

VROČE TRIMESEČJE V ITALIJANSKI POLITIKI

NAPREJ ZASTAVA SLAVE

V zgodovini narodov in držav navadno srečamo razne zunanje simbole, ki pričajo o njih samobitnosti oziroma priznani državnosti. To so predvsem zastava, himna, denar, grb in še kaj. Po teh znamenjih lahko namreč takoj prepoznamo prisotnost neke države ali nekega naroda. Tako je bilo včeraj, tako je danes. Poglejmo recimo na skoraj dve stotini zastav, ki plapolajo pred Stekleno palačo v New Yorku, ki je sedež OZN, pa v manjšem merilu pred Palačo Evrope v Strasbourgu ob sedežih Evropskega sveta oziroma Evropskega parlamenta. Dovolj je že, da smo ob kaki državni meji (in tu smo prav na takem območju) in prvo, kar vidimo, so zastave.

"Bratje, zadobili smo spet naše stare pravice, zadobili smo jih navkljub peklenkim naporom nemškutarjev; spet se svetijo naše narodne barve pred Slovenijo kakor beli dan... ne ločimo se več od teh znamenj slovenske narodnosti." Tako je govoril dr. Janez Bleiweis leta 1848, potem ko je cesar Ferdinand I. leta 1836 določil belo-modro-rdeče barve za kranjske deželne barve. S tem je torej že v prvi polovici prejšnjega stoletja habsburški vladar priznal slovensko trobojnico kot narodni simbol Slovencev. Od tedaj dalje imamo Slovenci tudi uradno priznana slovenska zastava, ki nas spremlja kot glavni simbol naše narodne biti tudi navzven.

Te in podobne misli nas lahko spremljajo ob novici, da so pristojne oblasti v Sloveniji uradno dovolile izobešanje italijanske trobojnice v Istri in to ob državni zastavi tudi na uradnih mestih. To pravico je sicer italijanska manjšina imela že v prejšnji Jugoslaviji, zastava pa je morala vsebovati tudi rdečo zvezdo. Vsekakor je prav, da ima manjšina tudi pravico, da uporablja lastno zastavo.

Kako je pri nas? Znano je, da v Italiji podobna pravica ni uradno priznana. Sicer pa ni prepovedana. Interpretacije so torej verjetno raznolike. Medtem ko npr. navadno te slovenske barve uporabljamo na kakih venicah ali pa sploh v zasebni rabi, tega ne delamo z javnim izobešanjem trobojnice, niti skupaj z državno in danes še z evropsko zastavo. In vendar bi podobno pravico morala vsebovati tudi državna zakonodaja, ki bi s tem priznala enega od simbolov narodnih manjšin.

Slovenska zastava z belo-modro-rdečo barvo je skoraj dobro stoletje in pol ostala to, kar je bila v začetku. Tako je kot narodna himna *Naprej zastava Slave* učkala podobno usodo. Slovenska trobojnica je bila vse do nastopa komunizma v Sloveniji originalna, brez vsakega znaka oziroma grba. Tako je dobila svojo rdečo zvezdo na modri barvi, ki je ostala vse do nastopa demokracije in neodvisnosti. Tedaj pa je državna zastava dobila svoj grb (celjske zvezde s Triglavom). Tak je torej danes slovenski državni simbol, kot je nekdanjo Jenkovo narodno himno zamenjala Prešernova in Premrljova *Zdravljica*. **STRAN 2**

ANDREJ BRATUŽ

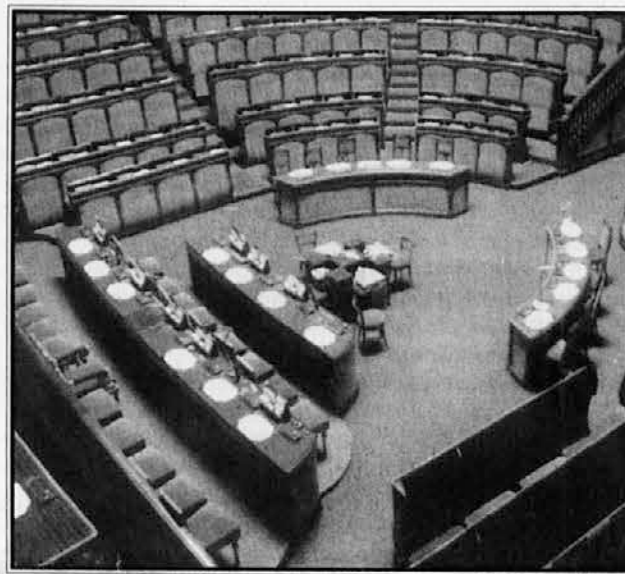
BOMO SPET OSTALI PRAZNIH ROK?

DRAGO LEGIŠA

V Italiji se na letošnje Jožefovo začenja eno v političnem pogledu gotovo najbolj "vročih" trimesečij v zgodovini republike. Zaradi cele vrste zaporednih volitev in ustreznih formalnih in birokratskih opravil popolnoma upravičeno govorimo o pravem "volilnem zamašku", če si izposodimo izrazoslovje iz cestnega prometa.

Dne 19. marca, torej na Jožefovo, se uradno pričanja volilna kampanja za referendum, na katerem naj bi volivci po želji in namelih pobudnikov ljudskega glasovanja odpravili dosedanje predpise, po katerih se 25 odstotkov poslancev izvoli po strankarskem ključu. Zakonodajalec je s tem hotel predvsem poudariti pomen in važnost političnih strank v demokratično urejeni državi, saj njihov glavni smoter jasno določa 49. člen republiške ustave. Ta namreč pravi, da so politične stranke sredstvo, s katerim more vsak državljan na demokratičen način sodelovati pri oblikovanju temeljnih političnih, družbenih in gospodarskih smernic. Pobudniki referenduma pa predvsem poudarjajo, kako je polstoletna zgodovina italijanske republike dokazala, da so stranke dejansko odgovorne za že kronično politično nestabilnost z vsemi ustreznimi posledicami na vseh področjih. Referendum bo 18. aprila in bo veljaven, če se ga bo udeležilo nad polovico volilnih upravičencev.

Dne 28. maja bo potekel sedemletni mandat predsedniku republike Scalfaru in bo torej parlament na skupnem zasedanju še pred potekom mandata staremu predsedniku moral izvoliti novega. Važnosti izbire novega državne-

ga poglavarja ni treba v tem trenutku posebej poudarjati. Tako večina kot opozicija sta sprti kot še nikoli in so spori že v temeljih zamajali trdnost vladne koalicije ter hudo načeli tudi vezi med strankami v opoziciji. Kateri kandidat bo v takih okoliščinah lahko zbral v parlamentu po ustavi določeno število glasov?

Dne 25. aprila bo treba predložiti znake, s katerimi bodo posamezne kandidatne liste 13. junija nastopile na volitvah za novi evropski parlament. Sredi junija bodo tudi upravne volitve v mnogih občinah in pokrajinah, zanje pa se bo volilna kampanja uradno začela 14. maja. V nedeljo, 27. junija, pa bodo še ožje volitve (balotaza) v tistih občinah, kjer noben kandidat ne bo 13. junija dobil večine, ki jo določajo volilni predpisi.

STRAN 2

ZGODE IN NEZGODE OKROG ZAŠČITNEGA ZAKONA

ALOJZ TUL

Pripadniki slovenske narodne manjšine v Italiji že več desetletij zahtevamo od italijanske države, da sprejme tudi za nas, podobno kot je storila za južnotirolske Nemce v bocenski pokrajini in za francosko govorečo skupnost v Dolini Aoste, pravičen zaščitni zakon. To je namreč dolžna storiti po 6. členu lastne ustave, mirovne pogodbe iz leta 1947, Londonskega memoranduma iz leta 1954 ter Osimskega sporazuma iz leta 1975.

Prvi zadevni zakonski osnutki so bili predloženi v italijanskem parlamentu že pred skoro tridesetimi leti in so se obnavljali v vseh nadaljnjih zakonodajnih dobah. Zadnje zakonsko besedilo, ki ga je po predlogi skupnega osnutka vseh manjšinskih komponent (izdelanega leta 1993 in zadnjič vložene po valdostanskem poslancu Caveriju tudi v tej zakonodajni dobi) izoblikoval po vladi poverjeni poslanec Maselli. Minulega meseca decembra so bile opravljene avdicije v ožjem odboru poslanske komisije za ustavno vprašanja. Nato so bili vloženi še razni popravki in dopolnila. Omenjena komisija bi morala januarja letos obravnavati osnutek in poprave in ga nato izročiti poslanski zbornici v

splošno razpravo. A vse to se ni zgodilo, ampak se je vse nekam skrivnostno zaustavilo. Najprej so zastoj opravičevali s "tehničnimi" razlogi, nato z notranjepolitičnimi razprtijami v zvezi z volilno reformo. Končno je le prišlo na dan, da med strankami vladne večine ni še soglasja glede vsebine zaščitnega zakona. Pri tem omenjajo nekatere restriktivne popravke k zakonu s strani Ljudske stranke, ki naj bi jih zagovarjali nekateri njeni tržaški predstavniki. Tako se je poročevalec Maselli oziroma vlada znašla v precepu: po eni strani je Sloveniji zagotovila, da bo vprašanje zaščite slovenske manjšine izpeljala do kraja, po drugi strani pa je očitno zanemarila usklajevanje stališč vladnih strank o tem problemu.

Ob tem se nam zastavlja vprašanje, ali je zgolj naključje, da se je prav v tem času v senatu zataknil tudi postopek za odobritev okvirnega zakona za zaščito manjših jezikovnih skupin v Italiji, potem ko ga je bila pred meseci že odobrila poslanska zbornica. Sam poročevalec senator Felice Besostri se je v intervjuju tržaškemu dnevniku *Il Piccolo* dne 26. februarja potožil, da znaten del italijanskega javnega mnenja ni naklonjen zaščiti jezikovnih manjšin. **STRAN 16**

02 Vida Valenčič
NOVI IRAN

Draga mladina! Križ je priča, ki jo prejmete od prejšnjih rodov, da jo kot pravi apostoli evangelija ponese v tretje tisočletje!

Janez Pavel II., 14. marca letos, ob Angelovem češčenju mladim

02 Janez Povše
O ZMOTNI TAKTIKI ČAKANJA

03 Igor Devetak / intervju
JOE VALENČIČ

04 Danijel Devetak
SAMOTA NOVIH SUŽNJEV

05 PATRIARHOV POZIV K MIRU

06 Iva Koršič
KRSTNA UPRIZORITEV KLINIKE KOZARCKY

06 Peter Szabo
JAPONCI PRIHAJAJO!

07 Klara Krapež
"POSLEDNJE" KNJIGE

08 Matjaž Rustja
RAZPRAVA O DELJENOSTI MANJŠINE

12 Erika Jazbar
PRIMORSKA POJE NA VIDEMSKEM

16 Živka Marc
SLOVENSKA ŠOLA VČERAJ IN DANES

BOMO SPET OSTALI...

V tem trimesečju bomo torej imeli bore malo politike, ki je predvsem skrb za javno blaginjo in služenje bližnjemu, saj vemo, da v okoliščinah, kakršne pričakujemo, praviloma prihajajo do izraza čustva in strasti, medtem ko skoraj ni mesta za široka srca in pokončne glave. Pred nami je torej čas, ko bo "politika surova arena, v kateri se bo bila strašna bitka", kot je pred več kot 70 leti politiko opredelil znani sociolog in ekonomist Max Weber.

Skorajšnje politično dogajanje v Italiji seveda pobježe zadeva tudi našo slovensko narodno skupnost v tej državi. Prav dobro vemo, da sami prav nič ne moremo vplivati na takšen ali drugačen razvoj dogodkov. Upravičeno pa smo zaskrbljeni, da bodo naši upi in pričakovanja spet šli po zlu. Kaj bo na primer z zakonsko zaščito naših osnovnih manjšinskih pravic? Zeleni, ki so ena vladnih strank, že zdaj napovedujejo oziroma zahtevajo preverjanje celotne vladne politike. Poslanec Mastella, voditelj stranke, ki jo je bil ustanovil bivši predsednik repu-

blike Cossiga, že javno napoveduje krizo sedanje vlade po evropskih volitvah, medtem ko je znano, da se s predsednikom vlade D'Alema v bistvenih točkah ne strinja obrambni minister Scognamiglio (prihaja namreč iz Berlusconijskih vrst). Zagonetka je vsekakor komunist Cossutta, čigar stranka pa je bistvenega pomena za obstoj sedanje vlade.

Vprašati pa se je treba predvsem, kam pelje Prodijev vlak, kako se bo njegov "osliček" uveljavil na skorajšnjih volilnih preizkušnjah. Do zdaj vse kaže, da gibanje Prodijske, Di Pietra in njunih "stoterih mest" izpodnaša tla predvsem Levim demokratom in ljudski stranki, torej glavnima stebroma sedanje vladne koalicije.

Na nadaljnji notranjepolitični razvoj bodo gotovo vplivali tudi dogodki v tujini. V tej zvezi nekateri opazovalci (na primer Redento Romano v milanskem Corriere della sera) omenjajo odstop nemškega finančnega ministra Lafontaineja, ki je bil tudi predsednik SPD (nemške vladne socialdemokratske stranke). Zaradi imenovanja Oskarja La-

fontaina za finančnega ministra je Bertinotti baje zahteval zasuk na levo. Del italijanske politične družbe se je tedaj prenel in skušal posnemati gospodarski model, ki mu je bilo usojeno, da propade v 6 mesecih. Če se to ne bi zgodilo, bi Prodi ostal v palači Chigi in leva sredina ne bi šla strahotno razbita na volitve. Lafontaineja v gospodarskem pogledu etatiistična politika je dejansko imela za posledico, da so nemški podjetniki pričeli prenašati kapitale v tujino in tam ustanovljali svoja podjetja. Tega naj bi se naposled zavedel kancler Schröder in se hudo sprl s svojim ministrom in strankinim predsednikom. Tudi predsednik Banke Italije Fazio je pred dnevi izjavil, da italijanske naložbe v tujini znašajo 30 tisoč milijard lir, medtem ko veljajo tuje naložbe v Italiji samo 5 tisoč milijard. Iz tega izhaja, da se v Evropi uveljavljajo nova pravila in da so nacionalne vlade v tem pogledu povsem nemočne. Vsekakor gremo velikim novostim naproti! Prva bo najbrž morebitni predčasni odstop predsednika republike, ki naj bi olašal - tako je sam dejal - odpravo "volilnega zamaška".

PO OBISKU PREDSEDNIKA KHATAMIJA

NOVI IRAN

VIDA VALENCIČ

Prejšnji teden se je v Italiji mudil zagovornik novega, demokratskega Irana, predsednik Mohammad Khatami. Deležen je bil seveda najuglednejših obiskov in sprejemov, njegov prihod na Zahod (po točno dvajsetih letih razkola med Iranom in zahodnim svetom) pa je pomenil predvsem začetek nove dobe. Khatami je zagovornik svetovnega sodelovanja; njegova politična pot pa pelje v odprtost do Zahoda. Nedvomno gre prišteti med razloge za tako odprtost še (velike) ekonomske prednosti, ki jih stiki z zahodnim svetom predpostavljajo. Ob pogledu na energetsko bogastvo Irana se marsikateri državi cedijo sline. Iran lahko nudi nafto, v zameno pa si želi investicij. Italija že nekaj let bolj ali manj odkrito z njim sodeluje, da pa bo to gospodarsko sodelovanje še tesnejše, nakazuje že sama izbira te države kot prve točke na programu Khatamijevega odpiranja do Zahoda. Ker pa ni vse tako enostavno, kot se zdi, se je le treba vprašati, ali ni Khatami vplivnejši na tujem kot pa znotraj meja države, kateri predseduje. V veliko bolj potenciranih okoliščinah se pojavlja problem, ki je veljal tudi za Clintona: predsednik je užival ugled in imel nedvomno veliko politično težo v mednarodnih odnosih, znotraj lastne države pa gotovo ni imel takega vpliva. Za Khatamija velja isto. Njegovo

zagovarjanje neke nove odprtosti do sveta, predvsem do Evrope, uživa le delno podporo v državi, v kateri se krešejo mnenja o politični poti, ki jo mora Iran ubrati. Napredne sile v državi, katere predstavnik je prav predsednik Khatami, se morajo soočiti z nasprotovanjem skrajne šiitske duhovščine, kateri prav gotovo ni bilo po godu predvsem srečanje iranskega predsednika s papežem Janezom Pavlom II. To srečanje je pa bilo bistvenega pomena za ustvarjanje dialoga med muslimanskim in krščanskim svetom, ta zgodovinska prelomnica (do danes se ni noben drug sv. oče srečal s kakim visokim šiitskim teokratom) pa je bila možna predvsem zaradi osebnosti sedanjega papeža, ki si je za osrednjo točko svojega poslanstva postavil predvsem svetovno solidarnost.

Med pozitivnostjo Khatamijevega obiska v Italiji pa je prišlo tudi do neljubega diplomatskega spodrsllaja. Ko je Khatami zaradi varnostnih ukrepov za nekaj ur dobesedno paraliziral mestni promet v prestolnici, se je anglo-indijski pisatelj Salman Rushdie veselil diplome *honoris causa* na turinski univerzi. Podatek je dobesedno razjaril skrajno desnico v Iranu, nedvomno pa je zaskrbel tudi višje italijanske diplomatske in politične kroge. Govorilo se je o naključju, ki je tudi možno. Po vsej verjetnosti pa zunanje in notranje ministrstvo (sled-

nje je bilo pravočasno obveščeno o prihodu Rushdieja v Italijo) le imata določene stike. In če tudi gre zgolj za naključje, potem je res, kar pravijo iranski zmerni krogi: Italija je ravnala dokaj naivno.

Srč Khatamijevega obiska v Italiji pa bi lahko strnili v nekaj stavkov, s katerimi se je novi mož na čelu Irana dotaknil svetovnega ravnovesja. Khatami je izbral Evropo, tudi ker se slednja opoteka v iskanju svoje identitete, predvsem pa svojega mesta na globusu. Islamski svet potrebuje Evropo zaradi svetovnega ravnovesja, drugače je krmilo v rokah le ene države. Ker pa "svet ne sme postati enosmeren", zato tudi "ena sama država (ZDA op. p.) ne more vsiljevati svojih zakonov drugim državam, ker je to le znak morebitne nove diktature". Nedvomno ta elegantni moški v strogi črnini ni imel dlak na jeziku. Obsodil je izgubljanje moči mednarodnih organov, kot je Organizacija združenih narodov, bodril je Evropo, zagovarjal je demokratizacijo Irana, ki se (kljub kamnanjem in vešalom, žal) uveljavlja, z italijanskimi politikami pa se je spraševal tudi o ključnih problemih islamskega sveta. Vprašanje je zdaj, kako začrtano pot nadaljevati tudi znotraj meja lastne države. Skrajni šiitski krogi so v državi zelo močni, zato bo uveljavljanje novih reform in ukrepov za Khatamija nedvomno trd oreh. Iran pa je nedvomno pokazal svoj ponos in svojo zmogljivost prehoda v neko novo zgodovinsko fazo, kar prav gotovo ne velja za njegove sosede.

S 1. STRANI

NAPREJ ZASTAVA SLAVE

Za rabo izven državnih meja republike Slovenije pa bi verjetno bila najbolj primerna originalna trobojnica brez dodatkov oz. znakov. S tem bi tudi ostali zvesti prvotni tradiciji in času, ko je zastava nastala. Naj zaključimo te vrstice z verzi, ki jih je taki zastavi 18. oktobra 1848 v Novicah napisal slovenski književnik (in kasnejši tržaški škof) Matevž Ravnikar pod psevdonomim *Poženčan*. Tako piše: *Zato te naše barve tri / Naj lepši nam stojé; / Brez višiga pomena ni / Kar oni govore.*

Upajmo, da bo taka zastava nekoč plapolala tudi pri nas.

KRATKE

EZ BREZ VLADE

Zaradi hudih finančnih nepravilnosti pri svojem poslovanju je vlada Evropske zveze odstopila. Prvič se je zgodilo, da je Evropska zveza ostala brez izvršne oblasti. Do zdaj še ni znano, če bodo Evropska zveza oziroma predstavniki njenih vlad takoj imenovali novo komisijo, kot se uradno imenuje izvršna oblast oziroma vlada Evropske zveze. Sredi junija bodo namreč nove volitve za evropski parlament. Med kandidati za predsednika nove komisije je tudi nekdanji italijanski ministrski predsednik Romano Prodi, za čigar imenovanje se iz razumljivih razlogov zavzema predvsem sedanjí ministrski predsednik D'Alema.

KOSOVSKA KRIZA

Medtem ko se na Kosovu stopnjujejo spopadi med ju-

goslovansko vojsko in Albanci in gorijo cele albanske vasi, se v Parizu še dalje prepirajo predstavniki obeh prizadetih strani o nadaljnji usodi Kosova. Srbi so sicer pripravljani priznati Kosovu široko avtonomijo, a odločno nasprotujejo prihodu tujih oboroženih sil na prizadeto območje, ki naj bi dejansko nadzorovale spoštovanje mirovnega sporazuma oziroma preprečile nadaljnje spopade. Medtem skokovito narašča število beguncev in prebežnikov in se zlasti na obali italijanske Apulije trumoma zgriinjajo prestrašeni reveži s Kosova. Srbski režim očitno spretno izkorišča razpoke, ki obstajajo in se širijo tako znotraj Evropske zveze kot zlasti v okviru Združenih narodov, saj je očitno, da je Rusija še vedno zvesta zavezničica Srbije.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

SE SLOVENSKI PROSTOR VSE BOLJ ODLOČA ZA ČAKANJE?

Prejšnji teden smo na tem mestu osvetlili dejstvo trenutnega zastoja ali zastajanja slovenskega prostora. Prav tako smo navedli razveseljive znake, da se še posebej v Sloveniji pričenjamo svojega zastajanja zavedati. Pojav se povsem praktično kaže v premajhni meri odločanja in smelih pobud. Vse bolj prevladujeta nekakšna umirjenost in čakanje. Najprej počakajmo, potem bomo pa videli. Na ta način se nerešeni problemi kopičijo, pomnožijo se razlogi za dodatno čakanje in umirjenost. Seveda je treba poudariti, da problematika novega časa nikakor ni lahka. Slovenija mora na primer pospešeno utrvjati in plemeniti lastno državnost. Nastajanje nove Evrope s svojimi silnicami in tokovi še kako zaposluje našo mlado državo. Tretji sklop obremenitev pa so svetovni dogodki. Slovenija je eden od osrednjih prehodov, preko katerega prihajajo v razviti svet pribežniki. Na poseben in gotovo ne prijeten način se je torej naša država znašla v območju svetovnih dogajanj. Skratka, gre za celo kopico zares zapletenih problemov, ki so velika preizkušnja celo za velike države in v vsakem primeru vplivajo na način državnega obnašanja oziroma delovanja. Kot na dlani se najprej ponuja rešitev, da je najbolje počakati in ne ukrepati. Toda takšna miselnost je zahrbtna, v kolikor ji hitro ne sledijo prepotrebna dejanja. Slovensko utrjevanje državnosti bi namreč moralo potekati hitreje, zaostanki v odnosu do

približevanja k Evropi so vsak dan otiplivejši, pretok pribežnikov iz nerazvitega v razviti svet je videti kot pojav višje sile, o katerem je bolj molčati in ne z njim vznemirjati javnosti. Čakanje na razvoj dogodkov očitno le pogloblja nemoč in ne more rešiti ničesar, zato bi ga morali nadomestiti z večjim številom odločitvev oziroma dejanj.

Kot manjšina tudi na tem področju nismo izven problematike matičnega prostora. V zadnjem času prav gotovo premoremo premalo tistih dejanj in pobud, ki bi dejavno podprle naše celovite interese, torej za vse nas bistvene stvari, na ravni katerih se praviloma ogromno pridobi oziroma izgubi. Odločanje za čakanje je zaznavno, čeprav verjetno nezavedno. Toda na ta način bo skoraj nemogoče rešiti naše pogloblitve probleme. Brez jasne in odločne opredelitve glede zaščitnega zakona bomo izgubljali na moči. Brez jasne in odločne opredelitve glede manjšinske celovitosti oziroma učinkovite organiziranosti bomo težko uspešni. Slednjič je naša pravica in dolžnost, da aktivno vplivamo na odnose z matično državo, v kolikor se nam zdi, da bi morali te odnose dograditi. Ne nazadnje pa bi bilo koristno ovreči taktiko čakanja v odnosu na nastajanje nove Evrope kakor tudi v odnosu do svetovnih dogajanj, saj se tudi preko našega ozemlja odvija preseljevalni pretok iz nerazvitega v razviti svet.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEHNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000

INOZEMSTVO 110.000 LIR. ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

FC

INTERVJU / JOE VALENČIČ

V AMERIKI PO SLOVENSKO

IGOR DEVETAK

Pojdimo takoj k jedru tega pogovora. Kako bi kot sin izseljencev predstavili slovensko skupnost v Clevelandu?

Mesto ima okoli milijon in pol prebivalcev, od katerih - tako pravi - je 60-80 tisoč slovenskega rodu. To pa pomeni, da je Cleveland največje slovensko mesto izven Slovenije. Slovenci so se vanj začeli seliti okoli leta 1880. Prišli so iskati delo zaradi jeklarn in tovarn. V prvem obdobju so se družili predvsem s Čehi, ker so se zaradi sorodnega jezika utegnili sporazumevati in ker so vendar izhajali iz skupne avstroogrske države. Slovenski prišleki so bili v glavnem mladi, neporočeni možje. Šele kasneje, ko so prihranili nekaj denarja, so poskrbeli za družino, tako da se je kar hitro razvila slovenska skupnost v Clevelandu.

Kako so Slovenci organizirani?

Slovenci se niso radi pridruževali ameriškim ustanovam. Niso se čutili dobrodošle, tuj jezik jim je oviral sporazumevanje. Tako si je na primer moj stari oče priimek prepisal na nemški način, ker je mislil, da bi kot Nемец prej dobil službo. Tako so si priseljenci skušali pomagati sredi neugodnih razmer. Tudi zato so iz spontanega združevanja Slovencev nastale prve oblike na prostovoljnem in dobronamernem delu urejenih organizacij in ustanov. Pri Čehih so dobili navdih in ustanovili podporno in dobrodelno organizacijo, ki so skrbele za zavarovanje Slovencev v primerih smrti in jim pomagale ob pogrebi. Danes je šest takšnih velikih ustanov povsaj Ameriki. Največja slovenska narodna podpora enota je v Pittsburgu in ima okoli 45.000 članov, druga največja je Kranjska ameriška katoliška enota iz Chicaga, ki šteje okoli 26.000 članov. Vsaka takšna organizacija ima društva, posejana skoraj po vsej Ameriki. Ta prirejajo priložnostne družabnosti, imajo redne sestanke in zbirajo ter širijo novice po svojih časopisih o dogajanju v Sloveniji, kulturnih dogodkih med tu živječimi Slovenci itd.

Župnije pa so verska in narodna središča...

V Clevelandu imamo tri slovenske župnije, vsaka ima slovenskega župnika in vsaj eno slovensko mašo na dan. Največja je Sv. Vid, ki ima okoli 1.200 družin, in pa moja župnija, Marija Vnebovzeta, z nekaj več kot 900 družinami. V okviru teh župnij se srečujejo oltarna društva, delujejo cerkvene šole, prirejajo se sobotni tečaji slovenskega jezika za otroke in odrasle in še marsikaj drugega. To pa niso središča le za Slovence, saj se v njih zbira vsa sosseka. Rekel bi, da so slovenske župnije pravzaprav prerez Amerike s slovenskim naglasom.

In to še ni vse...

Tako je. V Clevelandu imamo tudi okoli deset slovenskih narodnih domov, središč, kjer se naša kultura močno navezuje na družabnost. Domete so gradili Slovenci z lastnimi močmi. V njih so po navadi velika in mala dvorana ter gostinski prostori, kjer slovenske gospodinje pripravljajo ob petkih ribji obed, drugače pa slovensko kuhinjo, ki ne privablja samo Slovencev.

Joe Valenčič, ameriški Slovenec in javni delavec v Clevelandu, je najprej delal pri mestnem muzeju, nato pri dveh ameriških založbah, nakar pri podjetju športnega menedžmenta IMG in se nazadnje zaposlil pri clevelandski univerzi. Prizadeva si, da bi slovenski kulturi v Združenih državah Amerike priznali vlogo, ki jo je imela pri splošni ameriški kulturi, hkrati skrbi za oživljanje in primerno vrednotenje ljudske kulture ameriških Slovencev. Na video je zato posnel skoro enourno pričevanje *Mnogo glasov, eno srce* o verskem in narodnem središču Slovencev v clevelandski župniji Marije Vnebovzete. To je njegov prvi celovečerni in tudi prvi ameriški dokumentarec o Slovencih v Ameriki. Valenčičevo pionirstvo obuja spomin na še enega Slovenca. Umetnik Božidar Jakac je med leti 1929 in 1931 potoval po Ameriki. V Clevelandu je kupil kinoaparatus in vanj ujel krasne prizore mestnega življenja. Jakčeve podobe Clevelanda na 16 mm traku so danes izredno dragocene, saj so to edini ohranjeni posnetki ameriškega mesta v času od 1925 do 1935. Joeru Valenčiču gre še izvirna zasluga, da nam je odkril prispevek Slovencev v ameriškem filmu: kako sta Rozalija Sršen in Milka Prašnikar postali Zalla Zarana in Mildred Del Mar, prvi znani slovenski igralki v Hollywoodu. Prinesel je tudi novico o Georgeu Dolenzu, Slovincu, rojenem v Trstu, solidnem igralcu v drugorazrednih hollywoodskih filmih, in o Goričanki nemškega rodu Nori Gregor, "muzi" francoskega filmskega mojstra Jeana Renoira. Joe Valenčič se tudi ukvarja s slovensko ljudsko glasbo v Ameriki kot zgodovinar slovenske polke: z razstavami, kratkim dokumentarnim filmom in predavanji je dokumentiral in predstavil vpliv slovenskih izvajalcev na ameriško glasbo. Rad pripoveduje tudi o Slovenki, ki je igrala ob Elvisu Presleyu. V pogovoru za naš list pa nam je povedal predvsem to, da je med Slovenci v Ameriki še veliko volje do življenja. Ko bi spisal knjigo, bi to bil vodnik po slovenski Ameriki. Začel bi v Clevelandu, med slovenskimi ljudmi, po trgovinah s slovenskimi imeni...

V Clevelandu imamo šest slovenskih zborov, dramsko skupino, moja sestra Cilka Dolgan vodi slovenski otroški pevski zbor. Vsako društvo prireja veselice, piknike, plese, božičnice... Paziti moramo, da priveditve ne potekajo ob istem času. Imamo pa tudi svoje rekreacijske centre izven mesta. Pri Clevelandu so tri farme s plešiščem, kjer ob nedeljah poleti zaplesemo ob naši polki, ob sobotah so ohceti, med tednom pa pikniki upokojevcem.

Kateri je namen vse te živabnosti?

Včasih nabiramo denar za Slovenijo, na primer za slovensko pediatrično kliniko ali za žrtve poplave, za popravila na cerkvenih stavbah ali pomoč kakšnemu slovenskemu domu. Ko je šlo za osamosvojitve Slovenije leta 1991, so se vse osrednje slovenske ustanove v Ameriki združile v akcijo *Združeni Američani za Slovenijo*. Prek te smo obvestili Slovence in Američane, da morajo ZDA podpreti Slovenijo kot samostojno, demokratično državo. Na Belo hišo in predsednika Busha smo naslovili 50.000 pošilk, dvakrat smo priredili telefonski maraton, ko so Slovenci po vsej Ameriki na določen dan klicali v Belo hišo in prosili predsednika, naj se zavzema za Slovenijo. Prepričan sem, da je naše delo prispevalo k temu, da washingtonski vrh Slovenijo bolje pozna.

Ali poznate podrobneje tudi skupnosti Slovencev drugod po ZDA?

Veliko Slovencev živi v zahodnem delu države Pensilvanije, a so večinoma raztreseni po mestecih. Slovenske skupnosti živijo še v Chicagu, New Yorku, Coloradu, Kaliforniji... Vse več jih je tudi v Floridi, kamor se Američani radi preseljujejo ob upokojitvi zaradi blagega vremena.

Kako živite "po slovensko" sredi večnarodne družbe?

Imamo svoje trgovine, ki pa niso samo za Slovence. Zato je na primer šest slovenskih mesnic, ki včasih tekmujejo s klobasami, želodcem in drugimi našimi tradicionalnimi jedmi. Pri njih lahko kupimo moko za ajdove žgance ali polento. Imamo potem slovenske pekarnice. Tako nam ne zmanjka povezave z našimi koreninami tudi v materialni kulturi. Ko hodiš po ulici v moji naselbini, si lahko ogleduješ slovenske primke na trgovinah: Globokar, Gornjanc, Knavs, Lavrič, Knefec...

Kako sprejemajo mladi podedovane korenine?

Večinoma so ponosni nanje. Odvisno pa je le od tega, kako so se njihovi starši počutili Slovence. Vsak ni hotel priznati, da je Slovenec. Eni so se delali Avstrijci, drugi Američane, čeprav so imeli slovenski priimek. A to so izjeme. Večinoma so bili Slovenci ponosni na svojo kulturo, in to so njihovi otroci tudi ohranili. Toda, kot veste, težko je v tujini ohranjati popoln, idealen in idiličen slovenski svet.

Ko pridejo predstavniki slovenske vlade ali raznih komisij in jih pogosto spremljam med naše ljudi, jih opozarjam, da nismo nič manj Slovenci, kot pa so oni, čeprav v Ameriki jezika ne obvladujemo tako kot v prejšnjih letih. Zanimamo se za svojo domovino, skrbimo, da je v svetu in zlasti v Ameriki na dobrem glasu in negujemo našo kulturo.

Mladi poredko uporabljajo slovensko v pogovornem jeziku. Za vsako generacijo je težje. Naša šolska mladina ne prejema od nikoder spodbud, da bi se naučila slovenske. Sam sem obiskoval šolo v šestdesetih in sedemdesetih letih in od otroškega vrta do gimnazije nisimo nikdar slišali omembe o Jugoslaviji, kaj še o Sloveniji, Hrvaški ali Srbiji, čeprav je v moji šoli skoraj tretjina dijakov izvirala iz slovanskih družin. Še pred dvajsetimi leti, v času hladne vojne, niso imeli Američani simpatije do nas.

FOTO BUMBACA

Zasluge imate tudi za to, da so Slovenci primerno zabeleženi v dvestoletni zgodovini Clevelanda. Tudi mestni muzej brani dokumente o življenju Slovencev...

Moja prva služba je bilo mesto kustosa pri clevelandskem muzeju, ki hrani tudi zgodovinski arhiv, za katerega sem pri naših ljudeh zbral dokumente, zapisnike, pisma, fotografije... Ko je znan Slovenec umrl, sem prišel v stik z družino in jo prosil za pričevanja o njegovem življenju. Danes lahko s ponosom rečem, da imamo v Clevelandu drugi največji slovenski arhiv v Ameriki. Več gradiva ima le izseljenski arhiv na univerzi v Minnesoti, ki razpolaga z različnimi emigrantskimi zbirkami. Hranijo pa predvsem tiskane dokumente, na primer naše časopise, medtem ko je v našem, clevelandskem arhivu več dokumentov ljudske kulture.

Kdo so torej Slovenci za Clevelandčane?

Clevelandčani nas dobro poznajo. Iz naših vrst so izšli tudi znani meščani. Dva župana sta bila slovenskega rodu. Frank Lausche je bil župan, potem guverner in še senator. George Voinovich je bil prav tako najprej župan, nato guverner države Ohio in je danes senator. Američani nas imajo predvsem za veseljake, obožujejo našo clevelandsko polko, vejo, da smo dobri delavci in pošteni ljudje.

Predanost in zvestoba koreninam, obranjanje jezika in kulture; asimilacija, izginitje narodne identitete. Govorite o tem?

Seveda. Skrbi nas to, da so naši predniki, ki so našemu slovenskemu svetu sredi Amerike postavili temelje, že pokojni, mladina pa ni lahko trajno spodbujati k naši stvari. Ko gredo mladi na univerzo in se jih velik del izseli iz Clevelanda, biti Slovenec ni več najbolj pomembna skrb. Kadar pa imajo priložnost, se radi udeležujejo naših prireditev. Med temi je še najbolj priljubljen praznik v našem "panteonu" muzikantov polke, kjer vsako leto nagradujemo najboljše ploščo, najboljšega glasbenika in pevca itd. Mladi se navdušujejo nad to glasbo, tako da predvidevamo, da bo za nekaj let polka spet prevzela Ameriko.

Polka, Cleveland-Style, trajen slovenski prispevek ameriški kulturi. Kako je do tega prišlo?

Slovenska-ameriška polka - pravimo ji clevelandska polka - je nastala iz starih slovenskih narodnih pesmi, ki so jim naši domači muzikantje dodali ameriške ritme jaza, country glasbe in ameriške popevke. Iz teh slovenskih napevov so sestavili novo in veselo glasbo, ki so se je Američani veselili do tolikšne mere, da so postali nekateri izvajalci prave zvezde. Naš kralj polke je bil Frank Yankovich. Po vsej Ameriki imamo danes vsaj dvesto orkestrrov, ki igrajo polko. Po drugi svetovni vojni so Yankovicheve pesmi ponarodele v angleškem jeziku. Bile so sproščene in vesele, odgovarjale so potrebi Američanov, da brišejo iz spomina sveže podobe vojne. Vročica s polko je osvojila Ameriko okoli leta 1949 in trajala do začetka rock'n rolla.

Napovedujejo, da bo leta 2000 v ZDA nov popis prebivalstva...

Pravijo, da se bo federalna oblast v Washingtonu odločila za izpustitev vprašanja o narodnosti prebivalcev in o uporabi pogovornega jezika na domu. Proti takšni odločitvi je že nastopilo gibanje predvsem predstavnikov velikih narodnostnih skupnosti.

Kako se kaže podoba ameriške multikulturalnosti?

Rekel bi z veliko mero optimizma, da je ameriška multikulturalnost iskanje sorodnosti in razlogov za združevanje med narodi in rasnimi skupnostmi ter hkrati ponos na to, kar smo.

V Ameriki je s časom vse težje uganiti, kdo je pravzaprav Slovenec. Tako, ko se npr. Slovenka poroči z nekom druge narodnosti, mislimo, da je izgubljena. Od časa do časa pa se prikaže oseba, ki oživi svoj izvor. To se mi je zgodilo, ko sem se udeležil nekega predavanja o pesnikih v Clevelandu, mestu, ki izkazuje posebno pozornost poeziji. Na tem večeru pesniki recitirajo poezije svojih kolegov. In verzi enega od teh, ki je nosil irski priimek, so pripovedovali o stari slovenski mami, ki moli rožni venec v slovenski cerkvi v Clevelandu. Obstal sem, ker nisem mogel verjeti, zakaj bi moral Irek napisati takšno pesem. Srečal sem se z njim in povedal je, da je mati Slovenka, Zalar se je pisala, da je obiskoval šolo v slovenski župniji v Clevelandu in je ponosen na svoje irske in slovenske korenine.

Vrnimo se k vaši osebni zgodbi. Rojeni ste v ZDA. Odkod izvirate? Kdaj in zakaj so vaši starši odšli prek oceana?

Oče in mati sta Primorca, doma v bližini Ilirske Bistrice: mati iz Jelšan, oče iz Novokračine. Moj stari oče je prišel v Ameriko pred prvo vojno - kakor pravimo - "s trebuhom za kruhom" in dobil delo kot kopač premoga v Coloradu in državi Washington. V Cleveland se je preselil, ker je imel tam sorodnike in prijatelje. Zaposlil se je v jeklarni. Leta 1921 je pripeljal v Ameriko svoje bližnje družinske člane, med njimi tudi mojega očeta. Deset let kasneje se je moj oče vrnil v Slovenijo in našel v domačih krajih nevesto, mojo mamo. To je bil čas nasilja italijanskega okupatorja. Težko je bilo zastopiti domače kraje in ljudi, a se je moja mati z mislijo na otroke odločila za svobodo v Ameriki.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA

OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU AZLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

5. POSTNA NEDELJA

Tako govori Gospod Bog: Glejte, jaz odprem vaše grobove, vzdignem vas iz vaših grobov, o moje ljudstvo, in vas pripeljem v Izraelovo deželo. (...) Svojega duha denem v vas, da boste oživel, in vas spet postavim na vašo zemljo." (Ezekiel 36, 12-14)

Če pa je v vas Kristus, je telo sicer mrtvo zaradi greha, duh pa je življenje zaradi pravičnosti. In če prebiva v vas Duh njega, ki je obudil od mrtvih Jezusa, bo on, ki je obudil Kristusa, po svojem Duhu, ki prebiva v vas, priključil v življenje tudi vaša umrljiva telesa. (Rimljanom 8, 10-11)

Jezus je Marti rekel: "Tvoj brat bo vstal." Marta mu je dejala: "Vem, da bo vstal ob vstajenju poslednji dan." Jezus ji je rekel: "Jaz sem vstajenje in življenje: kdor vame veruje, bo živel, tudi če umre; in vsakdo, ki živi in vame veruje, vekomaj ne bo umrl. Veruješ v to?" Odgovorila mu je: "Da, Gospod. Trdno verujem, da si ti Mesija, Božji Sin, ki prihaja na svet." (Janez 11, 23-27)

SMRT, KJE JE TVOJA ZMAGA?

Življenje in smrt sta niti, ki povezujejo Božjo besedo pete postne ali tihe nedelje. Smrt se v življenju človeštva in tudi v življenju vsakega človeka prikazuje z dveh obrazov: z obrazom angela ali z obrazom pošasti. Nagovarja vsakogar ali z mirom ali s težko in neznošno moro. Lahko je tih prehod ali strašilo nič, začetek ali konec.

Francoski škof Bossuet je v eni od svojih pridig leta 1666 dejal: "Smrtnike skrbi, da čimprej pokopljejo vsako misel na smrt prav tako, kot jih skrbi pokopati svoje mrličce." Če je razmišljanje o smrti nekaj globokega in naravnega za vsakega človeka, je logično, da se s to mislijo temeljito ukvarja tudi Sveto pismo. Vse biblične osebnosti doživljajo strah pred smrtjo. Psalmist v 39. psalmu globoko vzdihne in pravi: "Gospod, daj mi spoznati moj konec, kolikšna je mera mojih dni, spoznati hočem, kako sem minljiv. Glej, moje dni si dal le peden dolge, moj čas je kakor nič pred tabo; vse je dih, vsak pokončen človek." Modri Sirah vzklikne: "O smrt, kako bridka je misel nate za človeka, ki v miru uživa svoje imetje, za moža, ki je brez skrbi in mu v vsem dobro gre in ki je toliko pri moči, da lahko uživa hrano." (41, 1-2).

Po drugi strani pa prav Sveto pismo človeka uči, da je smrt meja, ki jo lahko premagamo z Bogom. Ta misel je tako domača celemu Svetemu pismu, da bi lahko brez konca naštevati odlomke, ki jo potrjujejo. Psalmist v 49. psalmu moli: "Bog bo odkupil mojo dušo iz rok podzemlja!" Vsi, ki že na zemlji živijo v združenju z Bogom, ne bodo nikoli umrli. Od Enoha do Elije in vseh pravičnih je že napovedana dokončna zmaga nad smrtjo, Kristusovo vstajenje. Na pragu krščanstva avtor knjige Modrosti piše: "Duše pravičnih pa so v Božji roki in nobeno trpljenje jih ne bo doletelo..., kajti njihovo upanje je bilo prežeto z nesmrtnostjo." (Mdr 3, 1,4). Zanimivo je, kako na svetopisemskih straneh življenje vedno bolj zmaguje. V zadnji knjigi, v Janezovem razodetju, smrti ne najdemo več, govori se le še o življenju. "Glej, prebivališče Boga med ljudmi! In prebival bo z njimi, oni bodo njegova ljudstva, in Bog sam bo z njimi, njihov Bog. In obrisal bo vse solze z njihovih oči in smrti ne bo več, pa tudi žalovanja, vpitja in bolečine ne bo več. Kajti prejšnje je minilo." (Raz 21, 3-4).

S tem miselnim ozadjem lahko pristopimo k bogatemu izboru Božje besede za 5. postno nedeljo. Prerok Ezekiel v svojevrstni viziji o vstajenju mrtvih kosti vabi k moralnemu dvigu izraelskega ljudstva, ki je potrt in ječi v babilonskem suženjstvu. Gre za vstajenje poguma in vere. Apostol Pavel v pismu Rimljanom opisuje duhovno vstajenje, ki smo ga deležni pri svetem krstu. Greh je podoba smrti, božja milost pa podoba življenja. V pogovoru z Marto Jezus zatrdi: "Jaz sem vstajenje in življenje: kdor vame veruje, bo živel, tudi če umre; in vsakdo, ki živi in vame veruje, vekomaj ne bo umrl." V teh besedah je zaobsežen ves tisočletni napor, s katerim so navdihnjene avtorji Svetega pisma opisovali zmago življenja nad smrtjo. Sintetično je to vodilno misel Biblije v luči Kristusovega vstajenja izrazil apostol Pavel: "Smrt je použita v zmagi. Smrt, kje je tvoja zmaga? Smrt, kje je tvoje želo? ... Hvala torej Bogu, ki nam daje zmago po našem Gospodu Jezusu Kristusu." (1 Kor 15, 54-57).

PREPOGOSTO POZABLJENI REVEŽI

SAMOTA NOVIH SUŽNJEV

DANIJEL DEVETAK

V času, ko smo polni besede, kot so demokracija, človečanske pravice in dobri nameni, pa nam je bog denar kljub vsemu vedno večji malik, živijo v istih naših mestih civiliziranega in krščanskega zahoda ljudje, ki niso nič manj sužnji, kot so to bili slavni sužnji v antiki ali v času kolonializma. To, da danes niso vključeni v železne okove, še ne pomeni, da so kaj manj sužnji kot nekdanji. Obratno: sodobni okovi so pogosto še težji in bolj kruti.

V stanovanju zakotne stolpnice na robu mesta skupina Kitajcev šiva hlače in usnjene torbice po 16-19 ur na dan za krožnik riža. Hlače prodajajo njihovi "šefi" po štiri tisoč lir trgovinam, kjer jih potem mi kupujemo po dvajsetkrat višji ceni. Med tisočimi takimi delavci, ki ne vidijo sonca in ne poznajo niti besedice italijanščine, so tudi priletni in izkušeni starčki, pa tudi predšolski otroci, ki morejo narediti s svojimi drobnimi prstki to, česar odrasli ne zmorejo. Delajo v tišini, sklonjeni nad sabo in svojo usodo. Še na misel jim ne pride, da bi se delodajalcu uprli, da bi zbežali iz takega stanja. In prav to so naj-

težji okovi: oropani so telesa in duše in nimajo niti moči, da bi si želeli se rešiti teh spon. Teško si je vse to predstavljati, in vendar jim je to življenje lepše od prejšnjega, ki ga želijo pozabiti.

Te kolonije tihih revežev s skrajnega Vzhoda pa so le ena izmed "kategorij" novih sužnjev. Veliko več kot o teh se v zadnjih mesecih govori o ženskah, ki prihajajo iz dežel Tretjega sveta, s slovanskega Vzhoda in predvsem iz

Albanije. Kupljene, oropane človeškega dostojanstva in telesa, opeharjene za svobodno življenje in upanje v prihodnost. Na italijanskih cestah prodaja vsak dan po koščkih svoja življenja neznanecem nepregledno število deklet in žena. Za trgovanjem z orožjem in mamili je to najbolj donosen posel, ki drži na nogah mafijo. Kaj mislijo ta dekleta o moških? Da živijo brez smisla, dostojanstva in srca. Kakšne so njihove sa-

nje? Zvečer pozabiti, kar se je zgodilo podnevi, in se nikdar več ne vrniti na cesto. Pobožne sanje...

Kot ponavadi so poleg žensk najbolj izkoriščani - pogosto ukradeni - otroci, ki od zore do mraka beračijo na velikih križiščih velemest. Če zvečer ne prinesejo svojim "varuhom" dovolj denarja, jih ti pretepajo ali jim sežigajo noge, polite z bencinom. In na vprašanje, kaj čutijo močneje: jezo ali trpljenje, odgovorijo brez obotavljanja z grenkim nasmeškom: "Trpljenje."

Suženjstvo ni zatrto. Spremenilo je le svoj obraz. Z denarjem se torej še vedno lahko kupi katerakoli stvar, tudi življenje. In naši družbi pride to prav, saj išče roke ljudi, ki ne vedo, kaj sta gotovost in varnost, za dela, ki jih zahodnjaki nočemo več opravljati. In zato potrebujemo nove sužnje, čeprav se beguncev in priseljencev nekako otepa-mo, saj se za maskami obupanah revežev skrivajo tudi osebe, ki se iz sile razmer z lahkoto prelevijo v hudodelce. Gre za začaran krog, katerega rešitev ostaja uganka.

Sprehajam se po mestnem korzu. Vidim človeka, ki pred belim šotorom, kjer znana politična stranka nabira podpise proti sprejemanju priseljencev, stopi na ono stran ceste. Tam stoji mlad Afričan. Pešec se dobrohotno ustavi pri njem in kupi časopis...

KORENINE LAIČNEGA APOSTOLATA PRI NAS

100-LETNICA DRUŽBE MARIJE MILOSTLJIVE V TRSTU (2)

NORMA JEŽ

Delovanje Marijine družbe je postalo celo predmet ogorčenih razprav na sejah tržaškega mestnega sveta, češ da družba ogroža italijanstvo ne samo Sv. Jakoba, temveč celo mestnega središča. Posebno divji so bili liberalci. Napadali so slovenske vernike, duhovnike in škofa Šterka. Dogajalo se je celo, da so organizirane tolpe kričačev vdirale v razne cerkve med slovenskimi pobožnostmi in vernike podile na cesto. Hoteli so, da bi se v vseh cerkvah molilo samo v italijanščini. O vsem tem je večkrat pisal list *Svetilnik* v letih 1901 in 1902. Vse slovenske bratovščine so bile čez noč poitalijančene in slovenske molitve in pesmi prepovedane. Hoteli so zatreti tudi slovenske maše in pridige. Zasluga škofa Šterka je, da so izbruhli sovraštva do Slovencev kmalu ponehali. Mestni svetovalci pa se niso hoteli vdati. Ker škof ni sprejel njihove zahteve in prepovedal Marijinim družbam in drugim slovenskim bratovščinam udeležbe pri raznih procesijah po mestu, so prepovedali mestnim stražnikom, gasilcem in cerkvenim pevcem stolnice, da bi pri njih sodelovali. Isto se je dogajalo tudi v Kopru. Ko je škof Šterk leta 1901 umrl v starosti 74

Anton Štemberger, ustanovitelj in prvi voditelj Marijine družbe Marije milostljive

Franc Kosec, drugi voditelj Marijine družbe Marije milostljive

let, se mestni svetovalci Trsta in Kopra iz protesta niso udeležili njegovega pogreba.

Tudi z nastopom novega škofa Nagla se italijansko protislovensko besnenje ni hotelo pomiriti. Prav posebno jih je motilo dejstvo, da je duhovni voditelj Marijine družbe Štemberger ustanovil Zvezo Marijin dom, ki naj bi zbirala sredstva za gradnjo nove stavbe. Od novega škofa so zahtevali, naj prepove vsako delovanje družbi in njenemu voditelju. Škof tega ni storil, vendar je v oktobru 1903 "po službeni potrebi" premestil Štembergerja v istrsko faro Drago.

Štemberger je prepustil vodstvo Marijine družbe v

Trstu novemu duhovnemu voditelju Francu Koscu, ki je pogumno nadaljeval njegovo delo vse do leta 1906, ko je postal duhovni voditelj Marijine družbe Franc Guštin, kaplan pri Novem sv. Antonu. Vodil je družbo vse do leta 1937, to je do svoje smrti. Njegovo tridesetletno voditeljstvo je bilo zelo uspešno, kajti še nekaj dni pred smrtjo mu je uspelo dokončno prenesti v dom v ulico Risorta vse delovanje Marijine družbe. To velja tudi za vse pobožnosti.

Četrty duhovni voditelj Marijine družbe je leta 1937 postal msgr. Ivan Omersa, dolgoletni župnijski upravitelj pri Svetem Jakobu. Tudi Franc

Guštin je bil do smrti kaplan velike župnije Novega sv. Antona. Oba sta bila tudi kateheta na slovenskih šolah: Omersa na Cirilmetodovi šoli in Guštin na osnovni šoli v ulici sv. Frančiška. Tudi Omersa je družbo vodil celih trideset let, to je do leta 1967. Ob njegovem nastopu je bilo 630 članic. Od teh se je redno udeleževalo družbenega življenja 380, manj redno 74 in neredno 177 članic. Od leta 1937 do konca druge svetovne vojne leta 1945 je vsako leto približno deset članic umrlo in vsako leto je bilo sprejetih prav toliko novih družbenic, tako da se je njihovo število ustalilo.

Posebne zasluge si je za družbo pridobil duhovni voditelj msgr. dr. Jože Prešeren. Poskrbel je predvsem za zidavo novega Marijinega doma v ulici Risorta 3, in sicer na mestu starega doma. Vse družbene dejavnosti so tako dobile enoten sedež. Tako so se organizacijsko spopolnile. Jedro splošnega prizadevanja je ostalo še danes vsakotedensko nedeljsko srečanje v Marijini kapeli ob molitvi, razmišljanju in petju. Glede ostalih verskih dejavnosti po župnijah: sodelovanje pri obredih, skrb za petje v cerkvi, delo v župnijskih odborih, širjenje tiska pa opravljajo v manjši meri. Za širjenje dobrega tiska in podpiranje misijonov ima velike zasluge odbornica Dora Kosovel.

DAJJE

SRBSKI PATRIARH PAVLE NA OBISKU V TRSTU, LJUBLJANI IN ZAGREBU

PATRIARHOV POZIV K MIRU

Konec prejšnjega tedna je potekal v znamenju zgodovinskega obiska srbsko-pravoslavne patriarha Pavleta v Trstu, Ljubljani in Zagrebu. Vsaj kar se Trsta tiče, je bilo to prvič, da najvišji poglavar srbsko-pravoslavne Cerkve obišče naše mesto, kjer je že več kot dvesto let prisotna srbsko-pravoslavna skupnost s čudovito cerkvijo sv. Spiridijona. Patriarh Pavle je prišel v Trst v soboto, 13. marca. Popoldne je v cerkvi sv. Spiridijona daroval - skupaj z metropolitom za Italijo, Slovenijo in Hrvaško Jovanom, ki ima svoj sedež prav v Trstu - slovesne večernice, ki se jih je udeležilo veliko število srbsko-pravoslavni vernikov. Srečal se je tudi s predstavniki različnih veroizpovedi, ki so prisotne v Trstu, na čelu s tržaškimi škofom msgr. Evgenom Ravignanijem, ki je visokega gosta pozdravil v imenu tržaških vernikov. Prisotni so bili tudi predstavniki krajevnih oblasti. V nedeljo, 14. t.m., pa je patriarh v jutranjih urah daroval slovesno pontifikalno mašo ob somaševanju metropolita Jovana, škofa iz Niša Irineja ter škofa iz Šabca in Valjeva Lavrentija. Popoldne se je spet srečal s škofom Ravignanijem in se v stolnici sv. Justa poklonil spominu na rajna škofa Santina in Bellomija. Nato je odpotoval v Ljubljano, kjer se je srečal s krajevnimi srbskimi verniki in daroval mašo v cerkvi sv. Cirila in Metoda. V ponedeljek, 15. marca, se je patriarh Pavle srečal s slovenskim predsednikom Milanom Kučanom, s premierom Janezom Drnovškom in z ljubljanskim nadškofom msgr. Francem Rodetom (odlomek iz pozdravnega nagovora nadškofa Rodeta objavljamo posebej).

Patriarh Pavle se je nadškofu prsrčno zahvalil za sprejem in izrazil veselje, da je lahko obiskal Slovenijo in s tem vrnil obisk prejšnjega ljubljanskega nadškofa dr. Alojzija Šuštarja, ki je l. 1982 obiskal v Beogradu tedanjega patriarha Germana in ga povabil na obisk v Slovenijo. Patriarh Pavle je nato spregovoril o razmerah v Srbiji in na Kosovu, kjer je sam v različnih pravoslavni samostanih preživel 34 let. Iz lastne izkušnje ve, da je sožitje z muslimani mogoče. Tudi oni priznavajo Kristusa za preroka in častijo Marijo. Patriarh Pavle je nadškofa Rodeta povabil, naj ga obišče v Beogradu, brž ko se bodo politične razmere na Kosovu umirile. Nadškof Rode je vabilo z veseljem sprejel. Iz Ljubljane se je patriarh s spremstvom podal v Zagreb, kjer se je srečal s hrvaškim predsednikom Franjem Tudjmanom in zagrebškim nadškofom Josipom Božaničem.

Obisk srbsko-pravoslavne patriarha, ki so mu sredstva javnega obveščanja posvetila veliko pozornost, v Trstu, Ljubljani in Zagrebu je imel dvojni pomen. Po eni strani je bil to pastirski obisk pravoslavni vernikov v teh krajih in se je uokvirjal v sklop priprav krščanskega sveta na praznovanje jubileja leta 2000. Po drugi strani pa je imel patriarhov obisk tudi širši ekumenski in, če dovolite, tudi politični pomen. Dejstvo, da se je med svojim obiskom srečal z najvišjimi državnimi in cerkvenimi predstavniki Slovenije in Hrvaške, pomeni, da obstaja težnja po ponovnem zblizanju in pomiritvi med različnimi narodnimi in verskimi stvarnostmi, ki so sobivale v nekdanji skupni dr-

FOTO F. BRUNI

žavi Jugoslaviji, ter po normaliziranju odnosov in ponovni vzpostavitvi vezi, ki jih je pretrgala balkanska vojna (čeprav se odnosi med katoliško in pravoslavno Cerkvijo niso nikoli pretrgali). To pa, da je patriarh Pavle začel svoje potovanje prav v Trstu, je dokaz, kot piše v tiskovnem sporočilu tržaške srbsko-pravoslavne skupnosti, da tržaško mesto dejansko predstavlja vrata na Vzhod in da je idealen most med različnimi veroizpovedmi in kulturami. V tem smislu gre brati patriarhov tržaški obisk kot rezultat dolgotrajnega plodnega dialoga med različnimi verskimi stvarnostmi, ki so prisotne v Trstu.

V Trstu, pa tudi v Ljubljani, je patriarh Pavle pozval vernike k miru in spravi. Še zlasti je pomembno, da je poudaril spravo med Srbi in Albanci na Kosovu, saj ta dva naroda že stoletja živita skupaj na isti zemlji in pod istim nebom. V Ljubljani je med drugim dejal: "Vsi si želimo miru, zato hočemo kot kristjani ravnati po Kristusovem naročilu: Kar hočeš, da drugi tebi storijo, stori tudi ti njim; in česar nočeš, da drugi tebi storijo, tudi ti drugim ne delaj." Patriarhov poziv prihaja v času, ko se v Parizu obnavljajo pogajanja med predstavniki srbske in albanske strani o položaju na Kosovu. Ne vemo, ali bodo v dani situaciji patriarhove besede kaj zalegle. Vsekakor je njegova poteza, da obišče Italijo, Slovenijo in Hrvaško in da pozove sprate strani na Kosovu k miru, zgodovinskega pomena. Rešitev odprtih vprašanj marsikdaj ni odvisna le od politikov in državnikov. Potrebno je namreč, da verske skupnosti, predvsem pa njihovi najvišji predstavniki, povedo jasno besedo miru in spravi. Pripadniki krščanskega občestva, pa naj bomo katoličani, pravoslavni ali protestanti, pa moramo tem besedam prisluhniti in jim slediti.

POZDRAV NADŠKOFA RODETA PATRIARHU PAVLETU V LJUBLJANI 15. MARCA

(...) Slovenski in srbski narod povezujejo stoletne zgodovinske vezi in globoka simpatija. Naj omenim le en primer, ki se ga Slovenci s hvaležnostjo spominjamo. Novembra 1918 je bila italijanska vojska umaknila do Planine, v skladu z londonskim sporazumom iz leta 1915.

Hvaležno se spominjamo tudi težkih časov druge svetovne vojne, ko je srbsko pravoslavno ljudstvo z odprtim srcem sprejelo slovenske pregnance in jim pomagalo v njihovi stiski. Veliko plemenitost, ki vam je lastna, ste izpričali po drugi svetovni vojni, ko ste velikodušno sprejeli slovenske redovnice, ki jih je tedanja slovenska komunistična oblast dobesedno vrgla na cesto. Zaradi svoje požrtvovalnosti v srbskih bolnišnicah so slovenske redovnice uživale pri vas splošno spoštovanje in ugled. To je bilo pristno ekumensko sodelovanje v medsebojnem sprejemanju in spoštovanju. (...)

Iskreno želim, da bi se vsestransko sodelovanje med Jugoslavijo in Slovenijo izboljšalo tudi na državni ravni. Povezanost med srbsko pravoslavno in katoliško Cerkvijo v Sloveniji, hvala Bogu, nikdar ni bila prekinjena. To med drugim dokazujejo tudi dobri odnosi s srbsko pravoslavno občino v Sloveniji. Naj sveta brata Ciril in Metod, zaveznika Evrope, ter nebeški zaveznik srbske pravoslavne Cerkve, sv. Sava, varujejo slovenske narode!

Ob zgodovinskem obisku Vaše svetosti v Ljubljani izrekam svojo srčno željo, da bi se ekumensko sodelovanje v novih razmerah in v novih oblikah poživilo in na novo okrepilo. Prepričan sem, da isto željo nosite v srcu tudi Vi. Božja previdnost nas je postavila v prostor, kjer naj bi gradili mostove medsebojne povezanosti in prijateljstva. Dosedanji sadovi dialoga nas opogumljajo k zavzetemu nadaljevanju poti, ki naj nas pod vodstvom Svetega Duha pripelje k vedno bolj popolni edinosti med kristjani. Sveti oče Janez Pavel II. spodbuja kristjane, naj si iskreno prizadevamo za edinost. Ob bližnji 2000-letnici Kristusovega rojstva smo priče velikim naporom, da bi Cerkev presešla ločitve iz preteklosti. Papež želi, da bi veliki jubilej obhajali, "če ne popolnoma zedinjeni, vsaj zelo blizu tega, da premagamo delitve drugega tisočletja". (...)

SVETNIK TEDNA

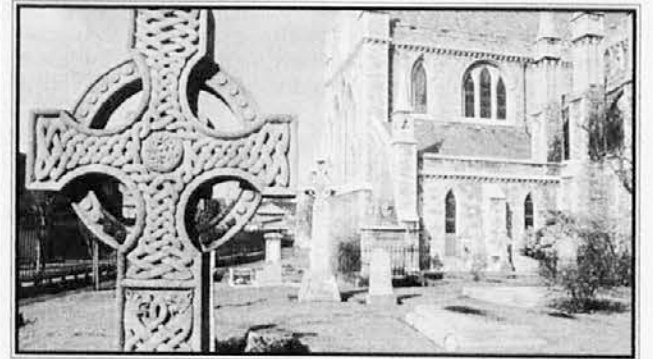
17. MAREC

SILVESTER ČUK

PATRIK, APOSTOL IRCEV

Mnogi narodi imajo svoje narodne svetnike, ki jih častijo kot prve blagovestnike in začetnike svoje narodne kulture. Tako častijo Čehi, Slovaki, Hrvati in Slovenci sv. Cirila in Metoda, Rusi sv. Vladimirja, Nemci sv. Bonifacija, Angleži, sv. Avguščina s tovariši. Irci z veliko hvaležnostjo častijo sv. Patrika. Nešteti Irci imajo ime Pat, okrajšano od Patrick. Svetnikov spominski dan praznujejo zelo slovesno, saj je to njihov apostol, največji oznanjevalec evangelija v njihovi deželi. Na njegov god se Irci praznično oblečejo, za klobuk si zataknejo pomladno zelenje, najraje deteljo. Triperesno deteljo je menda svetnik uporabljal, da je poganom ponazoril skrivnost Svete Trojice.

Patrik se je rodil okoli leta 385 na zahodni strani Britanskega otoka. Njegov oče je bil rimski uradnik in diakon. V očetovi hiši je Patrik dobil le površno latinsko izobrazbo. Bil je precej lahkomiselni mladenič. Nekega dne v letu 401 so ga na posestvu, kamor je družina odhajala poleti, ugrabili morskari in ga prodali za sužnja na Irsko. Tam je moral v pustih krajih pasti ovce. To svoje jetništvo je Patrik sprejel kot božjo kazen za svoje lahkomiselno življenje, zato ga trpljenje ni potrla, temveč duhovno okrepilo. Irsko je bila tedaj še poganska dežela.

Veličastna gotška zunanost katedrale sv. Patrika v Dublinu

Po šestih letih ujetništva je neke noči v spanju slišal glas, ki je klical, naj se vrne v svojo domovino. Ubogal je in uspel mu je, da je po dolgih zapletih prišel domov. Želel je nastati duhovnik, pa ga škof ni hotel posvetiti. Odšel je na evropsko celino k redovnikom v Galiji, kjer je pokazal tako duhovno globino in gorečnost, da je papež Celestin I. leta 431 sklenil, da ga postavi za škofa na Irskem, kamor je Patrika neki skrivnosten glas že dolgo časa vabil. Njegovo misijonsko delo na Irskem se je pričelo leta 432 in je bilo zelo uspešno. Za krščansko vero je pridobil vse rodovne kneze in ljudstvo. Na svojih misijonskih potih je prišel do najbolj oddaljenih in skritih otoških vasi in povsod so se ljudje hitro oklenili krščanstva. Irsko je edina dežela v zahodni Evropi, kjer se je pokristjanjenje izvršilo brez nasilja in odpora. Veliko je Patriku pomagalo izkustvo, ki si ga je bil pridobil v šestletnem ujetništvu, in tudi znanje keltskega jezika. Za marsikateri verski nauk je Patrik našel oporo v značaju irskega človeka, ki je znal braniti slabotnega, spoštovati žene in stare ljudi ter ceniti duhovno izobrazbo. Moč za svoje apostolsko delo je Patrik nabiral v samotni, kamor se je večkrat zatekal v postnem času.

Papež Leon I. je l. 444 potrdil Patrika za irskega nadškofa. Zasluga tega velikega misijonarja je, da je vsa Irsko še cerkveno organiziral. "Otok svetnikov" je po njem prvič stopil v tesno duhovno zvezo z Evropo in s krščanskim svetom. Sveti Patrik je umrl 17.3.461 na severnem Irskem, blizu Belfasta, pokopan pa je v Saulu pri Downpatricku.

Pri nas je ime Patrik zelo redko, zadnje čase (pod vplivom filma in televizije) je sicer pogostejše kot nekdanj. Isto velja za žensko obliko Patricija.

V pratiki je ob današnjem datumu narisana sveta Jedrt. Sveta Jedrt ali Gertruda je bila hči Pipina starejšega, rojena leta 625. Ustanovila je ženski samostan v Nivellesu (Nivelu) blizu Bruslja, kjer je umrla leta 659. Upodablja jo kot opatinjo s palico, po kateri plezajo miši. Včasih drži tudi preslico, miši pa glodajo nit. Jedrt je znanilka pomladanskega dela na polju: miš pregrize nit, preje je konec. Danes imajo god Jerice, Jerce, Jere, Gertrude, Trude.

POSTNI GOVORI PO RADIU TRST A

Po Radiu Trst A predvajajo postne govore, posvečene liku škofa Friderika Barage, vsak ponedeljek in petek ob 18.45. Glavnino letošnjih postnih govorov je sestavila Mira Dobravec, avtorica knjige Krplje ljubezni.

V petek, 19. marca: Na rojake ni nikoli pozabil.

V ponedeljek, 22. marca: Skrb za kulturni in socialni napredek Indijancev.

V petek, 26. marca: S pismenostjo do zveličanja.

PREJELI SMO

ODZIV NA PRAZNIŠKI IZZIV

Prazniški izziv. Tak je naslov dolgega razmišljanja, ki ga je v Novem glasu (št. 9/99) napisal tržaški borec za pravice Slovencev v našem zahodnem zamejstvu. Ne mislim pisati komentarja tega pomembnega zapisa, pač pa bi rad pripisal tukaj samo kako misel na Pahorjev sklep razmišljanja ob Prešernovem prazniku.

Še prej pa si ne morem kaj, da ne bi izrazil svojega zadovoljstva - da ne rečem vzhicenja - ko iz Novega glasa razberem, kako številne proslave se še naprej vrstijo na čast Prešernu oziroma za slovenski kulturni praznik. Vtis imam, da sorazmerno s prebivalstvom na Tržaškem in Goriškem imate več proslav kakor mi v matični domovini: vsa čast vam, dragi rojaki čez zahodno mejo! Sicer so pa na kulturnem udejstvovanju zelo pridni tudi naši Korošci na senčni strani Alp...

Moj kratki komentar pa se nanaša na tele besede našega

znamenitega rojaka v Trstu, g. Borisa Pahorja, ki govori o zaščitnem zakonu za Slovence v Italiji: "Kot poročstvo zavesti in enotnosti nam ostaja samo še kultura."

Dovolim si dodati samo tole misel: Slovence doma v zamejstvu in po svetu res lahko rešuje za prihodnost samo kultura življenja. Samo življenje lahko rodi življenje, sembral nekoč. Tukaj mislim na življenje v vseh različnih oblikah, seveda tudi življenje z veliko začetnico, ki je Bog. Toda mene ta trenutek zanima prav fizično življenje našega naroda v smislu porajanja novih življenj po naših družinah.

Profesor Alojz Rebula vedno znova opozarja svoje rojake na Tržaškem, naj se ne vdajajo materializmu in kulturni smrti, ampak naj ljubijo življenje in porajajo nove otroke. Vem, da v matični Sloveniji ni nič boljše, vendar za vas, dragi rojaki v zamejstvu, je stvar še toliko bolj usodno zavezujoča. Papež Janez Pavel II. nam je vsem Slovencem dejal: "Korajža velja!"

IVAN ZUPAN,
ŠMARTNO PRI LJITJI

ABONMAJSKA SEZONA SSG 1998/99

KRSTNA UPRIZORITEV KLINIKE KOZARCKY

IVA KORŠIČ

Iz že zelo znanih in večkrat omenjenih nujnih popravil v Kulturnem domu v Trstu si mora Slovensko stalno gledališče iskati za letošnje premierske uprizoritve primerne odre izven matične hiše. Tako se je v veliko veselje zvestih goriških abonentov že drugič preselilo v naše včasih nekoliko zakotno in pozabljeno mesto. V veliki dvorani KC Lojze Bratuž je cel minuli teden do poznih nočnih ur s piljenjem in črtanjem postavljalo na oder slovensko noviteto, in sicer krstno uprizoritev *Klinika Kozarcký* z dokaj jasnim podnaslovom *alko komedija* enega najbolj plodovitih slovenskih dramatikov Dušana Jovanovića, v režiji avtorja samega. V zadnjih tridesetih letih je Jovanović že tretjič zapal krstno izvedbo svojega dela za mejski gledališki hiši. Jovanovića ne poznamo le po njegovem dramskem ustvarjalnem opusu, ampak tudi kot posebno v sedemdesetih, osemdesetih letih inovativnega in drznega režiserja, ki je s svojimi režijskimi posegi pri postavitvah klasičnih del marsikdaj vzbudil občutljive kritične duhove.

V ponedeljek, 15., in torek, 16. marca, (za tržaško občinstvo bodo ponovitve v gledališču Miela konec meseca) smo v veliki dvorani KC Lojze Bratuž "otipljivo" zaznali tisto vznemirljivo vzdušje, ki vlada ob vsaki taki svečani priložnosti, seveda tudi zaradi prisotnosti mnogih imenitnih gostov, ki bi jih sicer gotovo ne srečali v naši dvorani. Povsem razumljivo je bilo pričakovanje, kakšna bo vsebinska sporočilnost novitete in kakšen njen režijski prijem.

Jovanovićevo predvsem zgodnja dela so navadno odražala družbeno

FOTO: KROMA

politično problematiko, večkrat z ostro začrtanim grotesknim satiričnim in parodičnim prizvokom ter se naslanjala na slovensko in svetovno literaturo.

V najnovjšem dramskem tekstu, ki ga je med postavljanjem na oder avtor precej prečistil, je svojo pozornost namenil malemu človeku, ki živi na obrobju, nima posebnih darov in se ne more pohvaliti z nikakršnimi življenjskimi dosežki; še trezne glave si ne zna obdržati, ker je popolnoma predan alkoholu, toda srce ima neizmerno.

Ob koncu igre zaznamo pozitivno noto, da se bo vsaj glavni junak izkopal iz začaranega kroga alkoholnih hlapov.

Pravzaprav ni lahko spregovoriti o vsebini te psihološko zavozlane ko-

medije s pridihom kriminalke, ki je po svoji tematiki univerzalna - s problemom alkoholizma se spopadajo v raznih deželah - čeprav se dogaja v Sloveniji, na Jesenicah in žal odseva žalostno slovensko realnost. To vsekakor ni komedija v klasičnem pomenu besede, vsebuje sicer nekatere komične trenutke v posrečenih replikah, a prevladuje vendarle trpek prizvok in zato grenak smeh. Gledalci prisostvujemo prikazu zdravljenja alkoholikov po metodi mladega psihiatra, Poljaka Kozarckýja, ki skuša v svoji kliniki-bifeju odvrniti zasvojenec od alkohola, s tem da jim ga prikaže kot sorodnika, brata, sestro, ki ga je treba uničiti, ubiti, toda s prijaznim, humanim pristopom. V tem terapevtskem bifeju lahko svobodno pijejo nadomestno pijačo-pekočnico Zizn-šizn, ki jih zdravi, a jih ne pri-

krajša za užitek; lahko se tudi po mili volji grejo pijance, čeprav so trezni. V igri se seznanimo z domačo situacijo protagonistov in z njihovimi zgodbami, ki vodijo v razne dogodke, pomešane s halucinacijami in deliriji.

V ne ravno lahkih vlogah nastopa sedem igralcev, izmed teh pa kar štiri poosebljajo dva lika, kakor si je zamislil avtor. Poleg stalnih članov SSG Gregorja Geča, ki je prepričljivo osvetlil Emila, Vesne Pernarčič (Lojzka, Berta), ki je posebno energično dodelala svojo policajko Berto, Janka Petrovca, ki je s prijetnim poljskim naglasom označil osebnost dr. Kozarckýja in njegove napore v boju proti alkoholu ter nas osupnil s svojim brezhbnim nagovorom v mešanici slovenskega in poljskega jezika, Vladimirja Jurca v vlogi uspešnega poslovnega Gorjanca in spretnega politika Gorjanca Junior in Aleša Kolarja, ki ima le vlogo statista - kamermana, nastopajo še: gost iz Mariborskega gledališča Alojz Svete, ki je pred leti kot zelo talentiran mlad član SSG podaril nekaj nepozabnih umetniških likov in je tokrat čudovito, mojstrsko privlačno, po učinku povsem naravno zaigral Vinka; pisatelj in dramatik Emil Filipič, ki ni profesionalen igralec, a ima za seboj že več nastopov in je svojo dvojno vlogo nesrečnega Dolarja in Dolarjevega ata podal z ostro izrazito prirojeno komično danostjo, ki je gledalce priklenila nase; in mlada igralka Nina Valič, ki se je preobrazila v Francko in Mojco ter v zapeljiv privid Francke.

Linearni, prosto gibljivi liki, ki uokvirirajo scensko prizorišče in se nekako stapljajo v geometrijsko perspektivo v ozadju, so delo neutrudnega scenografa Marjana Kravosa, ki je pri SSG ne samo tehnični vodja, ampak večkrat tudi fizični izvajalec svojih scenskih zamisli.

Jovanovićevo besedilo so dopolnjevali lektorsko delo Jožeta Faganela, glasba skladatelja Draga Ivanuša in kot ponavadi dognani kostumi Marjete Vidau.

IN MEMORIAM

VIOLINIST YEHUDI MENUHIN

Pred kratkim je v 82. letu starosti umrl eden največjih modernih violinistov Yehudi Menuhin. Bil je ruski Žid, ki pa je večino svojega nadvse plodnega življenja preživel v Evropi in ZDA. Zadnja leta je živel v Franciji blizu Pariza. Menuhin se je rodil 1. 1916 in se uveljavil v glasbi že kot čudežni otrok. Njegov učitelj je bil znani romunski skladatelj George Enescu. L. 1927 je nastopil v znani pariški koncertni dvorani Salle Pleyel v Laloji Španski simfoniji in v violinskem koncertu Čajkovskega kot solist. Odtlej se je vedno bolj uveljavil v mednarodnem koncertnem življenju. Sam je kasneje ustanovil glasbene festivale po Evropi. Postal je predsednik londonskega filharmoničnega orkestra. Pred leti mu je britanska kraljica Elizabeta II. podelila naslov lorda. Zadnje čase se je Menuhin posvečal tudi dirigiranju. Napisal je tudi razne knjige, kot *Teme in variacije*, *Violina in viola* ter lastno avtobiografijo.

Znane so zlasti Menuhinove mojstrske interpretacije raznih velikih violinskih koncertov z orkestrom, med temi skladateljev Bacha, Mozarta, Brahmsa, Bartoka, Poulencja idr. Ob njegovi smrti so se ga spomnili razni predstavniki umetniškega pa tudi političnega sveta. Tako je o njem lepo zapisal francoski predsednik Jacques Chirac: "... bil je luč genija, pa tudi luč srca. Veliki glasbenik Menuhin in velik virtuoz tega stoletja je živel za to, da posreduje svojo umetnost. Njegova violina je bila tudi instrument miru in bratstva."

KONEC

KRITIČNA OCENA / "STORIA DEGLI SLOVENI IN ITALIA"

POMEMBNO ZGODOVINSKO DELO (2)

LUIGI TAVANO

ANTIKOMUNISTI ALI DEMOKRATI?

Najprej nekaj o dejstvu ideološkega in narodnostnega značaja slovenskega osvobodilnega gibanja, tako kot so ga dojemali tudi primorski Slovenci. V spisu se Slovenci delijo med "privržence OF in tiste, ki so ji bili sovražni" (stran 75). V teh nasprotnikih se izpostavlja zgolj "napaka", da niso podprli oboroženega boja, ki ga je vodila OF. S tem pa se ignorira vsaj dvojno stvarno dejstvo: 1. motivacija tega nasprotovanja izvira iz pluralističnega pojmovanja politične zavzetosti in iz volje, da se ta pluralizem upošteva tudi znotraj osvobodilnega boja (tako Kraljeva skupina ni nastopila zgolj "zaradi antikomunizma" (str. 62), marveč za svobodno in demokratično slovensko nacijo); 2. "likvidacije", ki so prizadele te nasprotnike, - bistveno katoliške eksponente, ki so bili nosilci drugačnega pojmovanja države in družbenega življenja, - so se pričele izvajati pred ustanovitvijo vaških straž in ne po njej. Le-te posplošene usmrtnice katoličanov so bile namenske provokacije, - čeprav tega namena komunisti niso deklarirali -, da katoličane vržejo v objem okupatorjev in tako ohranijo monopol nad protifašističnim bojem. Zdi se mi, da je dvoumna trditev, da je bila OF že ob svojem vzniku obtožbe-

na, da je podložna komunistom (str. 72), ker se zdi, da ne pripoznava tega, kar je danes jasno, in sicer, da je bil osvobodilni boj že od začetka zamišljen kot orodje za uveljavitev komunistične totalitarne strategije v bodoči Federativni Jugoslaviji. Zato niso bile takšne usmrtnice le naključne napake, le pojavi razbolele bojne radikalizacije, marveč so bile sestavni deli, in sicer prvovrstnega pomena, hegemonске komunistične volje, ki je odklanjala vsako drugačno vidno prisotnost v narodni politični areni. Eno izmed potrditev te teze razbiram v pričevanju mnogih tedanjih slovenskih fantov, tudi iz Goriške, ki so pričeli oborožen upor v partizanskih vrstah, a so jih nato zapustili, ker so ugotovili, da niso politična klima in bojne metode odgovarjale etični in politični viziji, ki so si jo privzeli v katoliških združenjih skupaj z neposredno versko vzgojo. Zato lahko rečem, da upor proti komunizmu osvobodilnega boja ni prvenstveno izhajal iz "srednjih slojev" (str. 75), marveč in predvsem iz osnovnih katoliških krogov, iz župnij, iz Marijinih družb, iz kmečkih družin, medtem ko pa zasledimo ne malo "meščanov", izhajajočih iz liberalnega izročila, v prvih vrstah komunističnega vodstva.

PRISOTNOST KATOLIČANOV

Zdi se tudi, da verska in cerkvena razsežnost, precej pomembna za do-

izziv za naš čas

JAPONCI PRIHAJAJO!

Tiste, ki morda niste zasledili te novice v dnevnem časopisu ali v televizijskih dnevnikih, moram obvestiti, da je nedavno umrl veliki turški kantavtor Bariš Mančo. Novica ne bi bila tako zanimiva, ko je ne bi izvedel z japonske televizijske oddaje o tedenskih dogodkih v Aziji. Več vam o tem kantavtorju ne znam povedati, saj je bila novica na japonskem satelitskem kanalu in torej lahko sklepate, da sem razumel bolj malo. Ostaja pa vprašanje: Kaj ima turški kantavtor opraviti z japonskimi gledalci?

V 15. in 16. stol. so velike sile tekmovala za prevlado na morju. Vedele so, da bo tista, ki bo imela boljše ladje in bolj sposobne mornarje ter bo prej prišla do skrivnosti zemljepisne dolžine, imela prevlado na morju. To pa pomeni, da bo lahko prej odkrila nove celine, jih zasedla pred drugimi, jih razglasila za svoje ozemlje oz. kolonije in jih izropala, preden bi to storili drugi. Šlo je za denar. Novemu kolonializmu danes pravimo globalizacija. Nočem tu govoriti o modernem suženstvu. Novi kolonializem ima velikokrat bolj elegantno podobo poslovnega sveta. Proizvodnja je bolj poceni v nerazvitih državah in torej velika podjetja tekmujejo, kdo bo proizvajal na tujem, kdo pa se bo moral doma še soočiti z zahtevnimi delavci in še bolj zahtevnimi sindikati. Spet gre za denar. Obstaja pa še en kolonializem, ki ni tako opazen in navidezno niti tako nevaren. To je medijski kolonializem. Kdor ima satelitsko televizijo, se bo tega kmalu zavedel. Med prvimi medijskimi kolonizatorji je bila prav gotovo ameriška postaja CNN, ki je imela, če se spomnite, izključno vlogo pri poročanju o zalivski vojni leta '90. Še egiptovski predsednik Mubarak je izjavil, da je zalivsko vojno spremljal prek CNN-a. Značilnost te postaje je dejstvo, da poroča malodane o vsem iz celega sveta in za cel svet. To je najbolj očitno pri vremenski napovedi. Če smo še pred leti imeli na CNN priložnost videti vremensko napoved za ZDA (in smo si mislili: kaj nas pa briga!?) ter ameriške reklame, bomo danes na CNN veliko prej videli vremensko napoved in reklame za cel planet. In to začenjajo delati vsi. Vremensko napoved za cel svet imajo še BBC, španska TVE, portugalska RTP, belgijsko-francoska TV5, arabska ANN in japonska NHK. Sklepam, da so to le nekatere izmed vseh. Če hočem torej vedeti, kakšno bo vreme v Evropi, lahko pogledam lokalne novice, lahko pa isto informacijo dobim od Japoncev, Špancev, Francozov, Američanov itd. Lahko torej izberem, komu bom verjel, čigavi informaciji bom bolj zaupal. In v tem gre za medijsko kolonizacijo. Če bodo Japonci povedali pravo resnico, se bom naučil japonsko, da bom lahko sledil njihovim novicam in vedel, kaj se dogaja pri meni doma. Tako me bodo Japonci medijsko in torej tudi jezikovno kolonizirali. In to se deloma že dogaja, saj najraje poslušam novice na BBC-ju ali SKY News, ker so novinarji resnejši in sposobnejši od italijanskih in tudi novice podajo tako, da dejansko veš, kaj se je zgodilo. Ker me pri italijanskih poročilih izredno moti, da v reportaži velikokrat ne dobiš odgovora niti na temeljna novinarska vprašanja (kdo, kje, kaj, kako in zakaj), kje pa, da bi ti kdo globlje razložil, kaj se dejansko dogaja, poslušam Angleže. S tem so me že kulturno kolonizirali in mi angleščina postaja vedno bližji jezik. Še malo pa si bom zaželel se preseliti v Anglijo. Obvladujejo me in tako tekmujejo z ostalimi kanali, kdo bo prej koloniziral več ljudi in celin. Ko mi torej Japonci pravijo, kakšno bo "tenki" (vreme) v Joroppa (Evropi), me je kar strah in me zgrabi rumena mrzlca - saj že vidim japonske tanke, ko se spuščajo prek Rebrnic v Vipavsko dolino.

PETER SZABO

TRST / KONCERTNA SEZONA GLASBENE MATICE

LJUBLJANA / CIKLUS VEČEROV "KNJIGE ZA NA SAMOTNI OTOK"

RES IZBRANA MUZIKA

ROSSANA PALIAGA

Komorni godalni orkester Slovenske Filharmonije je nastopil v torek v dvorani Deutscher Hilfsvereina v okviru letošnje koncertne sezone Glasbene matice. Orkester je sestavljen iz 14 izkušenih in priznanih slovenskih solistov, ki skupaj delujejo pod umetniškim vodstvom violončelista Andreja Petrača. Skupino je ustanovil leta 1993 tedanji direktor Boris Šinigoj v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo, ki je s svojim strokovnim in finančnim prispevkom omogočilo uresničitev tega projekta.

Nagrada Prešernovega sklada za leto 1998 dokazuje visoko kakovostno raven, ki jo je skupina z resnim delom v kratkem času dosegla. Tržaški nastop pa je potrdil vrsto zelo pozitivnih kritik, ki jih curriculum našteje.

tante, ki jo je Uroš Krek napisal na pobudo Andreja Petrača za kontrabasista Zorana Markoviča. Kontrabas, ki ga navadno druga bolj priljubljena godala zasenčijo, ima v tej skladbi glavno besedo; godalni orkester pa je s svojo prisotnostjo podpiral iztopajočo linijo solista. Markovič je izvedel z velikim zagonom svoj mali koncert in občuteno podal tudi lirične odtente te skladbe. Navdušeno občinstvo ga je nagradilo z zasluženim, dolgim aplavzom.

Prvi del se je zaključil s pestro izvedbo mladostne *Simfonije št. 10 v h molu* Felixa Mendelssohna Bartholdyja, v kateri romantičen izraz še skriva sledi Mozartovega sloga. Orkester je v teku celotnega koncerta pokazal veliko soglasje pri skupnem igranju in pri vodenju interpretativne misli: združene moči odličnih solistov, pripravljenost, trud in muzikalnost vsake-

V ljubljanskem literarnem klubu Lili Novy že drugo sezono poteka ciklus večerov z naslovom *Knjige za na samotni otok*. Vodi jih literarni poznavalec Matej Bogataj, prav zaradi njegovega izrednega vodstva gostov pa večeri velikokrat presežejo okvire zgolj literarno zaznamovanega pogovora. Osnovna rdeča nit srečevanja je pogovor ob desetih izbranih knjižnih delih, ki si jih vsak gost izbere kot najljubše čtivo, brez katerega ne bi mogel živeti na samotnem otoku.

Na enem zadnjih srečanj je Matej Bogataj gostil Igorja Škamperleta, tržaškega pisatelja, strokovnjaka za renesanso in predavatelja na ljubljanski filozofski fakulteti. Številnim ljubiteljem pisane besede je najbolj znan zaradi zadnjega romana *Kraljeva hči*, ki je bil lansko leto tudi med petimi finalistami za literarno nagrado Kresnik. Sicer pa je Igor Škamperle pisatelj, katerega dela so doslej vedno znova prinašala globoko in zahtevno literaturo, ki bralcu omogoča vrhano mero bralnih užitek. Morda zato niti ni presenetljiv izbor pisateljevih desetih najljubših knjig, med katerimi se je na prvem mestu znašlo Sveto pismo, knjiga vseh knjig. Kot je povedal Igor Škamperle, bi ga težko pustil doma, saj v njem vedno znova najde besede in stavke, ki mu veliko povedo. Na samotnem otoku pa bi si predvsem želel v miru prebirati Janezovo *Razodetje*, ki je bogata, zanimiva in obenem tudi pretresljiva zgodba. Vsekakor pa bi bila njegove pozornosti deležna tudi celotna zgodovina Judov, popisana v tem učbeniku življenja.

Kot druga knjiga bi se na seznam Škamperletovih knjig zapisala Homerjeva *Odiseja*, epopeja o moškem, ki odide od ženske, katera kljub temu ostaja zvesta. Prav slednjo lastnost pa je potrebno vedno znova občudovati, še posebej v času, ki ga živimo in nam po svoje nezavedno uhaja iz rok. *Odiseja* je po besedah gostujočega pisatelja tudi pripoved, polna aktualnih in zanimivih zgodb, ki v bralcu pušča občutek romantičnega vduha. *Odisejevo* potovanje je namreč prispodoba človekovega življenjskega popotovanja - popotovanja duše, Itaka pa je dežela odrešujočega onostranstva.

Ker je Igor Škamperle poznavalec renesanse, nekako ni bil presenetljiv njegov nadaljnji izbor knjig za na samotni otok. Na seznam se je tako uvrstil še eden zadnjih Platonovih spisov *Dialog Timaj* (še nepreveden v slovenski jezik), ki govori o oblikovanju vesolja. V Dantejevi *Božanski komediji* je pisatelj najbližji *Pekel* predvsem zaradi močnih podob, Carl Gustav Jung pa je zanj zanimiv kot pisatelj, ki ga izredno dobro razumejo umetniki in ženske, Škamperletu pa je znova odkril veliko tega, kar je že pozabil. Na seznam knjig za samotni otok je Škamperle uvrstil še Kafkov *Grad* in pa literarno delo Johna Fowlesa *Mag in ženska francoskega poročnika*. Fowles, ki ga je označil kot enega največjih živih pisateljev, ustvarja ženske like.

Njihova vloga predstavlja privlačne, drugačne in ne krive osebe, ki so obenem skrivnostno razumne, umne. To pa po Škamperletovih besedah spominja na zgodbo Orfeja in Evidike. Fowlesove fatalke so večplastni liki, tudi zmuzljivi, moškega pa vedno privedejo v neko krizo. Zgodbe opisujejo oziroma ustvarjajo neko igro, ki poteka med knjižnimi junaki samimi. Fowles je zelo razumski in obenem izredno življenjski pisatelj, ki ne ponuja pričnikov s srečnim koncem, je pa v svojih delih izredno dosleden in tragičen obenem. Kot naslednje knjige so se na Škamperletov seznam literature za samotni otok uvrstila še knjižna dela Vladimirja Bartola *Alamut*, Rebulov roman *V Sibilnem vetru* in Kovačičevi *Prišleki*, pretresljiva in občutena zgodba o doživetem predvojnem obdobju v Ljubljani.

Literarno oblikovan večer v klubu Lili Novy se je zaključil z besedo Igorja Škamperleta: "Morda bi na otoku, v samotni, skušal napisati še enajsto knjigo za seznam. Ne vem, kakšno tematiko bi izbral, morda bi bila povezana z morjem ali pa bi izzvenela kot dialog z neko živaljo."

Kljub temu da Igor Škamperle še ne odhaja na samotni otok, bo ta njegova želja morda nekoč ugledala luč sveta kot nov prozni zapis. Tudi v veselje nas, bralcev.

Orkester je izbral za to priložnost heterogen spored zanimivih skladb iz najrazličnejših obdobij; v sproščenem vrstnem redu se je sodobnost neobičajno postavila med klasiko in romantiko. Če je raznorodnost del zgledala na sporedu nezdržljiva, se je ta vtis ob poslušanju spremenil. Prisotni so lahko prislunili vrsti skladb, katerih vezna nit je bila samo izvrstna, globoko premišljena izvedba.

Divertimento v b duru šestnajstletnega Mozarta je bil uvod k uspešnemu koncertu. Skladba je zazvenela v svetlih barvah svoje zabavne narave, ki se je izrazila v tekočem, lahkotnem glasbenem dogajanju. Sledila je skladba z naslovom *Contrabasso concer-*

ga posameznika so ključ kakovostnega rezultata, ki ga je skupina dosegla.

Drugi del je začel z nemirnimi čustvi miniaturne *Allegretto*, ki izhaja iz zbirke šestih klavirskih skladb z naslovom *Piano* Marija Kogoja; priredbo za godalni orkester je pripravil leta 1938 Karel Jeraj.

Zadnja na vrsti je bila znana *Simple Symphony* angleškega skladatelja Benjaminja Brittna, v kateri so izvajalci podali vse spreminjajoče odtente štirih različnih stavkov. Sledil je še dodatek, in sicer trije slovenski plesi Alojza Srebotnjaka, ki so najprijetnejše zaključili lep in predvsem kakovosten glasbeni večer.

MEČ IN GRANATNO JABOLKO

MARTA BENSA

Razstava *Meč in granatno jabolko* na Goriškem gradu želi prikazati vsakdanje življenje goriške srednjeveške gosposke od leta 1271 do leta 1500.

Zadnji datum se pravzaprav nanaša na čas renesanse v srednji Italiji, v cesarski pokrajini pa kljubujejo še načini feodalizma, označenega bolj z vojaškimi kot liberalnimi obrtmi.

To so temna in trpka stoletja za sužnje in hlapce, gotovo manj za vse posestnike in za posvetne in duhovne oblasti. Brez današnjega blagostanja in udobja si v tistem oddaljenem času plemiči in bogataši gradijo sobe v višjih nadstropjih gradov, kjer lahko pišejo, berejo, molijo poleg gorke "stupe" ali peči v dolgih zimskih večerih nad ljubko leseno pisalno omarico.

V prvem nadstropju gradu dobimo torej srčiko razstave. Tu je pomembna sekcija, sestavljena iz različne opreme - ki pa ni vsa goriška - zgodovinsko-umetniške veljave.

Razstavljeni so velike skrinje za obleke, zaboji za strelivo, predali, zakladnice različnih vrst in oblik; preprosto izdelane tiste iz starejše dobe, bolj izrezljane in košato preoblečene z dragocenim blagom tiste iz petnajstega stoletja.

Pomembna je izbira lesa, saj so skrinje za perilo nujno iz ciprese ali cedra, ker ta smolnati in odporni les ni podvržen plesni in moljem. Nasprotno so skrinje za hrano največkrat iz javora, ker je tak les brez duha. Od opreme preidemo na različne vrste posod, na novo sestavljena orodja, na kovanje denarja, na orožje, tekme, turneje, vrtljake...

Še nekaj o posnetku freske v verski sobi. Ta predstavlja izvorni "mrtaški ples", ki krasi stene dragocene cerkvice iz 15.-16. stoletja v Hrastovljah sredi Slovenske Istre. Upodobljena je "vesela" smrt, ki spremlja "za rok'co" ljudi v grob; prve pred vsemi prav kralja, kraljico, kardinala, nadškofa... Tudi pohabljeni berač z molkom mora na poslednjo pot. Duhoviti prikaz, ki razodeva, da smo pred smrtjo in Bogom vsi enaki.

Razstava na Goriškem gradu bo odprta še do 31. t.m. po naslednjem urniku: od 9.30 do 18. ure; od 1. aprila dalje pa od 9.30 do 13. ure in od 15. ure do 19.30.

DR. KAY SCARPETTA SLEDI ZLIKOVCEM TUDI V SLOVENŠČINI

JURIJ PALJK

Ljubitelji dobrih policijskih romanov in zgodb smo z veseljem sprejeli novico, da je pred kratkim Mladinska knjiga iz Ljubljane izdala knjigo z naslovom *Obdukcija*. Gre za prevod morda najbolj znane knjige-uspešnice *Post mortem*, s katero je Patricia Cormwell pred leti prejela prestižno britansko nagrado za najboljšo kriminalno zgodbo, kot bi lahko poslovenili sicer tudi pri nas že kar udomačen izraz "crime story".

Za slovenski prevod, in to zelo dober prevod!, angleškega izvornika romana *Post mortem*, ki ga je napisala danes prav gotovo najbolj poznana in najbolj uspešna ameriška pisateljica kriminalnega romana Patricia Cormwell, je zaslužen pisatelj in prevajalec, sicer pa višji knjižničar v knjižnici France Bevk v Novi Gorici Boris Jukič. Da gre za zelo dober prevod, pišemo z veseljem, ker je Borisu Jukiču uspelo v slovenski jezik prebiti tudi izraze, ki bi jih kdo drug zelo težko prevedel v dostojno slovenščino. *Post mortem-Obdukcija* je namreč zelo nevsakdanji policijski roman, v katerem Patricia Cormwell bralca seznanja s sedaj najbolj slavno literarno junakinja vseh "krimi romanov", z dr. Kay Scarpetta, ki je zdravnica-patologinja in obenem še sodna zdravnica, ki je opravila tudi fakulteto prava. Poleg Scarpette so seveda že v prvem romanu ob njej še detektiv Pete Marino, sodelavec in odlični FBI policist Benton, tu je še Lucy, nečakinja K. Scarpette, in še kdo. Zgodba je neverjetno zapleteno-dobra, saj zdravnica, ki izvaja obdukcije, vodi sama s svojim prijateljem Marinom preiskave in je na sledi t.i. "serial killerju", morilcu, ki ubija več ljudi. Več o zgodbi ne bomo povedali, ker je, vsaj za ljubitelje dobrih policijskih ali "krimi romanov", tako prav. Lahko pa povelimo, da je Cormwellova do sedaj napisala že devet knjig, v katerih je vedno junakinja dr. Kay Scarpetta in še vedno se je nismo naveličali. V italijanskih prevodih jo izdaja slavni Mondadori.

Zakaj je nismo še sili? Zato, ker je Patricia Cormwell odlična pisateljica, ki svoj poklic pisatelja dobrih "krimičev" imenitno obvlada. Navidez preprosto, a železno pravilo, ki velja za vse policijske romane, da namreč tako detektiv kot bralec ne smeta vedeti o morilcu eden več kot drugi, je pa silno težko izvedljiva stvar, na kateri "zdrzne" tudi dobrim piscem. Cormwellova pa je mojster dobre zgodbe in še več: s serijo knjig je ustvarila junakinjo, ki ji za sedaj še ni para v tovrstni literaturi. Svoje "crime stories", katerim sta skupna Scarpetta na eni strani in vedno novi "serial killer" na drugi, pa odlična ameriška pisateljica nadgrajuje s svojimi junaki, ki se starajo in zaživijo z nami. Pete Marino še naprej preveč je, pije in kadil, a ima iz knjige v knjigo večje zdravstvene težave. Lucy iz porodne deklince postane odlična FBI policistka, ki je pravi vrag na računalnikih itd. To je nam, ljubiteljem kriminalnih romanov, kot se takim zgodbam v slovenskem jeziku zelo ponesrečeno reče, zelo všeč, ker se tudi sami starajo in spreminjamo. In če je Kay Scarpetta v zadnjem romanu zelo "politically correct" - "politično neoporečna", ker ne kadil več, kot ne kadil v zadnjem svojem filmu niti slavni James Bond, potem pa recimo še to, da Cormwellovi vseeno uspe Kay peljati skozi vse tiste tipično ženske pasti srednjih let in ob vsem tem ohraniti svežino dobrega pisanja in odlične zgodbe.

Za vse tiste, ki zmotno mislijo, da so odlični kriminalni in policijski romani drugorazrednega pomena v književnosti, pa samo izizzivalno vprašanje, zakaj drugi romanopisci ne znajo napisati tako dobrih zgodb, kot jih zna Cormwellova in nekateri njeni vrstniki. In lepo vas prosim, ne pognite na dan spet tistih praznih besed o visoki kulturi, češ da je v določenih knjigah, v policijskih romanih pa da je ni, ker to enostavno ni res.

OB 250-LETNICI BOŽJEPOTNE CERKVE

JUBILEJNO PRAZNOVANJE V RICMANJIH

Od petka, 19., do nedelje, 21. marca, bodo potekala v Ricmanjih verska in kulturna praznovanja ob godu zavetnika sv. Jožefa in ob 250-letnici tamkajšnje božjepotne cerkve.

Konec tega tedna pripravljajo ricmanjska župnijska skupnost slovesno praznovanje župnijskega zavetnika sv. Jožefa, ki bo letos še posebej slavnostno, saj obhajajo Ricmanje letos 250-letnico božjepotne cerkve, ki je bila zgrajena leta 1749.

Ob tej priložnosti bo steklo praznovanje, na katerem bo dan poudarek zlasti njegovi verski plati, saj se bodo vrstili številni verski obredi. V petek, 19. marca, na god sv. Jožefa, bodo maše ob 9.30, 11. in 17. uri. Ob 15. uri pa bodo liturgije in blagoslov. V nedeljo, 21. marca, pa bosta maši ob 11. in 17. uri. Pri jutranji maši

bo sodeloval Mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice, ki ga vodi domačin Stojan Kuret, popoldansko mašo pa bo sooblikoval Združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta pod vodstvom Edija Raceta. Ob tej priložnosti bo med ricmanjskimi župljani tudi misijonar minorit p. Frančišek Jurant.

Prireditelji pa niso pozabili na kulturno plat praznovanja. V nedeljo, 21. marca, bo namreč ob 18. uri odprtje slikarske razstave Borisa Žuljana v Baragovem domu. Umetnika bo predstavil prof. Marijan Kravos.

BAZOVICA / POBUDA SLOMŠKOVEGA DOMA

ZANIMIVA RAZPRAVA O DELJENOSTI MANJŠINE

MATJAŽ RUSTJA

V petek, 12. marca, je bazovsko kulturno društvo Slomškov dom priredilo okroglo mizo, na kateri so razpravljali Nadja Maganja, Dušan Jakomin in Sergij Lipovec. Nadvse zanimiva in aktualna tematika se je sukala okoli zanimivih in do danes bolj malo temeljito raziskanih vprašanj delitve med levico in desnico, med t.i. naprednimi in nenaprednimi. Večer je torej pogledal v manjšinsko stvarnost razdeljenosti in klišejev.

Po pozdravnih besedah predsednika društva in bazovskega župnika Žarka Škerlja je večer začrtal uvod g. Dušana Jakomina, ki je (skoraj z oddihom) dejal, da je čas res zdravnik, ki celi rane in vabi k dialogu. Petkova okrogla miza je temu dokaz. S tiho željo, da se preteklost osvetli z resnico in se v tem spoznavanju pogleda le v bodočnost, postane dialog obojestranski, torej skupna obogatitev.

Nadja Maganja se je široke tematike vrednot in razlik dveh taborov dotaknila najprej z zgodovinskega vidika in tako pogledala v nastanek pojma levice in desnice, ki pa se v času spremenjaja, tako da nam npr. danes v Italiji ponujajo pojem bipolarizma. Poseg Maganjeve ni mogel seveda mimo vojne obdobja, ko se je primorsko ljudstvo plebiscitarno odločilo za Osvobodilno fronto (tudi zaradi 25-letnega črnega preganjanja). Kaj kmalu po vojni pa se je zaradi ideoloških in drugih razlogov zamejstvo (spet) razdelilo in potegnilo nase val obrekovanja, nasilja in medsebojnega sovraštva. Vojne in poveljne dogodke ter izbire je ta ali ona stran uporabljala v neizprosni politični boju. Človek je sodil po potrebah politike in pozabil na neuklonljivo sodniško moč zgodovine (npr. padec komunizma). V času hitrega spreminjanja vrednot ostaja Cerkev napredna, grozovito aktualna v svetu egoizma, hedonizma, miselnega relativizma, kjer posameznik nima prave lestvice vrednot in je zato zbežan.

Sergij Lipovec je najprej opredelil (z osebnega zornega kota, seveda) pojem naprednosti, ki se seveda odraža v odnosu s sočlovekom. Tak odnos vrednotimo

s svobodo posameznika (materialno in duhovno), ki pa se nikakor ne sme razvijati na račun svobode drugih. Vsakdan svobode ocenjujemo kot posamezniki z osebno lestvico vrednotenja, v družbi pa dobijo vrednote neko skupinsko podobno, ki jo lahko imenujemo tudi za strankarsko. Različne skupine rojevajo seveda različne skupnosti in med te spadata tudi pojma levica in desnica. Delitev je tu jasna, napredno (levičarsko) je zavzemanje za mir, enakopravnost žensk, pomoč revnejšim, sožitje itd.; šovinizem, vojna in druga nazadnjaška mišljenja pa so produkt desnice. Podrejanje človeka je nesprejemljivo, pravica in demokracija sta občevaljavi vrednoti, ki pripadata človeku, četudi papirnati zakoni tega ne upoštevajo. Pri vsem tem je treba še upoštevati kontekst ali okolje, v katerem se rojevajo situacije in stanja.

Uvodnim posegom je sledila debata, najprej med diskutantom, potem pa so se vabilu odzvali še nekateri iz občinstva. G. Jakomin se je navezal na nedavne napade na katoliško Cerkev v zamejskem komunističnem tisku in se vprašal, ali imajo te polemike danes še smisel. Tudi Maganja je izpostavila dejstvo, da se dan za dnem v Sloveniji in v zamejstvu omalovaževalno napada Cerkev, ne zavedajoč se velikih korakov, ki jih danes papež udejanja tudi z revizijo nekaterih dogodkov iz cerkvene zgodovine. Govor je bil seveda tudi o mladih, v uvodnem delu se je tega dotaknila Maganja (in ocenila, da se je mladim lestvica vrednot podrla); v debati pa je Lipovec dejal, da je lestvica vrednot mladih danes jasna, saj se je še kar poziti-

vno razvila od prvih let našega stoletja (npr. pacifizem, bratstvo...). Nekdo iz publike pa je upravičeno dejal, da so otroci naša bodočnost... ali jih znamo vzgajati?

Ob koncu je Nadja Maganja potegnila črto z ugotovitvijo, da so taka javna srečanja neobhodno potrebna za rast skupnosti v dialogu, ker je pač problem odnosov še vedno pereč zaradi posledic vojne. (Ne)naprednost pa je v današnjem svetu nesmiseln pojem, ker se svet razvija in smo dnevno priče novostim. Pojem naprednosti pa je za Sergija Lipovca še kako aktualen, ko nam danes dajejo piti olja v belih rokavicah; važni pa so skupni cilji in njihovo izvajanje, vse ostalo so le razprave.

PO SEJI UPRAVNEGA ODBORA GM

DR. DRAGO ŠTOKA POTRJEN ZA PRESEDNIKA GLASBENE MATICE

V prejšnjih dneh, točneje v petek, 12. marca, se je sestel upravni odbor Glasbene matice, ki je bil izvoljen na rednem občnem zboru dne 5. marca.

Na seji upravnega odbora so bile porazdeljene funkcije. Kot piše v tiskovnem sporočilu, ki nam ga je poslala naša glasbena ustanova, so bili izvoljeni: za predsednika dr. Drago Štoka, za podpredsednika Edmund Košuta, za tajnika dr. Zdenko Floridan in za blagajnika Radoš Možina. Upravni odbor bodo sestavljali še Janko Ban, Rudolf Bartaloth, Elda Grauner, Živa Gruden in Boris Mihalič, medtem ko bodo sedeli v nadzornem odboru Marjan Breclj, Evald Crevatin in Vojko Lovriha. Iz tiskovnega sporočila torej izhaja, da so bili dosednji nosilci funkcij v upravnem odboru Glasbene matice potrjeni.

Upravni odbor, na čelu s predsednikom dr. Dragom Štoko, ima pred seboj nehalno in odgovorno nalogo, saj bo moral najti izhod iz hude finančne krize, ki že dolgo časa pesti Glasbeno matico in o kateri smo v prejšnjih številkah že obširno poročali. Odbor si bo moral tudi z veliko vnemo prizadevati za čimprejšnjo ustanovitev samostojne slovenske sekcije pri tržaškem konservatoriju Giuseppe Tartini. Nedvomno se bo tudi trudil, da se konkretizira tista široka manjšinska solidarnost, ki bi nedvomno dala pomemben doprinos k normalizaciji položaja te glasbene ustanove.

POBUDA TRŽAŠKE UNIVERZE

PREDSTAVILI BODO KAZENSKI ZAKONIK REPUBLIKE SLOVENIJE

Danes, 18. marca, bo ob 15. uri v konferenčni dvorani ekonomske fakultete tržaške univerze na trgu Europa 1 v Trstu predstavitev Kazenskega zakonika Republike Slovenije.

Gre za dvojezično, slovensko in italijansko izdajo zakonika, ki je izšla pri založbi Cedam v Padovi in ki sta jo uredila dr. Zvonko Fišer, ustavni sodnik republike Slovenije, dr. Natalina Folla z oddelka za pravne znanosti tržaške univerze in Marko Ukmar, medtem ko je spremno besedo prispeval prof. Ljubo Bavcon, profesor kazenskega prava na

ljubljski univerzi. Na predstavitvi, ki jo prireja oddelek za pravne znanosti tržaške univerze, bo uvodoma pozdravil rektor tržaške univerze prof. Lucio Delcaro, spregovorili pa bodo prof. Paolo Pittaro, predavatelj kazenskega prava na tržaški univerzi, prof. Ljubo Bavcon, dr. Zvonko Fišer in dr. Natalina Folla. Predsedoval bo prof. Giorgio Spangher, ravnatelj oddelka za pravne znanosti, zaključke pa bo podal prof. Sergio Vinciguerra, urednik zbirke *Casi, Fonti e Studi per il Diritto Penale* pri založbi Cedam.

UMRLA JE PROF. ELVI MIKLAVEC SLOKAR

Na Tržaškem je konec prejšnjega tedna globoko odjeknila vest, da je na svojem domu v Barkovljah nenadoma umrla prof. Elvi Miklavc Slokar, šolnica ter priljubljena družbena, kulturna in politična delavka. Pogreb je bil v sredo, 17. t.m., v Barkovljah.

Prof. Elvi Slokar je bila prava barkovljanska domačinka. Rodila se je 1936. leta, po opravljenem študiju je poučevala na slovenskih nižjih in višjih srednjih šolah na Tržaškem, svoj profesor pot pa je zaključila z ravnateljstvom na pedagoškem liceju (prej učiteljsču) Anton Martin Slomšek od leta 1982 do leta 1994, ko se je upokojila.

Pokojnica pa ni bila samo aktivna šolnica, ampak je bila dejavna tudi na družbenem, kulturnem in političnem področju. Politično se je udejstvo-

vala v Slovenski skupnosti, to stranko pa je svojčas tudi zastopala v rajonskem sosvetu za Rojan, Greto in Barkovlje. Še posebej sta jo veselila glasba in petje. Tako je pela v cerkvenih pevskih zborih v Barkovljah in Rojanu, v zborih Jacobus Gallus in Milan Pertot in v zboru srbsko-pravoslavne cerkve. Kot odbornica pa je bila aktivna pri Zvezi cerkvenih pevskih zborov. Pred dvema letoma jo je prizadela smrt moža, prof. Jurija Slokarja, ki je bil tudi dejaven član naše skupnosti.

Daljši spominski članek bomo objavili prihodnjič. Že sedaj pa naj gre hčerkama Martini in Simoni, vnukoma in ostalemu sorodstvu najgloblje sožalje tudi od uredništva in uprave našega tednika.

PESNIŠKI NATEČAJ

DRUGA IZVEDBA MEDNARODNE NAGRADE "NERUDA"

Združenje za kulturne pobude AltaMarea iz Trsta razpisuje tudi za leto 1999 mednarodno pesniško nagrado Neruda. Gre za drugo izvedbo natečaja, katerega je lani, kot znano, zmagal naš kolega Jurij Paljk.

Letošnji natečaj vsebuje nekatere novosti: razpisani bosta namreč dve nagradi, in sicer za že objavljeno poezijo ter za še neobjavljeno poezijo. Prva nagrada za objavljeno poezijo znaša milijon lir, medtem ko sta za neobjavljeno poezijo predvideni sestava zbirke najzaslužnejših avtorjev in priznanje. Tudi letos bo ocenjevalni komisiji predsedoval tržaški podžupan in od-

bornik za kulturo Roberto Damiani.

Zainteresirani lahko oddajo svoje pesmi do 15. septembra 1999 na naslov: Tržaška družba za turistično promocijo (Azienda di Promozione Turistica di Trieste), ulica San Nicolò 20, 34100 Trst. Za informacije se lahko obrnejo na gospo Rino Anno Rusconi (tel. 040-569234, 0347-212218). Kdor se želi prijaviti na natečaj, bo moral tudi položiti vsoto 30.000 lir na račun: AltaMarea-iniziativa culturali - Banco Ambrosiano Veneto - agencija v ulici Flavia - tekoči račun št. 99/29 - ABI 3001 - CAB 02204.

PESEM MLADIH 1999

OTROKA JE TREBA VZGAJATI K ESTETSKEMU ČUTU

IVAN ŽERJAL

V nedeljo, 14. marca, je bila na Pomorski postaji v Trstu 29. revija otroških in mladinskih pevskih zborov Pesem mladih 1999, ki jo je priredila Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in na kateri je nastopilo trinajst otroških in mladinskih zborov.

Dvanajst zborov je bilo s Tržaškega, eden, in sicer otroški zbor Francišek Borgia Sedej iz Števerjana, pa z Goriškega. Razveseljivo je dejstvo, da so se številnemu občinstvu po dolgem času spet predstavili nekateri zbori, kot npr. otroški zbor osnovne šole Virgil Šček iz Nabrežine in OPZ Glasbene matice iz Trsta. Nekateri zbori, kot npr. OPZ Kraški cvet iz Trebč, pa so na reviji prvič nastopili. Prvi del sporeda, ki ga je povezovala Alenka Hrovatin, se je začel z nastopom Otroškega pevskega zbora Vesela pomlad z Opčin pod vodstvom Martine Batič. Sledili so mu

nastopi OPZ OŠ Virgil Šček iz Nabrežine (Alenka Radetič), OPZ COŠ Mara Samsa in Ivan Trinko-Zamejski od Domja (David Žerjal), OPZ Zvonček z Repentabra (Martina Škabar), OPZ F.B. Sedej iz Števerjana (Valentina Humar), OPZ Glasbene matice -šole Marij Kogoj iz Trsta (David Žerjal) in OPZ Fran Venturini od Domja (Suzana Žerjal). V drugem delu so nastopili OPZ Kraški cvet iz Trebč (s. Karmen Koren), OPZ Ladjica iz Devina (Olga Tavčar), OPZ A.M. Slomšek iz Bazovice (Zdenka Križmančič), Mladinski pevski zbor Nižje srednje šole Srečko Kosovel

z Opčin (Edith Kocjan), Dekliška pevška skupina Fran Venturini od Domja (David Žerjal) in Mladinska pevška skupina Vesela pomlad z Opčin (Franc Pohajač in Martin Vremec). Slavnostna govornica je bila letos ravnateljica Stanka Čuk, ki je poudarila pomen vzgoje h kulturi, saj le kultura omogoča dvig človeka. Ta vzgoja se začne že z rojstvom, nadaljuje se v vrtcu, v osnovni šoli in v nadaljnjem študiju. Že od začetka je treba vzbuditi v otroku kancčke doživetij in ustvarjalnost, vsak otrok pa naj bo čimprej vzgajan k estetskemu čutu. Poskusiti se mora na različ-

nih estetskih področjih, estetska vzgoja pa pripomore tudi k boljšemu odnosu z naravo in okoljem. Pomembno področje estetske vzgoje v osnovni šoli je glasbena vzgoja. Pri tem se morajo s šolo povezati ostale poklicne in kulturne ustanove. Dragoceno je tudi požrtvovalno delo posameznikov. Od okolja je odvisna stopnja razvoja glasbenosti pri otroku, sistematično pa je treba podpirati vzgojne dejavnosti v kulturnih društvih in organizacijah.

Letošnje 29. revije Pesem mladih se je udeležilo več uglednih gostov. Prisotni so bili predsednik SSO Sergij Pahor, predsednik Slovenske prosvete Marij Maver, ravnatelj Glasbene matice Bogdan Kralj, škofov vikar za tržaške slovenske vernike Franc Vončina ter svetovalec v tržaškem občinskem svetu Igor Dolenc in Andrej Berdon.

GLEDALIŠKI VRTILJAK

Gledališki vrtljak vabi staro in mlado na ogled zadnje predstave v letošnjem abonmaju, ki sta ga pripravila Radijski oder in Slovenska prosveta. Nastopili bodo člani Slovenskega odra z igro Žarka Petana *Obtoženi volk*. Igro je zrežirala Lučka Susič, sceno je pripravila Magda Samec, za glasbo je poskrbel Aljoša Saksida, kostume je izdelala Fabia Trento, film Marko Kandut, za gib pa je poskrbela Nikla Panizon. Prestava bo v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27, v nedeljo, 21. marca, ob 16. uri. Vljudno vabljeni!

OBVESTILA

SSG. Dušan Jovanovič, *Klinika Kozarčky*. Režija Dušan Jovanovič. Gledališče F. Prešeren v Boljuncu: četrtek, 18. t.m., ob 16. uri abonma red H; v torek, 23. t.m., ob 16. uri abonma red H; v sredo, 24. t.m., ob 16. uri abonma red I; v četrtek, 25. t.m., ob 16. uri abonma red G.

KLUBPRIJATELJSTVA vabiv četrtek, 18. t.m., ob 16. uri v ul. Donizetti 3 na prijetno družabno srečanje s predvajanjem diapozitivov.

JUBILEJNO PRAZNOVANJE v Ricmanjih ob 250-letnici božjepotne cerkve (1749-1999). Cerkevni spored: petek, 19. t.m.: maše ob 9.30, 11. in 17. uri; litanije in blagoslov ob 15. uri; nedelja, 21. t.m.: sv. maši ob 11. uri (poje MePZ Lojze Bratuž iz Gorice pod vodstvom Stojana Kureta) in ob 17. uri (poje Združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta). Prisoten bo misijonar minorit p. Francišek Jurant. Kulturni spored: v nedeljo, 21. t.m., ob 18. uri odprtje slikarske razstave Borisa Žuljana v Baragovem domu.

ZVEZACERKVENIH pevskih zborov iz Trsta vabi v soboto, 20. t.m., ob 20. uri v dvorano Marijinega doma v ul. Risorta 3 v Trstu na predstavitev glasila *Glas naših zborov* in zbirke očenašev raznih avtorjev *Oče naš*. Predstavniki Sklada republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti bo podelil priznanje dolgoletnemu organistu in zborovodji Dragu Petarusu iz Boršta.

NAPETO postno nedeljo, 21. t.m., bosta ob 16. uri v cerkvi Novega sv. Antona skupno spokorno bogoslužje, ki ga bo vodil škof Evgen Ravignani, in priložnost za velikonočno spoved.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev v Trstu vabi v ponedeljek,

22. t.m., na spominski večer ob obletnici smrti Danice Tomažič in Stanka Vuka. Predstavili bodo knjigo Stanka Vuka *Pomlad pod Krasom*, ki jo je izdala založba Obzorja iz Maribora. Govorili bodo prof. Tomaž Pavšič, urednik Andrej Brvar in Marko Vuk. Večer bo v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici 3, ob 20.30.

ŽUPNIJA BAZOVICA in Slomškov dom vabita na praznik staršev v sredo, 24. t.m. Ob 18. uri bosta maša ter blagoslov staršev in otrok. Pela bosta OPZ Kraški cvet iz Trebč in Slomšek. Ob koncu bo družabno srečanje.

MESEČNA KONFERENCA v Nabrežini. V sredo, 24. marca, bo ob 20. uri v župnijski dvorani v Nabrežini redna mesečna konferenca. Na sporedu bo predavanje Dušana Jakomina o Slomšku - svetniku in narodnem buditelju. Sledi razgovor z družabnostjo in nastopom dueta Karina - Aljoša.

KLUBUPOKOJENIH kmetov prireja avtobusni izlet v Berlin od 5. do 10. aprila. Za informacije kličite tel. št. 040 631494 ali ob sredah popoldne 040 251196.

V SOBOTO, 24. aprila, bomo tržaški Slovenci poromali h Gospe Sveti na Koroško. Romanja se bodo udeležili tudi Križani, ki si bodo istega dne popoldne in naslednji dan, v nedeljo, ogledali še Slomškove kraje. Prenočili bodo v Mariboru in se tam udeležili nedeljske maše ob Slomškovem grobu. Kdor bi se jim želel pridružiti, naj telefonira, po možnosti, v večernih urah na tel. št. 040 220332. Avtobus bo odpotoval s trga Oberdan ob 6.30 in ob 7. uri iz Sv. Križa.

SOS, SOS, SOS, študentje in višješolci! Ti je prostovoljno delo pri srcu? Veliko oseb potrebuje pomoč in spremstvo, pridruži se nam in pošlji dopis v rokopisu s svojimi osnovnimi podatki in zanimanji za Združeni center za socialno dejavnost, ul. Cicerone 8, 34100 Trst.

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo bo podelilo Flajbanove nagrade in študijske podpore za akademsko leto 1998/99 v petek, 26. t.m., ob 18. uri na svojem sedežu v Trstu, ul. Mazzini 46, 1. nadstropje. Vabljeni!

DAROVI

ZAKARIAS v Ajdovščini: M.G. 30.000 lir; N.M. 20.000 lir; N.N. 10.000 lir.

ZACERKEV v Ricmanjih: M.B., Trst, 200.000 lir; Bojana Simčič, Trst, 50.000 lir.

ZAKAPELO p. Leopolda v Domju: N.N., Trst, 100.000 lir; Marija Bažec, Trst, 20.000 lir.

ZACERKEV v Bazovici: v spomin na pok. Marijo Marc Gizele in Liliana Fonda (Gombačevi) 30.000 lir; ob smrti mame Milke Žagar hčere 50.000 lir.

ZACERKEV v Gropadi: namesto cvetja pok. Nadjji Gojča družina Natural 20.000 lir.

ČESTITKE

Na tržaški ekonomski fakulteti je v torek diplomiral

TOMAŽ LEGIŠA

Mlademu doktorju iz srca čestitajo starši, sestra z možem, strici, tete, bratanci in ostali sorodniki.

Čestitkam se pridružuje tudi Novi glas.

DSI / NAGRADE RADIJSKIM IGRAM IN PREDAVANJE
JOŽETA FAGANELA

GOJENJE GOVORJENE BESEDE POMENI POSEBNO ODGOVORNOST

V ponedeljek, 15. t.m., je lepo število ljudi napolnilo Peterlinovo dvorano Društva slovenskih izobražencev v Trstu. Na sporedu je bilo namreč predavanje lektorja Jožeta Faganela z naslovom *Slovensščina v gledališču danes*, poleg tega pa so tudi svečano podelili nagrade natečaja za izvirno radijsko igro, ki ga je svojčas razpisal Radijski oder.

Kot je v utemeljivi prebral član komisije Franko Žerjal, je na razpis prispelo 44, povprečno kakovostnih del, kar je povzročilo prijetno presenečenje članov komisije, ki so jo sestavljali Marjana Prepeluh, Marija Cenda, Matejka Peterlin, Jože Faganel in Franko Žerjal. Kljub temu da je bila tematika točno določena (šlo je za življenje ob meji in za znanstveno fantastiko), so dela vsebinsko in motivno zelo raznolika. Ravno tako široka je paleta stilnih in slogovnih prijemov. Dela so prispela iz Maribora, Ljubljane, z Jesenic, iz Kranja, Hrušice, Izole, Kopa, Pirana, Nove Gorice in Trsta. Omeniti je treba, da je na natečaj poslalo svoja dela kar dvanajst zamejskih avtorjev, dva pa sta prejela tudi na-

grado. Prvo nagrado za življenje ob meji je prejelo delo z naslovom *Terasa*, njegov avtor pa je Slobodan Šembera iz Ljubljane. Prvo nagrado za znanstveno fantastično igro je prejelo delo *Grand Prix Ga-*

laxy, ki ga je napisal Dimitrij Kralj iz Izole. Drugo nagrado za delo, ki opisuje življenje ob meji, je prejela igra *Odhod*, katere avtor je Andrej Arko iz Ljubljane. Komisija pa je podelila dve drugi nagradi za

znanstveno fantastično igro. Nagradi so prejeli Henrik Gruden in Rihard Sluga iz Trsta za igro *Vožnja* ter Lucijan Vuga iz Nove Gorice za delo *Jutri ne bo vremena*.

Podelitev nagrad je stekla po končanem izredno zanimivem predavanju Jožeta Faganela z naslovom *Slovensščina v gledališču danes*. Predavatelj je orisal pomen slovenskega govornega jezika v javnosti nasploh ter posebej v sredstvih množičnega obveščanja (radiu, televiziji) ter v gledališču in v filmu. Osrednja misel njegovega poglobljenega in razčlenjenega referata je bila, da je še danes govorna beseda zastopljena v primerjavi s pisano besedo, in to kljub tehnološkemu razvoju, ki smo mu priče, ter kljub nedvomno daljši zgodovini, ki jo ima govorni jezik. Tudi šolstvo posveča pozornost v glavnem le pisanemu jeziku. V nadaljevanju je Faganel naštel in orisal različne vrste govornega jezika in se na koncu ustavil ob pomenu le-tega na radiu, televiziji, v filmu in gledališču. Pomen je med drugim v tem, da se živa slovenska beseda ohrani v širšem okolju. Zato gojiti ta govor pomeni posebno odgovornost.

IŽ

DEVIN-NABREŽINA

ŠESTDESET- LETNIKI NA POHODU

V soboto, 20. t.m., bo ob 17.30 v občinski knjižnici v Nabrežini zbor šestdesetletnikov, ki živijo ali so bili rojeni v devinsko-nabrežinski občini. Po desetih letih se na pobudo organizacijskega odbora skuša spodobno proslaviti okrogla obletnica te najplodnejše letine, saj je v občini kar 174 rojenih leta 1939, katerim je treba dodati še petinštirideset, ki so se izselili v druge dežele ali celo v druge države.

Pobudniki računajo na širok odziv zainteresiranih, ki bodo s svojo prisotnostjo še enkrat dokazali solidarnost "sanjskemu" letu 1939, obenem pa bo dobrodošel vsak predlog za čim boljše praznovanje jubileja.

Torej še enkrat: "Vsi rojeni leta 1939 naj ne zamudijo zbora šestdesetletnikov, ki bo v soboto, 20. t.m., ob 17.30 v občinski knjižnici na nabrežinskem trgu; s seboj naj vsakdo prinese kup dobre volje in serijo predlogov za spodobno proslavo.

POBUDNIKI 1939

RAZSTAVA SLIK VIJLEMA ZAVADLAVA

ŠE EN ŠTANDREŠKI
USTVARJALEC

FOTO: BURENCA

V župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu so dejavni člani domačega prosvetnega društva v okviru dobre vaške kulturne pobude *Spoznavajmo domače ustvarjalce* priredili likovno razstavo domačega slikarja samouka Viljema Zavadlava. Umetniškega ustvarjalca, ki ga na Goriškem in tudi drugod bolje poznamo kot odličnega fotografa, za svoje delo je namreč prejel več mednarodnih nagrad, je predstavil časnikar Jurij Paljk.

Viljem Zavadlav je predstavil številnemu občinstvu dvajset svojih slik, ki jih je naslikal v različnih likovnih tehnikah, največ pa v tehniki a-

krila in olja na platno; niso pa manjkale niti risbe. Svet njegovega likovnega ustvarjanja s čopičem in svinčnikom se naslanja na dosedanje fotografsko delo, saj je tudi pri slikah Zavadlav zavezan krajini, njegov slog pa bi najlepše označili, če rečemo, da so njegove slike odraz nekega poetičnega realizma, poetičnega zato, ker si slikar dovoli veliko umetniške svobode in liričnih nadihov. Na razstavi, katere odprtja se je udeležilo zares veliko ljudi, predvsem domačinov, je Viljem Zavadlav pokazal nekaj krajin z območja svoje vasi, gotovo pa so bile najbolj prepričljive njegove kraške vedute in samosvoje odsliske primorskega stavbarstva.

Kot je v uvodu v lep in prijeten kulturni večer povedal dr. Damijan Paulin, ki ima največ zaslug za prireditev *Spoznavajmo domače umetnike*, so taki kulturni večeri v slovenskih vaseh bolj kot potrebni, saj nam predstavljajo ljudi iz naše srede, ki jih sicer poznamo kot sosedo, ne vemo pa za njihove skrivne in lepe konjičke, kot je slikarstvo za Viljema Zavadlava.

ZUT

PRAZNIK
MESTNIH
PATRONOV

V torek, 16. t.m., smo v Gorici praznovali mestna zavetnika sv. Hilarija in Tacijana. Slovesna maša je bila v goriški stolni cerkvi. Letos jo je daroval (kot gost) škof v mestu Ivrea msgr. Bettazzi. Poleg te slovesnosti je bilo ob tem prazniku še več drugih prireditev in koncertov.

Škof Bettazzi je v italijanski Cerkev zelo znana osebnost in se posveča predvsem pomembnim socialnim vprašanjem ter spremlja sindikalno delovanje. Sedaj je škof sicer zaradi starostne meje podal ostavko, Vatikan pa je že imenoval njegovega naslednika.

Ob tem srečanju pa je tudi izšla v slovenskem in italijanskem jeziku knjiga *Pokaži, Gospod, svoj obraz*, ki jo goriški nadškof izročila vsem članom goriške sinode. Ta knjiga naj bi postala nekaka "magna charta" goriške Cerkve ob prehodu v tretje tisočletje.

IK

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

ŽIVAHNI KOMEDIJSKI
VEČERI SO SE IZPELI

IVA KORŠIČ

Komorna dvorana KC Lojze Bratuž, v kateri navadno odmevajo najrazličnejši zvoki resne glasbe, se je prejšnji teden kar dvakrat zaiskrila v prešernem smehu, ki sta ga na usta gledalcev - ti so vsakokrat popolnoma zasedli prijeto dvoranico - priklicali zadnji dve predstavi iz niza veseliger v izvedbi ljubiteljskih odrov in organizaciji KC Lojze Bratuž ter Zveze slovenske katoliške prosvete.

VANKA IN TONCA

V četrtek, 11. marca, je poskočen glas harmonike Aleksandra Vodopivca z venčkom okroglih narodnih melodij uvedel urico v družbi sočno klepetavih branjev, Vanke in Tonca, ki se jima, medtem ko ponujata zelenjavo na tržaškem trgu, z "namazanega" jezika prosto usipajo duhovita modrovanja o raznovrstnih nadlogah in tegobah, ki spremljajo tok našega življenja. S kraško burjo prepojene "venderigle na placi" so nas pozabavale s svojimi popoprani mislimi, ki so segale na socialno, družbeno-politično, ekološko in celo etično pa tudi

čisto domače vsakdanje vaško področje. Za vse težave, s katerimi se srečujemo vsak dan, sta seveda imeli najprimernejši odgovor.

Simpatični branjevki, ki jih že štirinajst let brez dlačice na jeziku, a z okusom in smislom za pravo mero oblikujeta Boljunčanki Tatjana Turco in Ingrid Werk, si sami pišeta tekste in jih brez vsakršnih scenskih pripomočkov - razen obveznih rekvizitov košarice in stekleničke žganja v njej - tako živo poklanjata publiki, da se le-ta utaplja v radoživem krohotu. Njun vabljeni klepet se oglašata tudi iz radijskih sprejemnikov in s televizijskih zaslonov.

JAZ SEM BERTO

Prvo pisano paletu komedijskih večerov sta v soboto, 13. marca, sklenila člana dramskega odseka PD Štandrež Božidar Tabaj (na sliki) in Majda Zavadlav Paulin z enodejanko Roberta Andersona *Jaz sem Berto*, ki sta jo v režiji znanega igralca Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica Janca Starine (žal ni bil prisoten, ker je isti dan nastopal v 100. ponovitvi Ionescove *Plasaste pevke* v izvedbi PDG v

FOTO: BURENCA

Novi Gorici) premiersko predstavila pod domačim zvonom na lanskoletnem Prazniku špargljev. Sicer bi morala v KC nastopiti že 4. marca, a trdoživa gripa ni prizanesla niti komedijantu Božu in zato so organizatorji pač morali odločiti predstavo. Kot smo pričakovali, je v intimnosti manjšega prostora igra izzvenela povsem drugače kot na prostem. Pobljže smo lahko občudovali, kako sta se igralca pod učinkovito roko maskerk PDG Maure Delpin in z elegantnimi kostumi iz bogate garderobe PDG ter primernima lasuljama spremenila v fina starejša zakonca, ki ob čaju in ptičjem petju skušata obujati spomine na minule sladke pregrešne dni, ki sta jih preživela skupaj oz. vsak v prejšnjih zakonskih ali izvenzakonskih zvezah. Ker pa ju spomin že presneto dobro vara - tega si sicer ne priznata - jima imena ljubljenih oseb delajo kar precejšnje preglavice.

Božo in Majda sta s svojo izvrstno, natančno izrisano igro, v kateri sta jasno, a zelo naravno in domiselno poudarila vsak še tako neznamen izraz na obrazu - nasmešek, pogled - ton glasu, telesne kretanje, tresljaje rok, in ne nazadnje pomenljive pavze, polne zgovornega molka, ponovno potrdila, da se na odru čudovito ujemata in se med njima pretaka neka čarobna moč, ki vsrka vase še gledalce, tako da prevzeto sledijo njenemu izvajanju.

V tišini zakulisja so predstavi sledili tehnična sodelavca Marko Brajnik in Lucijan Kerpan ter vestna šepetalka Marinka Leban.

Z resničnim odrskim biserčkom so se kar najlepše sklenile večerne urice. Obenem lahko izrečemo pohvalo organizatorjema, ker sta nudila gledalcem kakovosten vpogled v gledališko amatersko dogajanje, ljubiteljskim poudarjalcem pa možnost se predstaviti v udobnih prostorih pred tako publiko, ki ceni njihovo požrtvovalno delo. Priprani smo, da se bo *Iskrivi smeh na ustih vseh* povrnili tudi prihodnje leto, morda že v pustnem času, in nam spet podaril nekaj lepih gledaliških užitkov ob modrici Taliji.

GORICA "TISOČ LET"

MARTA BENSA

Če bi hotel radovednež poglobiti nekatere zgodovinsko-umetniške novice, ki zadevajo naše mesto, bi jih zasledil v reviji *Gorizia Milleanni*, ki je izšla letos konec meseca januarja in jo je izdala in uredila goriška občina.

V tej izdaji se v glavnem obravnavajo novi pogledi muzejskih prostorov, in sicer prenova Srednjeveškega muzeja na gradu, ki predvideva dopolnitev razstavnih poti in novih didaktičnih oprijemov iz za polovice 12. stol. do 16. stoletja, ko je vladal zadnji goriški grof Leonhard. Prav o njem se govori v prvem članku revije (napisala ga je M. Bressan), in sicer o njegovi "težavni" poroki s Paolo Gonzaga, hčerko slavnega Ludovika, mejnega grofa Mantove. Tu se razvija živahen "entourage" umetnikov; dovolj je, da se spomnimo Andreja Mantegna iz Padove, mojstra umetnostne Renesance Severne Italije, ki je okrasil s freskami vojvodsko palačo. V Gorici je bilo v tistem času življenje še srednjeveško in poroka med dvema plemenitašema je postala srečanje in trčenje med različnimi stvarnostmi. Kar zadeva torej obnovo muzejev, je v načrtu prenova nekdanjega samostana sv. Klare, ki bo leta 2000 postal sedež Škofijskega muzeja in stolne zakladnice. V prvem nadstropju bodo prostori za zbirko slik, knjižnica in uradi, v drugem pa sekcija za lesene

kipe, rokopise in dokumente. Odprt pa je žemuzej Sinagoge, ki nas popelje v 4000-letno židovsko zgodovino in še bolj natančno v življenje goriških Judov. V njem so pridobile stalen prostor nekatere najpomembnejše slike in risbe Carla Michelstaedterja.

Drugi članki obravnavajo velikega slikarja Zorana Mušiča, čas futurizma Julijske krajine, obdobje baročnih zgradb v Gradišču, zamisli in ponudbe kulturnih vrednot, delavnico Pacassija s poznimi baročnimi oltarji in raziskavo o "beneandantih", ki so delovali v mestih in vaseh kot terapeuti proti čarovniškim hudodelstvom. Ob koncu je še popis projekta za informativni urad, ki ga je izdelal arh. Kuzmin in bo sezidan pred letom 2000 v kamnu, steklu in bakru pri mejnem prehodu v Štandrežu. Služil bo romarjem, ki bodo prek naših krajev potovali v Rim za jubilejno leto. Založniško vzporejanje revije je bilo prizadevanje Emanuele Uccello.

O RABSKE BRIGADI

PREDSTAVITEV
KNJIGE O
TABORIŠČU
NA RABU

V četrtek, 4. marca, je bila v goriškem Kulturnem domu predstavljena knjiga dr. Antona Vratuše *Iz verig v svobodo - Rabska brigada*, ki je izšla v Ljubljani konec leta 1998.

Knjiga ima namen predočiti pustošenje italijanskega okupatorja na slovenski zemlji ter množično umiranje, na katero so bili obsojeni interniranci na otoku Rabu. Tam so bili interniranci podvrženi nečloveškemu režimu; strpani so bili v premajhne šotore in ležali na skoraj golih tleh; trpeli so vlago, strupen mraz in peklensko vročino; umirali so od žeje in lakote. To italijansko koncentracijsko taborišče je začelo delovati junija 1942 in je trajalo do kapitulacije Italije 8. septembra 1943. Bilo je največje med tolikimi drugimi (Gonars, Visco, Monigo, Renicci), ki jih je Italija, ko je okupirala Slovenijo, Istro in Dalmacijo, namenila za Slovence iz "Ljubljanske pokrajine" in za Hrvate iz "Kvarnerske pokrajine". Do kapitulacije Italije je skozi rabsko taborišče šlo od 13 do 15.000 internirancev: bili so to moški, ženske, starčki, otroci, matere z dojenčki; bile so cele družine in za te je bilo najhujše, ker so moške ločili od ostalih članov družine in prepovedali vsak kontakt. Interniranci so Rab imenovali "otok smrti", ker je umiranje bilo množično (avtor piše, da leži na otoku Rabu največje število žrtev okupacijskega terorja izven domovine: med okoli 4.000 grobovi je skoraj polovica Slovencev).

Pretežni del knjige pa opisuje, kako je nastala in se formirala Rabska brigada, ki se je po 8. septembru 1943 prepeljala po morju do mesta Bakar v Istri in se nato peš preko Istre podala v Slovenijo v okolico Snežnika; ni pa bila vključena kot samostojna bojna enota v NOV in PO, pač pa jo je glavni partizanski štab razpustil in borce vključil v druge bojne enote.

Zanimivo je opisovanje, kako se je snovala in organizirala taboriščna OF. Le-to je začel in vodil taboriščni partijski komite, ki je bil ustanovljen že septembra (str. 114). Sekretar tega komiteja je tudi postal predsednik taboriščnega odbora OF.

Vsebinsko knjige je pred številnimi poslušalci podal avtor sam, njega pa je predstavil predsednik SKGZ Rudi Pavšič. Dr. Vratuša je v vojni kot diplomat opravljal razne dolžnosti, bil ambasador Jugoslavije pri OZN, v letih 1978-1980 predsednik slovenske vlade. Danes je redni član SAZU, kjer vodi odbor za manjšinska in narodnostna vprašanja.

MK

SCGV KOMEL / SREČANJE Z GLASBO

BACH IN NJEGOVI

DANIJELO DEVETAK

K velikemu skladatelju Johannu Sebastianu Bachu se je treba približati ne samo z ušesi, ampak tudi z očmi in mišljenjem. To so spoznali poslušalci na zadnjem t.i. Srečanju z glasbo, ki ga je priredil Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici v sredo, 10. marca letos.

Pomenljiv naslov večera - *Bach in njegovi* - je že jasno nakazal, da se bo občinstvo poglobilo v svet glasbe velikega baročnega mojstra, ki je že sam po sebi nekaj častiljiv sinonim resnobne glasbe, in nekaterih od njegovih dvajsetih sinov, ki so sledili očetovim stopinjam in postali pravi glasbeniki, čeprav so v glavnem hodili svoja pota. Za začetek je Luisa Antoni (na sliki) zaigrala na klavičembalo dva preludija in fugi J.S. Bacha. Ettore Michelazzi je nato s svojo zlato flavto lepo izvedel Partito v a-molu BWV 1013, violončelist Massimo Favento pa

znano Suito v G-duru BWV 1007. Nato je za intermezzo nanizal nekaj zelo zanimivih misli o glasbenem in idejnem svetu družine Bach strokovnjak, prof. Ivan Florjanc, docent na Papeškem inštitutu za cerkveno glasbo v Rimu in na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Začel je z radovedno ugotovitvijo, da je potekalo goriško srečanje z glasbo na predvečer pomembne obletnice: 11. marca pred 170 leti je bil namreč J.S. Bach (1685-1750) po zaslugi Felixa Mendelssohna na novo odkrit, saj so ga že sinovi kmalu pozabili. Od tistega dne dalje močno zaznamuje nemški mojster svet glasbe vse do našega iztekajočega stoletja, ko doživlja pravo ovrednotenje. Prav J.S. Bach je bil namreč most med dvema dobama. Če je bila glasba do njegovega časa odsev reda, ki mu je še najbližja matematika, je bila odtlej pojmovana bistveno drugače, z izrazi, ki so prikladni slikarstvu (barva, linija...). J.S. Bach se je istovetil z notami, simboli, številkami, ki so

FOTO: B. BERKIC

bile zanj popolna govorica Boga, okno v metafizični svet nevidnega, božanskega, most v svet skrivnosti. Če je J.S. Bach, nekako kot Pitagora, odkrival številčna razmerja v sozvočjih, so njegovi potomci z iluminizmom izvedli korenit premik. Že pri njegovih sinovih se ta razkorak krepko občuti. To smo lahko slišali v drugem delu programa, ko so klavičembalistka, flautist in violončelist v različnih zasedbah, ki so samo še poudarile res dobro kakovostno raven izvajalcev, zaigrali dela mojstrovih sinov: Johanna Christiana, katerega dela so prežeta z italijansko sodobno kulturo, Johanna Christoph Friedricha, virtuoznega izvajalca, in Carla Philippa Ema-

nela, najpomembnejšega in najslavnejšega sina Johanna Sebastiania. Za konec pa smo slišali še briljantno Sonato očeta Bacha, ki je s svojo kristalno čisto strogostjo dokazala, kako je J.S. Bach neprekosljiv in svojevrsten mojster ne samo v primerjavi s svojimi sinovi, ampak še danes. Tudi zato ni čudno, da ga sodobniki niso pravilno razumeli in ovrednotili.

Center Emil Komel, trije tržaški glasbeniki, ki so zavezani svetu glasbe, in prof. Florjanc so torej dali na zelo dostojen in strokoven način okusiti vsaj nekaj drobtin iz izredno bogate zakladnice najslavnejše nemške družine glasbenikov.

PREDSTAVITEV DOMAČIH ZNAMENITOSTI

DOBERDOB - NOVE RAZGLEDNICE

DARIO BERTINAZZI

Ne godi se pogosto, da bi predstavljali razglednice. Ko ni bilo še telefona in elektronske pošte, sta bila pismo in razglednica edino sredstvo, s katerim so ljudje lahko komunicirali. To pa še ne pomeni, da nimata več tistega sporočilnega pomena, kot sta ga imela pred časom. Še vedno smo in verjetno tudi bomo veseli, če nam kdo piše in se nas spomni. Razglednico lahko večkrat vzamemo v roke in se ob njej zaustavimo, ne samo pri njeni vsebini, pač pa tudi ob spominu na osebo, ki nam je pisala... Samo pomislimo, kako smo veseli starih razglednic, ki jih odkrijemo na podstrešju. Iz njih izvemo, kje so bili naši predniki, kakšno pisno zvezo so imeli in še marsikaj zgodovinsko zelo zanimivega.

V nedeljo, 7. marca, so v doberdobski župniji predstavili tri nove razglednice. Velja omeniti, da je ta župnija pred leti že izdala razglednico, ki predstavlja pogled na vas in jo je naslikal slikar Andrej Kosič iz Gorice. Tokrat pa so po zaslugi župnika Ambroža Kodelje izdane tri. Prva pred-

stavlja znano oljno sliko rojaka akademskega slikarja Vladimira Lakoviča, t.j. Apokalipsa. Slika visi v župnijski cerkvi pod korom. Slikarja je zanimalo šesto poglavje od 2. do 8. vrstice Janezovega e-vangelija. Nad ruševine Doberdoba v prvi svetovni vojni je slikar postavil veliko figuro Križanega, ki lebdi med nebom in ruševinami, t.j. zemljo. Kristusov obraz odseva trpljenje ljudi, njegova koža je rahlo zelenkasta in ponazarja barvo smrti. Na nebu so poleg Križanega tudi štirje apokaliptični jezdeci, ki predstavljajo kugo, lakoto, vojno in smrt. Ob vsem tem pa so značilne barve treh jezdecev, ob katerih se zaznava italijanska zastava. Toni barv so tipični odtenki z naše kraške gmajne, ko jeseni zori ruj.

Druga razglednica je z nove župnijske zastave. Darovale so jo doberdobske žene. Svetogorska Kraljica bedi nad vasjo, zato je na razglednico tudi prenesen vezani napis z zastave: "Kraljica Svetogorska, prosila za nas!" Naj bi res čuvala naš dom in rod! Tretja razglednica pa predstavlja

mozaike, ki krasijo pročelje župnijske cerkve. O njih sem že pisal. Tokrat bi poudaril le to, da se celotni sklop, ki sestavlja šest enot, zelo lepo sklada z elegantno sliko zvonika in je nekakšen simbol doberdobske planote. Zelo umirjena in zbrana kompozicija daje razglednici zaključeno celoto in bo lep spomin vsakemu, ki jo bo prejel.

Takšni dogodki, ki v doberdobski župniji sicer niso pogosti, so pomembni in lepi; vzpodbujajo nas, da bolj cenimo rodni dom, ga ljubimo in se zanj žrtvujemo. Nedeljsko slovesnost je obogatila tudi prisotnost g. Stanka Jericija, ki rad prihaja med nas, za kar smo mu zelo hvaležni.

DRUŠTVO TRŽIČ JE ŽIVO

Čez slab mesec po poteklo leto, odkar je bilo ustanovljeno društvo Tržič, ki združuje Tržičane okrog slovenske besede in kulture. Člani društva so se prejšnji teden zbrali na občnem zboru v prostorih Casa Albergo v Tržiču. Predsednica Bernardka Radetič je z zadovoljstvom ugotovila, da je društvo v tem času celo preseglo zastavljene cilje. Žal ostaja odprto zlasti vprašanje ureditve sedeža. Organizirane prireditve - nekatere v sodelovanju s SKRD Jadro iz Ronk, ki ga vodi inž. Karlo Mučič - so žele lep uspeh, saj se jih je udeležilo veliko ljudi. Priznanje je dala Radetičeva krajevni občinski upravi, ki korektno spremlja delovanje društva, saj ga ima za živ in ustvarjalen dejavnik Tržiča. Predsednica društva je tu-di povedala, da se društvo ne namerava včlaniti ne v SSO ne v SKGZ.

Občni zbor so zaznamovali dobra volja, optimističen pogled v prihodnost in domačnost. Prav te značilnosti so pritegnile v tem letu v društvo kar lepo število ljudi, ki jim je slovenska stvar še vedno dragocena svetinja.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO GORICA

obvešča člane in prijatelje, da bo

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

v petek, 26. marca 1999, ob 20.30 v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici.

OBVESTILA

VPONEDELJEK, 22. marca, ob 17. uri bo v knjižnici Damira Feigla zadnja Otroška urica s pravljico *Kdaj bo prišla pomlad?* Pripovedovala bo Emanuela Gravnar.

ŽUPNIJSKA SKUPNOST v Štandrežu vabi k postnim konferencam, ki bodo ob četrtkih v postnem času do 25. marca v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Tema letošnjih srečanj je *Zakrament uvajanja v krščanstvo - krst, evaristija, birma*.

PROSVETNODRUŠTVO Štandrež organizira avtobus za ogled *Škofjeloškega pasijona* v Škofji Loki v nedeljo, 28. marca. Odhod z mejnega prehoda v Rožni dolini (na slovenski strani) ob 15. uri. Prijave pri Joani Nanut ali pri Tiziani Zavadlav, tel. 0481 533177.

VSREDO, 24. marca, bo v Zavodu sv. Družine predvelikonočno srečanje upokojencev, starejših, bolehnih. Zbiranje ob 14.30, ob 15. uri sv. maša. Po maši bo družabnost ob čaju. Prisrčno vabljeni.

GLASBENA MATICA - Gorica sporoča, da bo od 1. marca t.l. urnik tajništva naslednji: ob delavnikih od 11.30 do 13. ure in od 15.30 do 17. ure (sreda zjutraj zaprto); tel. 0481 531508.

AGENCIJA QUARIN iz Krmina (0481 61775) vabi na potovanje v Provanso od 10. do 18.4. in na Sicilijo od 23.4. do 2.5.

SOŽALJA

Društvo krvodajalcev iz Sovodenj izreka svojemu odborniku PAOLU BRAINIJU in njegovi družini iskreno sožalje ob izgubi drage mame.

Ob izgubi očeta Lojzeta Pintarja izrekajo MePZ Podgora, moška pevska skupina Akord in PD Podgora ALEŠU PINTARJU iskreno sožalje.

MePZ Podgora, moška pevska skupina Akord in PD Podgora izrekajo ALBINU VALENTINČIČU in družini iskreno sožalje ob izgubi drage mame.

DAROVI

ZA SLOVENSKE misijonarje: Štefanija Pavšič 200.000; S.G. 100.000 lir.

ZAKARITAS v Ajdovščini: S.G. 100.000 lir.

OB 35. obletnici smrti dragega očeta Benedikta Kosiča daruje sin A. z družino po 100.000 za Kulturni center Lojze Bratuž, za cerkev sv. Ivana in za Karitas.

ZA SKLAD s. Mihelangele: N.N. 100.000 lir.

ZASV. goro: N.N. 500.000 lir.

ZA ZAVOD sv. Družine: ob 3. obl. smrti dragega moža in očeta Darka Gorjana Dragica, Karlo in Klara z druž. 200.000 lir.

ZA CERKEV v Števerjanu: N.N. v zahvalo ob 80. rojstnem dnevu 100.000; N.N. 100.000; N.N. upokojenka 100.000; N.N. nona 55.000; N.N. upokojenec 100.000; N.N. 100.000; v spomin na pok. očeta Franca Komica otroci 400.000; v spomin na pok. očeta Lojzeta Pintarja sinovi 300.000; v spomin na pok. Lojzeta Pintarja druž. Aleša Komjanca 50.000, prijatelji Aleša Pintarja 100.000, druž. Izidorja Prinčiča 100.000, sekcija SSK Števerjan 50.000; N.N. v spomin na pok. mamo 50.000; Viktorija Dornik vd. Maraž 50.000; Ivan Maraž briše dolg za župnišče 500.000; Mirko Mužič 50.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: Renato Devetak v spomin na ženo Helko 50.000 lir.

ZA CERKEV na Jazbinah: N.N. 50.000; namesto cvetja pok. Armandu Skoku vrstniki iz Števerjana 140.000, N.N. 50.000, Aleš Komjanc 50.000, sekcija SSK Števerjan 50.000; botra ob krstu Aleksije 50.000; Silvana 265.000; Karmela Štekar in Bruno Marga ob zlati poroki 100.000 lir.

Ostali darovi prihodnjič.

ČESTITKA

Uredništvo našega lista čestita senatorju MITJI VOLČIČU za priznanje, ki ga je prejel v Rimu s podelitvijo prestižne nagrade Giovanni da Udine.

Ars GALERIJA

Vljudno vas vabimo na odprte razstave akademske slikarke

ANKE KRAŠNA

Umetnico bo predstavila Breda Ilich Klančnik.

Katoliška knjigarna, Travnik 25, petek, 19. marca, ob 18. uri.

ODER 90

vabi na ponovitev komedije

Nicola Manzari

MRTVI NE PLAČUJEJO DAVKOV

REŽIJA Darko Komac

V nedeljo, 21. marca, ob 17. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž.

V razstavnih prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž bo razstavljal

SAFET ZEC

Umetnika bo predstavil Jurij Paljk.

Odprtje razstave bo v petek, 26. marca 1999, ob 18. uri.

VLJUDNO VABLJENI!

S 3. STRANI

V AMERIKI...

Katere podobe o Gorici in Trstu ste prejeli v izseljenstvu?

Za moje starše sta bila Gorica in Trst pomembni mesti. Tako je bil njihov učitelj v Jelšanah Gorican. Makarovič se je pisal. Bil je prijatelj Simona Gregorčiča. Svoje dijake je navduševal za goriškega slavčka in Gorico, kar je imelo vpliv na starše in tudi name. Vsak ima rad svoj rojstni kraj, a za Primorco imata Trst in Gorica poseben simbolni pomen. Naj še povem, da imamo v Clevelandu tudi Primorski klub.

Povejte še o svojem delu med Slovenci.

Eni mislijo, da sem "po poklicu" Slovenec. V resnici sem le zaposlen pri raznih odborih: sem predsednik clevelandске federacije društev Slovenske narodne podporne enote, v katero je včlanjenih okoli 25 društev in 9.000 članov, podpredsednik slovenske čitalnice, ki je bila ustanovljena v Clevelandu leta 1903, vodil sem komunikacijsko akcijo *Združeni Američani za Slovenijo*, ko smo vplivali na Belo hišo itd. Sodelujem pri kulturnih izmenjavah s Slovenijo...

Posneli ste na video pričevanja o Slovencih v Clevelandu.

V Portorožu, na drugem festivalu slovenskega filma, ste predstavili predvsem enega, dokumentarni film *Mnogo glasov, eno srce. Kaj ste hoteli z njim povedati o ameriških sorojakih?*

To je dokumentarec, ki prikazuje delček slovenske skupnosti v ZDA v okviru župnije sv. Marije Vnebovzete. To je tipična slovenska župnija. V njej imamo vsak dan slovensko mašo, svoje prireditve, običaje, procesije z butarami, pirhi, božičnice, vse tisto, kar lahko najdete v Sloveniji, toda z ameriškim naglasom. Skoraj stoletje župnija služi kot duhovno središče, srce naše skupnosti, hkrati pa je žarišče dejavnosti vse collinwoodske soseske. Kraj, kjer se oživlja naša tradicija, vera in narodna dediščina. V dokumentarnem zapisu župljani pripovedujejo o svojem življenju, stari filmi in fotografije pa se vpletajo v pripoved in obujajo zgodovino štirih generacij. To je prvi dokumentarni film o slovensko-ameriški skupnosti, ki je nastal v ZDA. Stroške zanj so pokrili župljani sv. Marije. Prejel pa je tudi nominacijo za najboljši dokumentarno delo na festivalu Ohio Independent Film Festival za leto 1997.

Kaj vam torej pomenijo slovenske korenine, kaj slovenščina, ki jo odlično obvladate?

Vsaka rastlina ima svoje korenine, in ko korenine odrežejo, rastlina opeša. To velja tudi za nas. Moramo ohranjati svoje korenine, zato ostajamo povezani s svetom, od koder smo prišli.

ŽIVAHNA JUBILEJNA ZBOROVSKA REVIIJA

PRIMORSKA POJE TUDI NA VIDEMSKEM

ERIKA JAZBAR

Letošnja jubilejna zborovska revija Primorska poje se je preselila v nedeljo v videmsko pokrajino, in sicer v Kulturni center na Trbižu. Pevsko prireditev, ki objema naš obmejni primorski prostor od Slovenije do Goriškega, Tržaškega in Videmskega, sta letos tridesetih priredile naše osrednje slovenske organizacije. Niz srečan s slovensko zborovsko kulturo se je začel 6. marca, na njej pa bo do 18. aprila nastopilo 167 slovenskih pevskih zborov, in to na kar devetindvajsetih koncertih. Med koncerti v številnih slovenskih kulturnih hramih moramo omeniti predvsem prijateljska srečanja v Zavarhu in na Trbižu.

Tudi Slovenci iz videmske pokrajine namreč sodelujejo pri pomembni prireditvi z gostovanjem pevskih skupin, obenem pa tudi z nastopi svojih pevskih zborov. Pri reviji sodelujejo MePZ Rečan iz Les, MePZ Beneške ko-

renine iz Srednjega, MePZ Pod lipo iz Barnasa, MoPZ Matajur iz Klenja, iz Kanalske doline Ženski kvintet Lussari, medtem ko Rezijo zastopajo Rože majave.

Kanalska dolina odigrava v širšem slovenskem prostoru pomembno vlogo stične točke med različnimi skupnostmi, za našo manjšino pa predstavlja središče, kjer se srečujeta in dejansko prepletata slovenski manjšini, ki živita v Italiji oz. na avstrijskem Koroškem.

Naravno je, da se na Trbižu prirejajo kulturno-družbena srečanja, ki poudarjajo in vrednotijo zanimivo geopolitično in posebno bogato kulturno območje italijanske države. V tem sklopu so pomembne predvsem tiste iniciative, ki si prizadevajo, da bi se taki odnosi med slovenskimi obmejnimi prebivalci gradili na trdnih temeljih prijateljstva.

V Kulturnem centru na Trbižu so se v nedeljo, 14. mar-

ca, srečali pevci iz širšega slovenskega kulturnega prostora in oblikovali najbolj sugestivni in vsebinsko bogat koncert zborovske revije Primorska poje.

Kulturni delavci iz Kanalske doline so se sicer že lansko leto izkazali, ko so poskrbeli za zelo prijeten glasbeni večer, letos so ponovno tradicionalno prireditev obogatili s sodelovanjem in sooblikovanjem skupnega koncerta Primorska in Koroška poje.

Družbeno-kulturni delavci, ki delujejo v okviru kulturnega središča Planika, v sodelovanju s Krščansko kulturno zvezo iz Celovca, so priredili večer, ki je pomenil snidenje med obema pomembnima zborovskima manifestacijama, naravno je bilo torej, da smo lahko prisluhnili slovenski pesmi iz treh držav.

S tega vidika objema sicer pevsko oziroma prijateljsko srečanje tudi svoje poli-

tične razsežnosti, saj ne gre le za stik med obmejnimi slovenskimi prebivalci, temveč za utrjevanje odnosov med slovenskima manjšinama ter obenem z matično domovino.

Na nedeljskem koncertu so sodelovali Nonet Dobrovo, Vokalna skupina Sotočje, MePZ ŠPD Danica, MePZ Podjuna, MoPZ Jepa Baško jezero ter domači ženski kvintet Lussari.

V imenu prirediteljev sta prisotne nagovorila predsednik slovenskega kulturnega središča Planika Bartaloth ter koroški kolega Zerzer, spregovoril je tudi trbiški župan Barirussio, ki je poudaril pomembnost ohranjanja ljudske pesmi oz. kulture.

Popoldanski koncert je bil torej pester in bogat, medtem ko se je publika dobro odzvala na vabilo prirediteljev, saj je bila dvorana zasedena do zadnjega sedeža.

Drugi koncert revije Primorska poje v videmski pokrajini pa bo na sporedu v Terski dolini, in sicer v cerkvi sv. Florjana v Zavarhu v nedeljo, 28. marca, ob 16. uri.

O SOLIDARNOSTI

JURIJ PALJK

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika pod geslom "solidarnost" najprej piše, da je to "podpiranje, odobravanje ravnanja, mnenja koga" in takoj za tem še to, da je solidarnost "pripadnost za medsebojno pomoč, sodelovanje" in "zavest skupnosti, medsebojne povezanosti posameznikov zlasti v družbenem življenju".

Za razložitev izraza solidarnost so torej potrebne kar tri razlage, pa čeprav vsi vemo, da so tudi te razlage, tako kot vse, pomanjkljive in ne povedo vsega, kar pod besedo "solidarnost" pojmuemo in seveda tudi razumemo.

Če je res, da danes besede veljajo zelo malo in so temu krive predvsem poplava besed in še največ reklama in televizija, ki se iz besed norčuje in jim jemlje globlji pomen, potem je tudi res, da še obstajajo ljudje, katerim besede še nekaj pomenijo. Ti ljudje vedo, da se "z besedo ni igrati", in obenem tudi vedo, kako važno je v svetu preoblija besed in besedičenja, kjer je vse zelo pomembno zato, da ni prav nič pomembno, kako važno je govoriti besede in z življenjem stati za njimi.

Gre za tisto organsko povezanost nekaterih ljudi z besedami, za katere še vedno velja star pregovor, ki je danes sicer že skoraj izgubil vsak pomen, če se seveda strinjamo, da so besede izgubile svoj pravi pomen. "Ta je pa mož beseda", so včasih rekli za človeka, za

katerega se je vedelo, da stoji s svojo pošteno človeško držo za dano besedo in za svojimi obljubami.

Morda se premalo zavedamo, da so naše izrečene besede v bistvu tudi obljube. Vsi pa vemo, da je obljubljeno prevečkrat zelo težko tudi storiti, opraviti. Tudi od tod torej razočaranja nad sočlovekom in nad samimi seboj, nad dano besedo, ki pa v stvarnem življenju ni imela posledic.

Danes se zelo veliko govori o solidarnosti, saj to besedo prevečkrat slišimo iz ust javnih delavcev in predvsem državnih veljakov, še posebej takrat, ko govorijo o narob naše družbe potisnjenih ljudeh, o tako imenovanem Tretjem svetu in o priseljenicah iz revnih držav, ki nas že s svojo prisotnostjo silijo k temu, da se vsak dan sprašujemo, kam so šle naša solidarnost, naše gostoljubje, naše lepe človeške navade.

Prelahko je govoriti o solidarnosti tudi zato, ker ta beseda zelo lepo zveni, če ni za njo tudi visoke človeške držbe, ki opravičuje in upravičuje izgovarjanje te besede. Kolikokrat smo že slišali to besedo iz ust trenutne politike, a smo potem bili sami priče izrazito sebičnim potezom naših veljakov, ki sicer vsi prisegajo na solidarnost, a le do tedaj, dokler je ta miselni in neobvezujoči pojem, dokler je ni potrebno udejanjiti v vsakdanjem življenju!

Nobenega cenenege moraliziranja noče biti v tem zapisu; mogoče samo nasvet, naj raje dobro premislimo, preden izrečemo besedo solidarnost, naj raje razmislimo, kaj pomeni, ko rečemo: "Mi pa smo solidarni." Živimo namreč ob meji, preko katere skušajo vsak dan priti v boljši, naš, zahodni svet trume revežev. Nekaterim to uspe in ti polnijo potem kotel revežev v naši sredi, kotel brezposelnih in na stran potisnjenih. Drugim seveda ne uspe, o njih slišimo vsak dan in ti potem romajo v zbirne centre, romajo iz kraja v kraj, nekatere vrnejo domov, spet v revščino, iz katere so in bodo ponovno hoteli zbežati. Začarana, jara kača je to, ki sama sebi grize rep.

Ne vem, kje je tu solidarnost, zares ne vem. Morda v delovanju prostovoljcev in Cerkev, ki skuša tem ljudem pomagati, morda v državi naših vlad, ki skušajo vseeno nekaj storiti za te reveže. Gotovo pa solidarnosti ni v naši držbi, ko gledamo na te reveže in se ob pogledu nanje čutimo vsaj nemočne, če že nismo toliko pokvarjeni, da jih celo obojamo, ker nam skušajo vzeti odvečen kos kruha z naše preobložene mize.

Že po svoji definiciji je solidarnost temeljna postavka krščanskega življenja, ki gre še dlje, saj zahteva od nas tudi ljubezen do sočloveka. Če lahko po sedanjem stanju pri nas sploh kaj sodim, potem lahko zapišem vsaj to, da družba, v kateri živimo, res ni krščanska.

SIMPOZIJ V GRADU VIPOLŽE

Simpozij študijskega središča Grad Vipolže predstavlja pomemben korak v procesu čezmejnega sodelovanja med Italijo, Avstrijo in Slovenijo, za katere je že dolga stoletja značilno povezovanje na kulturni, socialni in gospodarski ravni. V perspektivi evropske enotnosti se morajo v te integracijske procese primerno vključiti tudi krajevne ustanove.

V duhu iskanja narodne in hkrati evropske identitete bo potekal v ponedeljek, 22. t.m., na Gradu Dobrovo v Brdih simpozij o negovanju regionalnih in nacionalnih interesov v EZ. Pokrovitelji pobude so predsednik državnega zbora Slovenije Janez Podobnik, veleposlanik EZ in vodja delegacije Evropske komisije v RS Amir Nargvi, italijanski veleposlanik v Sloveniji Massimo Spinetti in predsednik deželne odbora F-Jk Roberto Antonione. Odprte simpozija je predvideno ob 10. uri, ko bo spregovoril župan občine Brda Franc Mužič, za njim pa predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin. Po veleposlanikih Navviju in Spinettiju bo spregovoril Janez Podobnik, za njim še član komisije za kmetijstvo Livio Filippi. O razvoju regij v Evropi bo govoril predsednik komisije za institucionalne zadeve italijanskega parlamenta Antonio Maccanico, predsednik deželnega parlamenta Solnograške Schreiner bo predstavil avstrijsko izkušnjo, minister za ekonomske odnose RS pa slovensko. V nadaljnjih posegih bo govor o vlogi kmetijstva, vinoradništva in vinarstva z zornih kotov sodelujočih držav.

IN MEMORIAM

DR. STOJAN PRETNAR

V petek, 5. marca, je bilo na ljubljanskih Žalah še zadnje slovo od zaslužnega profesorja in akademika Stojana Pretnarja, ki je 23. januarja letos slavil 90. rojstni dan.

Rodil se je Bovcu, kjer je tudi prestopil šolska vrata. Zaradi bojev ob Soči med prvo vojno se je družina preselila v Podgrad, po končani vojni pa v Novo mesto, kjer je maturiral. Zatem je diplomiral iz prava na univerzi v Ljubljani. Po enoletni praksi v Ljubljani je nastopil službo v Mariboru, kjer je imel odvetniško pisarno. Med drugo vojno ni imel miru pred okupatorji; interniran je bil v Gonarsu in Reniciju. Na prisilnem delu je bil tudi v Salzburgu. Po vojni pa mu je bilo življenje bolj naklonjeno in je prevzel službo načelnika pravnega oddelka na ministrstvu za industrijo. Leta 1950 se je zaposlil na pravni fakulteti v Ljubljani, kjer je od docenta napredoval do rednega profesorja za gospodarsko pravo. Ves čas se je tudi izpopolnjeval v Italiji, Franciji in se s tem tudi uveljavil kot pravnik mednarodnega ugleda in strokovnjak za intelektualno lastnino. Bil je tudi član uglednih odborov in komisij, npr. Trgovske zbornice Slovenije, Mednarodne trgovinske zbornice v Parizu; bil je arbiter mednarodnega razsodišča. V okviru OZN je bil trikrat njihov izvedenec ter je v času od 1968 do 1973 obiskal več afriških držav. S strokovnimi in znanstvenimi referati, ekspertizami in poročili je sodeloval na vseh pomembnejših mednarodnih posvetovanjih, kjer so obravnavali intelektualno lastnino in posebej industrijsko lastnino. Bil je tudi glavni poročevalec za zakonodajo in teorijo izumiteljskega prava v socialističnih državah pri izdaji Mednarodne enciklopedije primerjalnega prava pod okriljem Unesca. Sodeloval je s številnimi uglednimi mednarodnimi organizacijami, med drugim tudi z inštitutom Maxa Plancka za mednarodno in primerjalno patentno, avtorsko in konkurenčno pravo v Münchnu. Zaslovel je tudi kot strokovnjak na področju teorije podjetja in z njo povezane teorije kroženja blaga in storitev, zlasti trga in njegovih zakonitosti. Uveljavil se je tudi na področju teorije znanstvenih odkritij, o čemer je napisal več strokovnih knjig in vzgojil je veliko pravnikov. Za dosežene strokovne, znanstvene in druge uspehe je prejel več državnih priznanj in bil izvoljen za akademika pri SAZU v Ljubljani, kjer je bil ustvarjal in aktiven do zadnjega.

GABRIJEL DEVETAK

ZAČETEK PRIPRAV NA VOLITVE LETA 2000

IZTEKA SE ČAS ZA SPREMEMBE VOLILNEGA SISTEMA

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji so utihnili ugovorji in zatrditve o tem, da se vladna in politična kriza poglablja, zaradi česar naj bi bile potrebne predčasne državnozbornske volitve. Predsednika glavnih koalicijskih strank, ki tvorita vlado, dr. Janez Drnovšek, LDS, in Marjan Podobnik, SLS, sta se najbrž sporazumela o nekaterih spornih vprašanjih, predvsem o visokih državnih funkcijah iz obeh strank, ki so bodisi že bili izvoljeni ali pa še bodo na razna pomembna mesta v državi. K umiritvi sporov in napetosti v vladni koliciji pa je skoraj zagotovo vplivala tudi ugotovitev obeh političnih strank - tretje koalicijske partnerice, Demokratske stranke upokojencev (Desusa), LDS in SLS ne upoštevata dovolj, da je ohranitev sedanje vlade do konca mandata naslednje leto v interesu obeh strank.

Kar zadeva izvolitev ali imenovanja novih funkcionarjev, je bila vlada v preteklih dneh zelo dejavna. Tik pred izvolitvijo v parlamentu je kandidat za novega notranjega ministra Borut Šuklje, za novo generalno državno tožilko pa je bila izvoljena Zdenka Cerar. To je prva ženska v Sloveniji, ki je dosegla tako visok in pomemben položaj v pravosodju. Zanimivo je, da se je premislila SLS, ki se je dolgo zavzemala, naj na omenjeni položaj izvolijo Barbaro Brezigar, ker bo sicer povzročila vladno krizo, in je pri glasovanju v državnem zboru podprla Zdenko Cerar.

Poglavitna tema v slovenski politiki pa je zdaj razprava o spremembah volilnega sistema, saj bi po odločbi ustavnega sodišča glede na izide referendumu morali uveljaviti dvokrožni večinski volilni sistem. Zoper to odločbo sicer ni več odporov, toda v političnih strankah razmišljajo o tem, kaj storiti, da bi bile uspešne tudi pri volitvah, ki bi potekale po novem večinskem volilnem sistemu. Zdi se, da nobena stranka ni povsem prepričana v uspeh oz. zmago, tudi če bi se povezale v koalicije. Zaradi take negotovosti in dvomov o uspešnosti posameznih strank na državnozbornskih volitvah, ki so predvidene v letu 2000, so nastale zamisli o uvedbi kombiniranega volilnega sistema. Po njih bi 88 poslancev v državnem zboru izvolili po večinskem volilnem sistemu, 2 poslance avtohtonih narodnih manjšin pa po večinskem sistemu, parlament pa bi povečali za 30 poslancev, ki bi jih izvolili po proporcionalnem volilnem sistemu.

Stranke, med njimi tudi SLS in SKD, sicer poudarjajo, da je treba spoštovati in upoštevati odločbo ustavnega sodišča o uvedbi večinskega volilnega sistema, toda izražajo pripravljenost, da bi preučile tudi možnost drugačnih rešitev, to je uvedbo kombiniranega (mešanega) volilnega sistema s povečanjem števila poslancev in z morebitno odpravo državnega sveta.

V omenjenih razpravah nastaja nekaj dilem in vprašanj, ki imajo politične in ustavne razsežnosti. Spremembe volilnega sistema, ki bi bile skladne z odločbo ustavnega sodišča, in tiste spremembe, o katerih bi se morda dogovorile politične stranke, bi zahtevale veliko časa in zapletene postopke v parlamentu, saj bi za sleherno spremembo volilnega sistema in ustave morali glasovati dve tretjini poslancev. Po mnenju strokovnjakov bi morali spremeniti kar eno tretjino slovenske ustave.

Zelo je vprašljivo, če bi državni zbor lahko omenjene spremembe potrdil v takem roku, da bi državnozbornske volitve razpisali pravočasno. Najbolj pomembno pa je vprašanje o stališčih in odzivih ustavnega sodišča, ki bi morda zavrnili uvedbo kombiniranega volilnega sistema. Po mnenju nekaterih ustavnih strokovnjakov in uglednih pravnikov bi namreč ustavno sodišče lahko sklenilo, da je bilo z omenjenimi spremembami volilnega sistema izigrano, saj je s svojo odločbo o izidih referendumu zahtevalo uvedbo "čistega" dvokrožnega večinskega volilnega sistema, brez elementov in prvih proporcionalnega sistema.

Če nadalje razčlenjujemo možne scenarije, bi se lahko zgodilo, da bi v Sloveniji leta 2000 imeli volitve po nespremenjenem volilnem sistemu, ki pa jih Ustavno sodišče ne bi priznalo, zaradi česar bi bile neustavne in nezakonite. To bi pomenilo nastanek globoke politične in ustavne krize, s katero bi se morala soočiti slovenska država.

Tudi z namenom, da bi preprečili tako možnost, so poslanci SDS v parlamentarni postopek vložili predlog zakona o določitvi volilnih okrajev za volitve poslank in poslancev, po dvokrožnem večinskem volilnem sistemu. V predlogu zakona, ki ima 95 členov, so podrobno določili vse 88 novih volilnih okrajev v Sloveniji, ki so po številu volivcev približno enaki, določili pa so tudi okrajne volilne sedeže. Zakonsko so opredelili dva posebna volilna okraja,

v katerih se izvoli en poslanec italijanske oz. madžarske narodnosti.

V tem razmišljanju o političnem dogajanju v Sloveniji naj poudarimo, da se uveljavljata vloga in pomen ustavnega sodišča. Politična pogojevanja in izsiljevanja tega vrhovnega varuha ustavnega in pravnega reda, ki so bila zaznavna v nekaterih strankah in v delu javnosti (denimo v Kopru), niso uspela, kar je seveda dobro za demokracijo v Sloveniji.

ZAGOTOVILA NOVEGA NOTRANJEGA MINISTRA

Kandidat za novega notranjega ministra Borut Šuklje je pred odborom za notranje zadeve in pravosodje državnega zbora predstavil program in cilje svojega delovanja pri vodenju omenjenega državnovernega ministrstva. Zatrđil je, da bo poskušal urediti kritične razmere in odnose na notranjem ministrstvu. Poudaril je, da se za prvo branje v parlamentu pripravlja novi zakon o javnih uslužbencih, ter opozoril, "da je potrebna popolna depolitizacija policije". Dejal je tudi, "da je curljanje zaupnih državnih podatkov treba in mogoče preprečiti s poostrenim nadzorom. Treba pa je tudi zaverovati ljudi, ki opravljajo najbolj občutljiva dela".

Medtem pa je slovenska vlada sprejela uredbo o preimenovanju uprav za notranje zadeve. Odslej se bodo imenovala Policijske uprave. Preimenovanje je v skladu z novim zakonom o slovenski policiji in tudi z vlogo, ki jo imajo policije v državah članicah EU. Načelniki uprav za notranje zadeve so z novo uredbo postali direktorji policijskih uprav. V Sloveniji deluje enajst policijskih uprav, med njimi tudi tiste v Novi Gorici, Kopru in Postojni.

M.

ANALIZA SVETOVNE BANKE

SLOVENIJA UGODNO OCENJENA

Ob predstavitvi študije Svetovne banke o Sloveniji in njenem prilaganju EU, pred dnevi v Ljubljani, so o slovenski državi izrekli laskave ugotovitve. Deželni ekonomist Svetovne banke Carlos S. Jauregui je tako poudaril, "da Slovenija ustvarja med vsemi kandidatkami za vstop v EU največji dohodek na prebivalca. Zato bi morala najlaže doseči polnopravno članstvo, njena pridružitve pa bo za Unijo najmanj obremenilna".

Svetovna banka je študijo o pridružitvi EU pripravila s sodelovanjem slovenskih državnih in drugih institucij, pa tudi uradnikov evropske komisije. V nasprotju s študijami iz prejšnjih let je neprijetno manj kritična in kategorična, kot pa smo bili vajeni doslej, zlasti glede hitrosti posameznih reform, stopnje liberalizacije mednarodnih denarnih oz. finančnih tokov in pri ocenjevanju drugih področij. Na vprašanje, ali to pomeni, da je Svetovna banka spremenila stališča do Slovenije, je njen predstavnik odgovoril negativno.

"Slovenija je med državami v prehodu iz enega političnega sistema v drugega v t.i. tranziciji zagotovo na vodilnem mestu in je na polnopravno članstvo v EU tudi najbolj pripravljena. Sprejeta naj bi bila prva ali vsaj v prvi skupini. Ali bo to leta 2003 ali pa dve leti pozneje, ne bi mogel reči," je dejal deželni ekonomist Svetovne banke Jauregui. Svetovna banka v okviru strokovnega sodelovanja s slovensko državo, ki ga zdaj še vedno tudi financira, med drugim dokončuje projekt zemljiškega in pravnega katastra. Oba naj bi tudi v Sloveniji omogočila hipotekarno financiranje gradnje stanovanj.

Omenjena študija Svetovne banke o Sloveniji in njenem prilaganju EU je pravo nasprotje nedavno objavljeni študiji dunajskega inštituta Wifo o stopnji zrelosti srednje in vzhodnoevropskih kandidatke za EU. V tem dokumentu je bila Slovenija v skupni razvrstitvi med desetimi kandidatkami uvrščena šele na peto mesto: za Madžarsko, Poljsko, Estonijo in Slovaško. Na tako uvrstitev so se kritično odzvali slovenski strokovnjaki in ustanove in dokazali, da so avtorji študije uporabili nekatere stare in neprimerljive podatke. Napravili pa so tudi razne napake metodološke narave, zlasti pri načinu razvrščanja in seštevanja posameznih kazalcev. Zaradi takšnih kritičnih ugotovitev in napak je minister za ekonomske odnose in razvoj Marjan Senjur obiskal Inštitut Wifo na Dunaju in avtorje študije opozoril na njene pomanjkljivosti.

M.

SLOVENIJA

ZAHTEVA MESTNEGA SVETA V NOVI GORICI IN SVETA PDG

PDG NAJ POŠTANE USTANOVA DRŽAVNEGA POMENA

Mestni svet Mestne občine Nova Gorica je na svojem zadnjem zasedanju obravnaval tudi položaj (status) in financiranje Primorskega dramskega gledališča. Po novem zakonu o financiranju občin bi to pomembno kulturno ustanovo skoraj v celoti morala financirati Mestna občina, ker je ustanovitelj gledališča. Takšna obveznost bi tudi za Novo Gorico, ki sicer velja za bogato občino, pomenila veliko breme. Zaradi tega so svetniki dali pobudo, naj bi država PDG razglasila za kulturno ustanovo nacionalnega pomena. Zapisali so, "da je dejavnost PDG spričo svoje ustvarjalnosti, izvedbe programa, kakovosti predstav, pogostih gostovanj po vsej Sloveniji in tudi v tujini ter zaradi dejstva, da deluje ob državni meji z Italijo, mogoče primerjati vsaj s Slovenskim narodnim gledališčem v Mariboru, ki ima po zakonu nacionalni pomen in obeležje.

V utemeljitvi zahteve za spremembo statusa PDG je nadalje zapisano, "da je problem financiranja kulturnih dejavnosti in kulturnih ustanov v prvi vrsti vsebinske narave. Z nacionalnim programom kulture, ki ga Slovenija še nima, bi morali opredeliti kaj oz. katera dejavnost in ustanova je nacionalnega, območnega ali občinskega značaja, oz. kateri del kulture bi nemara lahko prepuščili komercialni."

sklega značaja, oz. kateri del kulture bi nemara lahko prepuščili komercialni."

V Primorskem dramskem gledališču v Novi Gorici so v soboto, 13. marca, uprizorili stoto reprizo predstave Plešasta pevka, ki je že peto sezono na repertoarju gledališča. Predstavo, ki so jo doslej uprizorili v raznih krajih v Sloveniji in tudi v nekaterih tujih državah, si je doslej ogledalo okoli 23 tisoč obiskovalcev. Vabila na gostovanja z omenjenim delom pa še prihajajo. Letos poleti se bo PDG s Plešasto pevko udeležilo mednarodnega gledališkega festivala UFMG Winter Festival v Tiradentesu v Braziliji, dogovarjajo pa se tudi za gostovanja v Vidmu in Rimu.

Predstavo Plešasta pevka, komedije, ki jo je napisal sloviti dramatik Eugene Ionesco, so sooblikovali dramaturginja Marinka Postrak, scenograf Aljoša Kolenc, kostumograf in oblikovalec maske Alan Hranitelj, oblikovalec luči Samo Oblokar ter igralci Janez Starina, Ivo Barišič, Radoš Bolčina, Iztok Mlakar, Stane Leban in Peter Musevski. Ob stoti predstavi Plešaste pevke je župan občine Nova Gorica Črtomir Špacapan priredil za igralce in predstavnike PDG slavnostni sprejem.

M.

SOCIALNA STISKA NA KOBARIŠKEM

LIKOVNA RAZSTAVA NA SVETEM KRIŽU

Vipavski križ je v zadnjem času v očeh javnosti zaradi spremembe imena, ki je razburila prebivalce in ustanove. Manj znano je, da se od 1988 prav tam zbira na vsakoletnih likovnih srečanjih, ki jih s podporo občine Ajdovščina organizira Pilonova galerija na začrtku poletja, zanimiva ustvarjalna družčina. Kolonija ima jasno definirano podobo mednarodnega srečanja: vsako leto skupino od 8 do 10 - polovica domačih, polovica tujih umetnikov - izbere likovni kritik, ki postavlja poznejše razstavo in predstavlja umetnike v katalogu. V skupini sodeluje vsako leto tudi fotograf. V zadnjih letih je kolonija vedno bolj vsebinsko povezana s samim krajem, udeleženci pogosteje prekoračijo prag ateljeja in postavljajo svoja dela med ljudi.

V Jakopičevi galeriji predstavljajo zbirko, ustvarjeno v letih 1988-98, v pripravi je predstavitev 10. likovne kolonije (predvidoma konec maja). S to razstavo želijo podpreti koncept kolonije kot srečanje umetnikov na resnih in odgovornih temeljih. Menijo, da je vpogled v dosedanje delo lahko v oporo tistim, ki se trudijo, da ne bi kolonije postale orodje komercialnih ali banalnih promocijskih pobud.

"OBRAZI KRASA" BOGDANA SOBANA

V četrtek, 4. marca, so v rotundi Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici odprli razstavo računalniških grafik *Obrazi krasa* avtorja Bogdana Sobana. Razstavo je otvoril Sergij Pelhan, strokovno oceno podala likovna kritičarka Pavla Jarc, v kulturnem programu pa je s krajšim recitalom nastopil Rastko Krošl. Pri izdelovanju računalniških grafik gre za prvi poskus ustvarjanja realističnih podob narave na osnovi računalniškega snovanja nepredvidljivih in neponovljivih grafičnih kompozicij, ki jih stroka opredeljuje kot geometrijsko abstrakcijo. Slike na ekranu računalnika nastajajo brez uporabe kakršnihkoli sodobnih programov za grafično oblikovanje. Vsi programi so avtorsko delo in delujejo na principu elementarnega programiranja barvne točke, črte in ploskve na ekranu. Avtor pri ustvarjalnem procesu prepušča računalniku največjo možno svobodo, tako da sam z uporabo naključne funkcije izbere največji možni del elementov grafične podobe. Razstava bo na ogled do 31. marca.

13

ČETRTEK
18. MARCA
1999

POMEMBNA DOGODKA ZA SODELOVANJE OB MEJI

GOSPODARSTVO, JEDRO SODELOVANJA OB MEJI

V prejšnjih dneh sta bila v obmejnih krajih dva dogodka, ki kažeta na ozračje zaupanja med občinami in njihovo odprtost in pripravljenost na poglobitev sodelovanja na raznih področjih. V Trstu je bilo v četrtek, 11. t.m., srečanje županov obmejnih občin v Sloveniji in Italiji. Osrednji temi srečanja sta bili sodelovanje na področju informacij in regionalna organiziranost.

V Slovenski Istri potekata projekta ustanavljanja t.i. Evropskega okenca, namreč Informacijskega središča v Koprju in Evro Info Centra. Delovanje obeh organov bo namenjeno zbiranju in posredovanju podatkov o obmejnih občinah na obeh straneh državne meje, s čimer bi prispevali k razvoju malega in srednje velikega gospodarstva. Že nekaj časa deluje tudi nekaj podobnih organizacij, ki us-

merjajo skupen družbeno-gospodarski razvoj v obmejnih občinah obeh držav. Župani so v razpravi menili, da bi v Sloveniji morali čimprej ustanoviti pokrajine (regije), ki bi sodelovale pri razvojnem in prostorskem načrtovanju in izvajanju projektov iz programov Phare, ki jih financira EU.

V Novi Gorici pa je v torek, 9. marca, bilo srečanje županov Nove Gorice, Gorice in občine Šempeter-Vrtojba. Na njem je župan občine Šempeter-Vrtojba Dragan Valenčič podpisal sporazum o pristopu te občine k t.i. projektu sožitja, prvotno sklenjenem med občinama Nova Gorica in Gorica. V tem projektu, ki je del čezmejnega sodelovanja med slovenskimi in italijanskimi območji na Goriškem, so našteje razne dejavnosti in usmeritve, ki naj omogočajo skladen in skupen

razvoj obmejnih krajev v obeh državah v spremenjenih razmerah, ki bodo nastale ob vključitvi Slovenije v EU.

V okviru t.i. projekta o sožitju sta župana Nove Gorice in Gorice, Črtomir Špacapan in Gaetano Valenti, že dala pobudo za finančno pomoč iz t.i. strukturnih skladov in proračuna EU. Njunim nastopom pri organih EU v Bruslju se bo v prihodnje pridružil tudi župan nove občine Šempeter-Vrtojba Dragan Valenčič. Le-ta je na srečanju županov poudaril, da bo za poglobitev stikov in sodelovanja ob državni meji na Goriškem pomembna vloga, ki jo imajo obmejna lega občine Šempeter-Vrtojba, mednarodni mejni prehod Vrtojba-Štandrež in tudi Splošna bolnišnica dr. Franca Derganca v Šempetru pri Gorici.

M.

KMETIJSKI NASVETI / SV. JOŽEF JE PRED VRATI

ČAS ZA CEPLJENJE

Cepljenje je pomemben način razmnoževanja, pomlajevanja in zdravstvene zaščite rastlin. Cepimo lahko sadno drevje, trto, številne okrasne rastline, npr. vrtnice in tudi nekatere povrtnice, tako že cepijo npr. paradižnik na jajčevce. S cepljenjem dobimo novo žlahtno sadiko, lahko pomlajujemo sorto ali na isto podlago cepimo več različnih sort. Podlago razmnožujemo s semenom, taki podlagi pravimo sejanci ali divjaki. Lahko pa cepimo tudi potaknjence, koreninske poganjke ali rastline, ki prosto rastejo v naravi, a spadajo k isti družini kot žlahtne rastline. Tako npr. lahko češnjo ali višnjo cepimo na rešeljko, hruško na glog itd.

Vedeti pa moramo, da drevo, cepljeno na sejanec, navadno bujno rase, pozno zarodi in dolgo živi. Za manjše vrtove in intenzivne sadovnjake so primernejše nizko rastoče podlage, ki rodijo že v drugem ali tretjem letu po sajenju.

Letošnja zima je precej dolga in zato se šele pripravljamo na čas, ki je primeren za te posege. Stara ljudska izkušnja pravi, da je primeren čas za cepljenje prav doba okrog sv. Jožefa. Najprej si moramo preskrbeti cepiče. Odrežemo jih na zdravem in rodnem drevesu, na osvetljeni strani in v zunanjem delu krošnje. Les naj bo dobro dozorel, debelina pa je odvisna od načina cepljenja in od podlage. Če je podlaga šibka, naj bo tudi cepič bolj šibak, drugače pa je lahko debelejši. Za koščičarje velja, da jih režemo čim bolj zgodaj, do uporabe, se pravi do cepljenja, pa jih hranimo v hladni kleti v pesku ali v hladilniku, v plastični vrečki med zelenjavo. Za poletno cepljenje na oko, bomo rezali letošnje cepiče, navadno kar neposredno pred samim posegom. V tem primeru liste odrežemo in na poganjkih pustimo le delčke pecljev.

Cepiti ne moremo kadar koli, ampak samo, ko je podlaga muževna. To pomeni, ko se skozi kambij pretakajo rastlinski sokovi in se lub zlahka odstrani od lesa. Poznamo več načinov cepljenja. V sedanjem času je najbolj običajno cepiti za lub ali na razkol. Pri cepljenju je osnovnega pomena, da se kambija podlage in cepiča stikata, kajti le tako se bodo tokovi pretakali in bodo brsti pognali. Kadar sta podlaga in cepič enako debela, navadno cepimo na angleški način. To pride v poštev predvsem za cepljenje trt. Oba dela, cepič in podlago, posevno zarezemo in jima nato naredimo še navpični zarez in spojimo oba dela, ki ju tesno povežemo. Cepljeno mesto in vezavo nato premažemo s cepilno smolo. V primeru pa, da smo uporabili trak za električno izolacijo ali poseben cepilni trak, premaz ni potreben.

14

ČETRTEK
18. MARCA
1999

SLOVENIJA

DAVKI TUDI NA VINO IN ŽGANJE

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je objavilo odredbo o vodenju evidence pri izvajanju 45. člena zakona o trošarinah. Le-ta določa merila in način določanja davkov za vino in žganje, trošarinske zavezance ter količine vina in žganja, ki se malim proizvajalcem določijo za lastno rabo, brez plačila trošarine. Zakon je v skladu s predpisi o trošarinah, ki veljajo v državah članicah EU.

Po določilih zakona o trošarinah je mali proizvajalec vina in žganja fizična oseba, ki ima v lasti ali uporabi opremo in surovine za predelavo vina in žganja. V lasti mora imeti vsaj 5 arov vinograda in opremo za proizvodnjo vina, vino pa mora pridelovati iz grozdja v lastnem vinogradu. Za male proizvajalce žganja pa veljajo tisti, ki imajo v lasti ali v uporabi kotel za kuhanje žganja z zmogljivostjo vsaj 2 litra čistega alkohola. Po odredbi so za lastno rabo priznane in neobdavčene naslednje količine: 230 litrov vina in 10 litrov vina iz posebnih trgov na vsakega polnoletnega člana gospodinjstva, nadalje 7 litrov čistega alkohola na polnoletnega člana družine, preračunanega v žganje glede na dejansko povprečno vsebnost alkohola v pridelku zavarovanca. Pri obračunavanju trošarine bodo pridelovalci celoten pridelek zmanjšali za priznano lastno rabo vina in žganja. Trošarino bodo obračunavali carinski organi. Obravnavani 45. člen novega zakona pa ima tudi velik gospodarski pomen, saj naj bi preprečil, da bi zasebni vinogradniki oz. vinarji svoj pridelek prodajali "na črno".

M.

POSTOPNA PRIVATIZACIJA DVEH BANK

Slovenski finančni minister Mitja Gaspari je napovedal, da bo ministrstvo v kratkem začelo postopek za postopno privatizacijo Nove ljubljanske banke in Nove kreditne banke Maribor. Eden od zadnjih povodov za tak ukrep sta težnji obeh zdaj še državnih bank, da bi prevzeli Dolenjsko banko ne glede na visoko oz. naraščajočo ceno njenih delnic. Minister Gaspari je o tem dejal: "Če imata obe še neprivatizirani banki dovolj denarja za prevzem tretje, pri čemer višata cene njene delnice do onemoglosti in svojo bilančno vsoto raje višata s prevzemi, kot pa z večanjem kvalitete storitev, potem je res skrajni čas, da obe banki privatiziramo, delno zmanjšamo privatizacijski primanjkljaj, država pa naj dobi povrnjenega vsaj del denarja, ki ga je vložila v sanacijo obeh bank."

V javnosti so z zadovoljstvom sprejeli sklep o začetku privatizacije teh bank, ki po deležu na finančnem tržišču zavzemata prvo oz. tretje mesto v Sloveniji. Omenjeni sklep je v skladu z zahtevami EU, da je treba odpraviti državno bančništvo, po mnenju strokovnjakov pa bi privatizacija obeh bank lahko že zdavnaj izvedli. Pri tem opozarjajo, da je bilo za sanacijo teh bank porabljenega toliko denarja davkoplačevalcev, "da sta gospodarstvo in prebivalstvo Slovenije skoraj obubožala." Pri tem gre povedati še to, da Novo ljubljansko banko politično nadzoruje Slovenska liberalna stranka, Novo kreditno banko Maribor pa tudi vladna Slovenska ljudska stranka.

M.

SOCIALNA STISKA NA KOBARIŠKEM

SI BO MORALA PLANIKA POMAGATI SAMA?

MIRAN MIHELČ

Kobariška Planika posluje danes z nepremičninami, ki so jih v času samoupravljanja politiki bratsko podarili hrvaškemu Krašu. To je bilo v času, ko si je partija prizadevala z obupnimi poskusi združevanja jugoslovanskega in političnega življenja. V današnjem tržnem gospodarstvu zahteva lastnik zanje najemnino in, ker je ne dobi, izgon iz "svojih" objektov. Toda v Planiki ne morejo pristati na plačevanje najemnine za nekaj, kar so ustvarili sami. Kraška logika ne zanima bolj kot zaščita svojega premoženja, zato mora sedaj Planika s sklepom okrožnega sodišča v Novi Gorici izprazniti kravjo farmo Bogata na bovškem polju in kobariško tovarno mlečnih izdelkov.

Tolminski župan Julijan Šorli pravi, da tolminska občina ne more gledati križem rok, kako jim uničujejo dve tretjini kmetov in zlom cele Šentviške planote. Da bi prostore v Kobariču zaprli ni govora. Kobariški župan Pavel Gregorčič si ne more predstavljati, kaj bo, če izgubijo delo še delavci, zaposleni v Planiki, saj jim v občini že sedaj primanjkuje okoli osemsto delovnih mest.

Že pred slabima dvema letoma je kobariški občinski svet sprejel sklep, po katerem je poslal poziv na pristojne vladne organe slovenskega ministristva za kmetijstvo, zunanje zadeve in ekonomske odnose in razvoj ter s poslancem Božičem na parlament. V njem izraža občina podporo prizadevanjem Mlekarnice Planika, za čimprejšnje reševanje njenih težav s hrvaškim Krašem, v katerem zahteva, da nemudo-

ma pospešijo reševanje problematike tega podjetja. Vsekakor bi morali to rešiti vladi obeh držav, saj ima Slovenija na Hrvaškem neprimerno več ozemlja kot oni pri nas.

Imeli smo referendum o sodelovanju s Hrvati, vendar jim ni bilo omenjeno nič več kot to, da se odločajo za "široko poslovno sodelovanje", o katerem so potem glasovali pozitivno. To sodelovanje pa stane ogromne vsote in vse postaja vprašljivo. Medtem je leta 1994 Zadruga Tolmin, ki združuje pridelovalce mleka, ustanovila novo podjetje. S prestrukturiranjem je nadaljevalo proizvodnjo v "najetih" objektih. Zdaj izdelujejo sir tolminec, jogurte, maslo, čokoladno mleko in ponovno tudi mlečni prah za potrebe slovenskega trga.

Zal vseh teh posledic in gorja danes nihče ne sliši, pravi direktor Planike Niko Maver. Takoj po potresu so se tukaj oglasili najvišji predstavniki države. Tudi glede tega so jim dajali najboljša zagotovila in tolažbe, vendar od tega ni nič, saj so izpostavljeni v nemilost črki zakona, ki je vlada ne tolmači tako, kot so njeni predstavniki obljubljali. Zanimivo, da direktor ni posebno jezen na Kraš, ki se podarjenemu ne odreka, toliko bolj pa zameri in obtožuje oblast.

Nazadnje se je oglasil tudi bovški župan Siniša Germovšek. Nenevadno je, da se sedaj spotikajo predvsem nad bovško občino. Novi župan odgovarja v imenu občine, predvsem na objavljene članke v Delu. Medtem se polemike nadaljujejo.

STRAN 15

CVETLIČARSKO-VRTNARSKI SEJEM V PORDENONU

POSVET O OSKRBOVANJU OSTARELIH

V nedeljo, 14. t.m., se je v Pordenonu končal letošnji cvetličarsko-vrtnarski sejem Ortogiardino, ki je privabil kakih 65.000 obiskovalcev, med temi je bilo več kot 3.500 ljudi iz Slovenije in Hrvaške.

Ob letošnji 20. izvedbi je svoje blago ponujalo približno 200 razstavljalcev, v glavnem iz raznih severno-italijanskih dežel. Organizatorji so tudi letos priredili nekaj strokovnih posvetov. Prvi je bil v nedeljo, 7. marca, ko je pokrajinski združenje čebelarjev priredilo okroglo mizo o zdravilnih učinkih medu. Zelo obiskan pa je bil tudi posvet na temo *Upokojenci protagonisti novega tisočletja*, ko so obravnavali stanje in vlogo upokojencev v sodobni italijanski družbi. Zasedanja se je udeležilo tudi lepo predstavništvo upokojenih kmetov iz tržaške pokrajine, ki jih je vodil tajnik Združenja upokojenih kmetov in istočasno ravnatelj Patrónata EPACA Edi Žerjal.

Na posvetu so posebno pozornost namenili vprašanju zdravstvene oskrbe in promocije ostarelih na osnovi novih določil deželnega zakona št. 10 iz leta 1998. Posebno zanimiv je bil poseg Cendonu, predsednika ustanove CAPLA, ki povezuje več kot 100.000 upokojencev neodvisnih delavcev, to je obrtnikov, trgovcev, kmetov in drugih v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Deželni zakon št. 10/98 je na tem področju med najpopolnejšimi v italijanskem merilu. Med drugim predvideva zdravniško oskrbo upokojencev in nepokretnih na domu, a tudi finančno pomoč družinam za oskrbo nepokretnih na domu.

Deželni finančni zakon je predvidel 7 milijard in pol lir finančnih sredstev za kritje tega zakona, dežela pa je tudi že odredila strokovne in usposobljenostne tečaje za osebe, ki bo poklicano, da uresničuje vse predvidene storitve in usluge. Še vedno pa ni bil sprejet pravilnik za ta zakon, tako da ni še operativen, kar je seveda velika škoda.

KRATKE

ALIMENTA V VIDMU

V Vidmu se je v ponedeljek, 15. t.m., končal letošnji sejem živil, gostinstva in gostinske opreme Alimenta, ki je privabil tudi veliko gostov iz sosednjih držav, še zlasti iz Avstrije in Slovenije. Organizatorji so letos posvetili posebno pozornost predstavitvi žlahtnih vin; o tem so priredili tudi nekaj okroglih miz.

BRIŠKI VINOGRADNIKI V KJOEBENHAVNU

Danski vsedržavni urad za zunanjo trgovino je v sodelovanju z goriško Trgovinsko zbornico na začetku tega tedna gostil v prestolnici Kjoebenhavn delegacijo vinogradnikov iz vinorodnih okolišev Brda-Collio in Posočje-Isonzo. Predstavili so izbor najzlahtnejših vin z zaščitenim poreklom z obeh področij. Predstavitev vin se je udeležilo kakih 130 vinarjev in trgovcev z vini, a tudi gostinci in someljeji ter tudi predstavniki strokovnega tiska, ki so pokazali veliko zanimanje za briško in širše posoško žlahtno kapljico. Upati je, da bo predstavitev vin pomagala pri odpiranju tržišča na Danskem.

GOSPODARSTVO

FURLANIJA-JULIJSKA
KRAJINAEVROPSKI
KMETIJSKI
DOGOVOR

Deželni odbornik za kmetijstvo Venier Romano je pozitivno ocenil dogovore, ki so jih prejšnji teden v Bruslju sklenili kmetijski ministri Evropske zveze in ki uvajajo reforme skupne kmetijske politike. Globalno gledano, je Evropa sprejela 15% zmanjšanje cene kmetijskih pridelkov, pomembno pa je, da so se ministri dogovorili, da bodo leta 2003 preuredili dosednji sistem proizvodnih kvot za mleko. Italija je dosegla 600.000 ton poviška proizvodnih kvot za mleko, doslej je razpolagala z 9.900.000 tonami. Pridobljene kvote bodo omogočile reševanje hudih problemov zaradi presaganja proizvodnih plafonov. Rimski pogajalci so dosegli tudi povišek kontingenta za prirejo govejege mesa. Zelo pomembno pa je tudi, da bodo smeli italijanski vinogradniki povečati površino vinogradov in obnoviti stare nasade. Gre za skoraj 13.000 hektarov novih vinogradniških površin. V kmetijskih krogih so še kar sprejeli padec cene žitaric, obžalujejo pa močne omejitve za vse oljne rastline.

S 14. STRANI

SI BO MORALA
PLANIKA...

Direktor Planike je večino zapisanega v Delu demantiral. Nekoliko slabše krave so žrtvovali iz protesta, da javnosti dokažejo, da imajo resen namen; zanikal je, da bi jih morali pobiti zaradi morebitnega pomanjkanja krme. Po njegovem mnenju je Kraš izrabil vlogo svojega pravnega posrednika. Če bi pri tem prišlo do pogovorov s Skladom zemljišč, bi se stvari obračale z manj nerodnosti in Sklad bi znal tudi drugače svetovati v korist Slovenije. Tisto najemnico bi na Planiki že lahko plačali, vendar je šlo za princip. V resornih vladnih službah so jim svetovali tudi tako, vendar so ostali sedaj, ko teče voda v grlo, sami. Nenačudno je tudi to, da so morale v zadnjih letih vse firme prenesti kmetijska zemljišča na Sklad, omenjeno zemljišče pa tega ni doživelo.

NOGOMET

BELI CIRKUS SE JE KONČAL

Lasse Kjus (na sliki) je letošnji skupni zmagovalec v svetovnem pokalu v alpskih smučarskih disciplinah in je v Sierra Nevada prejel veliki kristalni globus, Jure Košir pa je osvojil srebrno medaljo v skupnem seštevku vseh letošnjih tekem v slalomu in se tako postavil ob bok rajnemu Roku Petroviču in Bojanu Križaju, dvema legendama slovenskih smučarjev, ki sta isto lovoriko osvojila že pred leti. Odločitev o skupnem zmagovalcu v alpskih disciplinah je padla minuli konec tedna v Sierra Nevada, ko je Lasse Kjus trepetal do konca tekme v veleslalomu, v kateri bi mu njegov najhujši tekmelec in sorjak Kjetil Andrej Aamodt lahko odvzel skupno zmago. Razvrstitev veleslaloma pa je bila taka, da je Aamodt zasedel peto, Kjus pa sedmo mesto in tako obdržal naskok pred nasledovalcem. Skupni zmagovalec je tako Kjus, medtem ko je Von Grunigen v Sierra Nevada v veleslalomu ponovno zmagal in osvojil mali kristalni globus v tej smučarski disciplini. Švicarski grof je tudi letos dokazal, da po odhodu Alberta Tombe med počitniške smučarje nima pravega tekmeča v veleslalomu. Smučarški mali kristalni globus je osvojil Kjus, medtem ko je bil prvi v letošnji sezoni v slalomu avstrijski smučar Stangassinger. Morda je letos še najbolj razočaran lanskoletni skupni zmagovalec in tudi najboljši na začetku letošnje sezone Hermann Maier, ki je vse bolj znan pod imenom Herminator zaradi napadalnih voženj in svojih blaznih mišic, ki še sedaj pri nekaterih zbuja velike dvome, saj veliko izvedencev močno dvomi, da si jih je Herminator "napravil" med zidarjenjem, kot sam sicer trdi. Meier je na koncu sezone ostal brez skupne zmage, osvojil je prvo mesto v skupnem seštevku superveleslaloma ali superG-ja. Kjus je tako drugič v karieri osvojil skupno zmago, prej mu je to uspelo že leta 1996, letos pa je bil naravnost fantastičen na svetovnem prvenstvu, kjer je osvojil pet medalj: zares pravi smučarski as.

Povejmo še to, da je bila letos med dekleti najuspešnejša avstrijska smučarka Meissnitzer, kateri so šle skupna zmaga in mala kristalna globusa v superveleslalomu

in veleslalomu, medtem ko je bila prva v slalomu njena rojakinja Egger, prav tako Avstrijka Gotschl pa je osvojila še smučarški kristalni pokal: Avstrijke so torej pobrale vse, kar se je dalo pobrati.

Ne Italijani in niti njihove kolegice letos niso blesteli, povrh vsega pa je italijansko in deloma tudi svetovno javnost presenetila odločitev najboljših italijanskih smučarke Deborah Compagnoni, da s koncem letošnje sezone

smučni in "pancerje" obesi na klin in se posveti svojemu zaročencu Benettonu; baje pa se bo poskusila tudi v svetu mode, ki da jo zelo zanima.

Slovenski smučarji so z Juretom Koširjem le odnesli domov eno lovoriko, vseeno pa obstaja grenak priokus, ker smo od njih vseeno pričakovali več, še posebno od Jureta. Slovenske smučarske punce pa letos zaključujejo sezono z dvema zmagama, po eno sta dosegli Horvatova in Pretnarjeva, ki da baje razmišlja o tem, da bi poklicno smučanje opustila.

Beli cirkus gre sedaj na zasluzen počitek, seveda pa se bo spet začelo vse znova enkrat septembra, ko bo pri nas še vroče, fantje in punce na smučeh pa bodo odšli v Južno Ameriko, kjer se bo ponovno začel beli cirkus, kot radi imenujemo karovano smučarjevo, ki se seli iz kraja v kraj. Tudi prav je tako, pomlad je tu in sedaj nas bodo prek TV zaslonov nekaj časa še pitali z nogometom, končno pa bo spet prišla na vrsto kraljica športov - atletika. In spet se bo začelo znova.

JUP

NOGOMET

KATASTROFA FIORENTINE
V BENETKAH

V soboto, 13., in nedeljo, 14. marca, je bilo na sporedu petindvajseto kolo italijanskega nogometnega prvenstva A lige. Ob tej priložnosti gre beležiti naravnost katastrofalen poraz drugouvrščene Fiorentine v Benetkah proti domačemu moštvu Venezii z izidom štiri proti ena.

Glavni junak srečanja je bil Urugvajec Alvaro Recoba, ki je sicer last milanskega Interja, a v tej sezoni igra pri Venezii. Recoba je naredil kar tri od štirih golov Venezie in s tem zadal močan udarec u-pom florentinskega moštva, da bo letos osvojilo naslov državnega prvaka. Res se je v Fiorentino vrnil argentinski as Batistuta, ki še vedno vodi na lestvici strelcev, a na nedeljski tekmi je zapravlil priložnosti za gol. Po tem porazu je Fiorentina še vedno druga na lestvici, a skupaj s Parmo, ki je doma premagala Bari z 2:1, in Milanom, ki je na milanskem derbiju proti Interju izenačil z 2:2. Zaostanek za prvouvrščenim Lazio, ki si je na gostovanju v Empoliju zapravlil priložnost za zmago in sedem točk prednosti z izenačenjem proti domačemu moštvu z 0:0, znaša sedaj pet točk (Lazio ima 52 točk). Toda

prvenstvo ni še zaključeno, čeprav po drugi strani prednost petih točk lahko veliko pomeni. Z zmago proti Fiorentini pa se Venezia, ki je bila na začetku prvenstva zadnja na lestvici, nahaja sedaj na desetem mestu z enaintridesetimi točkami.

Od ostalih tekem naj omenimo poraz videmskega Udineseja v Turinu proti domačemu Juventus z 2:1. S to zmago je Juventus prehitel Udinese in je sedaj na petem mestu na lestvici s 40 točkami (Udinese ima točko manj). Roma je doma premagala Bologno s 3:1 in se nahaja na sedmem mestu z 38 točkami. V ostalih tekmah je Piacenza doma premagal Cagliari z 2:0, z enakim izidom je, vedno doma, Salernitana premagala Sampdoria, Vicenza pa je doma premagala Perugia s 3:0.

BOKS

RAZOČARANJE NAD
VELIKIM DVOBOJEM

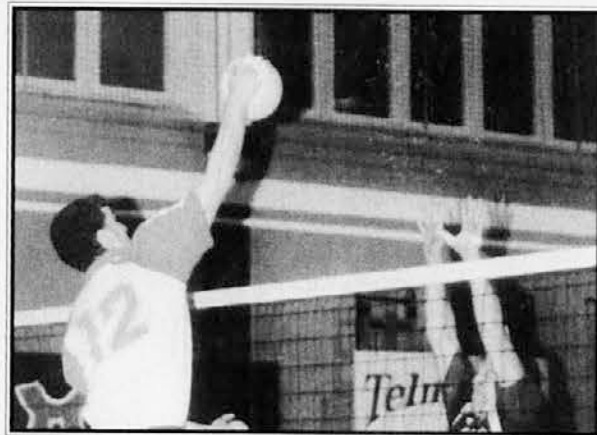
Odločitev sodnikov, da razglasijo neodločen izid boksarskega dvoboja za naslov v teški kategoriji med Američanom Evanderjem Holyfieldom in Britancem Lennoxom Lewisem, ki je potekal v soboto, 13. marca, v dvorani Madison Square Gardena v New Yorku, bo prav gotovo še dolgo predmet polemik in razprav.

Po splošnem mnenju je bil v sobotnem dvoboju, ki je potekal med svetovnim prvakom zvez Wba in Ibf, ki ju je zastopal Holyfield, in Wbc, ki jo je zastopal Lewis, boljši britanski boksaar, saj je nasprotnika udaril kar 348-krat, medtem ko je Holyfield zadal Lewisu "samo" 130 udarcev. Lennox Lewis je bil nad odločitvijo sodnikov kajpada zelo razočaran. V svojih javnih izjavah se je prito-

žil, da so ga v bistvu okradli, in izrazil pripravljenost, da se s Holyfieldom ponovno pomeri čez mesec dni. Na prihodnjem srečanju, je dejal, pa bo moral nasprotnika knockoutirati, da bo gotov zmage.

Lewis je bil izredno kritičen zlasti do organizatorja dvoboja, slovitega managerja Dona Kinga (resnici na ljubo se je King že večkrat znašel v vrtincu takih in podobnih polemik). Le-ta pa si gotovo mane roke, saj bo lahko ponovno organiziral dvoboj leta, kar mu bo prineslo bajne zaslužke. Zato ni nič čudnega, če se človeku porodi sum, da je neodločeni izid prišel kot naročen za prireditev novega dvoboja, ki bo prinesel managerju novo točo dolarjev.

DOMAČA ODBOJKA

VALOVCEM SLOVENSKI
DERBI

Konec prejšnjega tedna je bilo odigrano že 18. kolo moške in ženske odbojarske C lige. Veliko pričakovanje je predstavljal slovenski derbi v moški C ligi med Mimo Eurospin (Sloga) in Valom Imsa, ki je potekal na Opčinah. Derbi so osvojili gostje, ki so premagali slogaše z 1:3. Po tem porazu je Mima Euro-

spin še vedno druga na lestvici s 47 točkami, njen zaostanek za vodilnim Il Pozzom pa se je povečal na pet točk (Il Pozzo ima 52 točk). Prvenstvo seveda še ni odločeno, vendar je sedaj naloga Slogašev, da dohitijo Il Pozzo, težja. Ostali dve slovenski ekipi v moški C ligi, Soča Unitecno in Olympia Agraria Terpin, sta zmagali s 3:0.

V ženski C ligi je Nuova Kreditna (Sloga) beležila ponovno zmago, tokrat v gosteh proti Farri z izidom 1:3 in je tako solidno na prvem mestu lestvice. Drugi je Val Siderimpes, ki je v gosteh izgubil proti Čenti s 3:0. Olympia Kmečka Banka pa je v Fiume Venetu premagala domačo ekipo z 0:3.

V moški D ligi je zadnjeuvrščeni Bor izgubil doma proti Cornu z 0:3. Z istim izidom pa je v gosteh Naš prapor premagal Turjak. V ženski D ligi pa je Bor Friulexport doma premagal Paluzzo s 3:2.

SNEŽNE RAZMERE V DEŽELI FURLANIJI-JULIJSKI KRAJINI

16.03.1999	cm snega	odprte proge	delujoče vlečnice	zadnje sneženje	dostopne ceste	tekaške proge
KRAJ	MIN-MAX	ŠT. KM NA SKUPNIH	MED TEDNOM / NA KONCU TEDNA	DNE / KOLIČINA	(PV) PRIPOROČENE VERIGE (OV) OBVEZNE VERIGE (O) ODPRTE	SKUPNO KM / KM TEPTANIH
PIANCAVALLO tel. 0434 655258	40 - 90	21 / 21	8 / 11	7.3. / 40 cm	0	18 / 18
FORNI DI SOPRA VARMOST tel. 0433 88208	30 - 70	11 / 12	0 / 6	7.3. / 10 cm	0	15 / 8
RAVASCLETTO ZONCOLAN tel. 0433 66033	40 - 110	15 / 20	4 / 5	7.3. / 35 cm	0	5 / 5
TRBIŽ - SV. VIŠARJE tel. 0428 2967	30 - 120	14 / 14	7 / 7	7.3. / 30 cm	0	60 / 33,5
NEVEJSKO SEDLO tel. 0433 54026	80 - 190	7 / 9	5 / 6	7.3. / 50 cm	0	2,5 / 2,5

S 1. STRANI

ZGODE IN NEZGODE...

Zelo zanimiva je tudi ugovoritev, da medtem ko v Masellijevem besedilu (1. člen) niso izrecno omenjene veljavne mednarodne listine, ki obvezujejo Italijo, da poskrbi za zaščito Slovencev v Italiji, pa se v 2. členu sklicuje na načela Evropske listine o deželni ali manjšinskih jezikih (z dne 5. novembra 1992), ki je Italija sploh še ni podpisala, še manj pa ratificirala! To je pred kratkim ugotovil prof. Samo Pahor na osnovi dopisa Evropskega sveta iz Strasbourga. Res čudna italijanska "velikodušnost", da je pripravljena izvajati načela in določila mednarodne listine, ki v Italiji nima še nobene pravne veljave!

KAJ PRAVI SLOVENIJA?

V pričakovanju lojalnega spoštovanja medsebojnih diplomatskih obvez je Slovenija pred nekaj meseci priznala Unijo Italijanov na svojem ozemlju, četudi ima le-ta svoj pravni sedež na Hrvaškem. To je storila, kljub temu da pripadniki italijanske manjšine na Koprskem že imajo svojo Samoupravno skupnost z ustreznimi pristojnostmi na manjšinskem področju. Koprška občina pa je pred kratkim sprejela pravilnik, ki natančno ureja uveljavljanje dvojezičnosti, za nespoštovanje katere so predvidene celo upravne denarne kazni.

Pri nas pa se je zgodilo, da je ministrstvo za šolstvo že pristalo na ustanovitev samostojne slovenske glasbene sekcije v okviru Državnega konservatorija v Trstu s šolskim letom 1998/99, s čimer bi se rešil težak položaj Glasbene matice. Namesto te že gotove rešitve so neznan botri dosegli, da je vprašanje Glasbene matice ostalo vključeno v Masellijevem osnutku, o katerem ne vemo, kakšna usoda ga čaka.

Nobena skrivnost ni, da slovenska narodna skupnost v Italiji ni zadovoljna s slovensko državno diplomacijo pri italijanskih vladnih oblasteh. Zadnje potrdilo o tem so nedavne izjave zunanjega ministra Frleca, posredovane STA (Slov. tiskovni agenciji), o katerih poročila PD 2. marca letos: Slovenska diplomacija skuša po svojih dosegljivih poteh vplivati na čimprejšnje sprejetje zaščitnega zakona, vendar so njene možnosti omejene. Precej možnosti in še ne do konca izrabljenih poti pa je na ravni slovenskih političnih strank, na primer v navezavi stikov Slovenske ljudske stranke s sestriško Ljudsko stranko v Italiji (PPI), pri poskusih vplivanja na ugoden nadaljnji potek postopka za omenjeni zakon v rimskem parlamentu.

Nekam nenavadno se zdi, da državni minister kliče javno na pomoč politične stranke, namesto da bi svoj diplomatski položaj zastavil pri svojem neposrednem sodelavniku, tj. italijanski vladi.

SLOVENSKA ŠOLA VČERAJ IN DANES

ŽIVKA MARC

Kot je Stanko Skrinjar povzel iz lastnega arhiva in iz diplomatske naloge Ksenije Dobrila, je na vabilo Sindikata slovenske šole prvič prišlo do srečanja s strankami 21.8.1956 v boju za legalizacijo slovenske šole v Italiji. Do prvega skupnega nastopa za oblikovanje predlogov in popravkov vladnega predloga ustanovnega šolskega zakona je prišlo 14.1.1957; 22.1.1957 je 30 kulturnih, političnih in gospodarskih ustanov iz Trsta, Gorice in Vidma podpisalo skupno spomenico, 11.4.1957 je bil formalno ustanovljen Osrednji odbor za slovensko šolo, pozneje znan kot Šolski odbor.

Naj povem, da je bil vladni predlog res zelo mačehovski: ob vpisu otroka v slovensko šolo je predvideval pisno izjavo staršev, da je otrok slovenskega maternega jezika, in nato ustanovitev komisije, ki bi to preverjala!

Takratni člani Šolskega odbora so bili: politične stranke Komunistična partija, Neodvisna socialistična zveza, Slovenska demokratska zveza, Skupina neodvisnih Slovencev, ki je združevala slovenske odvetnike, Slovenska katoliška skupnost, Slovenska krščansko-socialna zveza in organizacije Sindikat slovenske šole - Trst, Sindikat slovenske šole - Gorica, Slovenska kulturno-gospodarska zveza,

Slovensko-hrvaška ljudska prosveta, Slovenska prosvetna zveza in Slovenska katoliška prosveta.

Sestava političnih strank in organizacij se občasno spreminja in prilagaja zunanjim razmeram. Danes so člani Šolskega odbora stranka Le-

vih demokratov, Slovenska skupnost, Stranka komunistične prenovne, Sindikat slovenske šole-Trst, Sindikat slovenske šole-Gorica, Zavod za slovensko izobraževanje v Špetru, Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij, kot svetovalci pa nastopajo izvoljeni poslanec v parlamentu (občasno), predstavnik slovenske šole v Vsedržavnem šolskem svetu, predstavnik Deželne komisije za vprašanja slovenskih šol (po zakonu 932/1973), predstavnik Pokrajinskega šolskega sveta, predstavnik Kolegija slovenskih ravnateljev na Tržaškem, predstavniki prizadetih v zvezi z dnevnim redom. Soglasno sprejeti nenapisani spo-

razum o poslovanju Šolskega odbora v zvezi z nestranskim položajem Sindikata slovenske šole pravi, da sklicuje seje Šolskega odbora z dnevnim redom SSS ali kate-rakoli druga komponenta. Za sprejem skupnih sklepov sta obvezna prisotnost in soglas-

je vseh, zapisnik tvorijo sprejeti sklepi. Če ni popolnega soglasja, nastopi SSS samostojno, enako naredijo tudi ostale komponente (v škodo slovenski šoli, je pripisal Skrinjar). Šolski odbor ima ločena zasedanja za Tržaško in za Goriško, skupna zasedanja pa za deželna vprašanja.

Od prvega skupnega nastopa dalje je domnjeno, da bo v glavnem Sindikat slovenske šole pripravljaval gradivo za srečanja, razpošiljal vabila in vodil sestanke.

Po pripovedovanju odv. Škerla je bila odločitev Šolskega odbora za bojkot okrajnih in pokrajinskih šolskih svetov težka. Člani Šolskega odbora so se pred sprejetjem skupnega sklepa večkrat in

DORAŠČAMO?

MARA ČERNIC

Televizija je danes le eno od sredstev, skozi katerega mladi na gleda in dojema svet. Drugo okno v svet, skozi katerega pa lahko skočiš vanj, je internet. Ne verjamem, da se popolnoma zavedamo, kaj je internet. Jaz se ne.

Že sem ugotavljala, da posreduje televizija nove oblike izražanja. Popravljam se, ne samo televizija, tudi internet pomaga obogatiti naš in pa predvsem mladinski besedni zaklad. Ko se pogovarjam z mladimi od 17. do 23. leta, opažam, da uporabljajo izraze iz računalniškega sveta. Zanimiva je npr. beseda - glagol "čatirati", ki prihaja iz angleškega glagola to chat - klepetati z nekom. Za mladino najbolj mikavna stvar na internetu je prav možnost komuniciranja. Čatirati ni sinonim za telefonirati: telefoniraš prijatelju, sorodniku, neznanцу zaradi poslovnih razlogov. Čatiranje je čisto nekaj drugega. Stopiš v internet, prek specifičnega programa lahko odločiš, da bi se v tistem trenutku pogovarjal z nekom, kakor če bi bil pri te-

lefonu. S kom? Odločil boš na podlagi svoje radovednosti, zanimanj. Rad bi se pogovarjal z Ljubljančanom ali z Američanom iz New Yorka, ker načrtuješ potovanje v New York, ali z nekom, ki piše horoskope - zvezdoslovje je tvoj zadnji konjiček itd. Stopiš v "kanal" in začneš pisati karkoli, zelo enostavno: "Ueahhh!!! Zdravo, fantje! Kak, ste kaj žurali v soboto ponoči?" Nekdo se bo gotovo oglašil. Nekaj minut vzpostaviš vezo in se pogovor razvije. Možno je "čatirati" z več osebami istočasno. Lahko čakaš na odgovor od dveh do pet minut, imaš zato dovolj časa, da se povežeš še s kom drugim, program te obvešča, ko dobiš odgovor. Če ostaneš na internetu nekaj ur, lahko stopiš v stik s petimi-šestimi osebami. Spoznanje je "virtualno", vendar je zelo zabavno: ker lahko govoriš z nekom, ki živi na drugem koncu sveta, in ker je vse zelo "easy" - preprosto. Lahko se tudi spoveduješ po internetu, zelo težko boš srečal svojega sogovornika. Uničijo se razdalje, neznanec ni več. Možnosti, da stopiš v stik z nekom, so neštete. No, mogoče je treba paziti

pri uporabi izraza človeški odnos. Virtualni stiki z ljudmi spadajo med človeške odnose? S prijatelji si dopisuješ po elektronski pošti. Svojega pisma ne spišeš več na papir in ga ne pošlješ po pošti: pišeš ga na računalnik in ga pošlješ prek računalnika za ceno telefonskega klica. Pismo dobijo v Avstraliji čez nekaj minut. Od-nos, ki ga ohranjaš v pisemski ali v e-mailski obliki, je enak. V tem primeru osebo poznaš, lahko z njo laže komuniciraš, zato mislim, da se odnos krepi in razvija. Kaj se pa dogaja, ko čatiraš? Vzpostavljaš in ustvarjaš odnose? Ali se tudi odnos zreducira na električni impulz? Izklopiš računalnik in je vse končano?

Ko odločiš, da se vrneš na zemljo, zapustiš internet, izklopiš računalnik, kaj ti je ostalo? Dobil si ogromno informacij, pogovoril si se celo z eno ali več osebami, spremenil si se, nedvomno. Doraščaš? Moj odgovor se glasi: da. En dvom pa mi le ostaja: nekdo mi je rekel, da človek dorašča, ko doživlja močne čustvene izkušnje. Kje so čustva na internetu?

na zadnji, odločilni seji je sen. Grbčeva dolgo čakala na telefonski klic s sedeža svoje stranke, da je Komunistična stranka pristopila k pozivu na bojkot volitev.

Kot je zapisal Skrinjar, je akcijo za zakon 932/1973 Sindikat slovenske šole izpeljal naravnost s poslancem Škerkom in ob delni podpori poslanca Belcija. V tem drugem zakonu, ki naj bi dopolnjeval prvega, smo Slovenci zahtevali avtonomijo slovenske šole na deželni ravni z intendantom na čelu, dosegli pa smo posvetovalno komisijo na deželnem šolskem uradu pod predsedstvom deželnega šolskega skrbnika in nekaj slovenskih šolnikov, dodeljenih tržaškemu in goriškemu šolskemu skrbništvu. Deželna komisija naj bi posredovala ministru svoje predloge o vprašanih, ki zadevajo delovanje slovenskih šol ("la commissione assiste", "sentita la commissione"), večkrat pa mu enostavno pošilja interpelacije. Osebe, ki je po tem zakonu dodeljeno šolskemu skrbništvu, deluje na njem razpršeno, brez odgovornih funkcij in nastavljenosti tudi na mestih za italijanske šole, zakon sam pa je ostal brez izvršilnih predpisov. Na otvoritvenem govoru jesenskega seminarja za slovenske šolnike je pred leti dr. Vencej zatrdil, da je šola hrbtenica narodne skupnosti. Zdi se, da se oblasti v Italiji tega zelo dobro zavedajo!

V teh neurejenih, nedemokratskih in neenakih razmerah, v katerih ostajamo šola brez glave, se je slovenska šola danes znašla pred nastopajočimi reformami! Avtonomija šolskih zavodov nam v teh razmerah ne napoveduje nič dobrega, ne glede na preureditev slovenske šolske mreže. Bassaninijev zakon je leta 1997 napovedal tudi reformo šolskih zbornih organov in krajevnih šolskih uprav, kar se v teh mesecih kuje v Rimu. Zdaj je čas, da naši politiki pokažejo svojo skrb za slovensko šolo in zastavijo vse sile za priznanje avtonomije slovenske šole na deželni ravni!

Po tem priznanju s strani italijanske države, na katerega čakamo najmanj 44 let, bodo lahko strokovni, kulturni in politični dejavniki iz vrst slovenske manjšine začrtali ustrezno šolsko politiko, ki je danes nimamo. Takrat bo npr. čas, da združimo v enotno ravnateljstvo otroški vrtec, osnovno in srednjo šolo na Katinari ter vrtcu pridružio še jasli; da odpremo nove slovenske jasli v mestu; da podržavimo slovenska občinska vrta pri Sv. Ivanu in v Rojanu (na Greti) in uredimo na enak način ravnateljstvo tudi v teh dveh mestnih predelih in da ustanovimo na rojanski srednji šoli center za izobraževanje odraslih itd. itd. itd. Da bomo končno lahko zadihali s polnimi pljuči!

PS. Zadnje čase se pojavlja v javnosti ime Enotni šolski odbor. Mar po žalostnih sledeh Enotne delegacije?

OD 6. DO 14. JULIJA

Z NOVIM GLASOM NA POLJSKO IN V LITVO

Na devetdnevnom potovanju z letalom in udobnim avtobusom bomo meseca julija obiskali pomembnejše kraje in zgodovinska obeležja dveh severnih držav, ki sodita v zgodovino zahodne civilizacije in krščanske kulture.

Prvi dan bomo z letalom že dopoldne prileteli na varšavsko letališče, kjer se bomo srečali z vodičem, ki nas bo spremljal ves čas potovanja. Popoldan in drugi dan dopoldne bomo imeli na razpolago za ogled Varšave, ki je bila med zadnjo vojno popolnoma uničena in po vojni na novo obnovljena. Tretji in četrti dan bomo posvetili mestu Krakow in središču na Jasni gori Čestohovi. Obiskali bomo tudi Oswiecim (Auschwitz) in se poklonili spominu žrtev nacizma. Peljali se bomo tudi v Wadovice - rojstni kraj sedanjega papeža Janeza Pavla II. Ogleдали si bomo tudi resnično delo sv. Maksimilijana Kolbeja v Niepokalanowu ter druge znamenitosti na poti v Varšavo.

Od tod bomo šesti dan potovanja jutraj odpotovali skozi Ostrow in Lomzo v Kaunas, ki je drugo najpomembnejše mesto v Litvi. Pot nas bo seveda vodila skozi pokrajino ob jezerih mimo gričevnatega področja v Kaunas. Sledil bo ogled znamenitosti Kaunasa in Vilne, glavnega mesta Litve. Prisostvovali bomo lahko tudi folklorističnemu večeru. Zadnji, deveti dan potovanja, bomo z letalom iz Vilne prek Dunaja prileteli v Benetke, od koder bomo krenili proti domu.

Program potovanja lahko dvignete na upravi Novega glasa v Gorici oziroma Trstu.

Vsak udeleženec potovanja mora imeti veljaven potni list.

Vpisovanje se nadaljuje do zasedbe mest v avtobusu. Predvidena akontacija 300.000 lir ob vpisu; svetuje se, da se del vsote poravnava v prvi polovici maja, ostalo pa do 4. junija letos.

Prijazno vas vabimo na potovanje, kjer bomo spoznali in doživeli marsikaj lepega in prijetnega. Vpišite se čimprej, ker je več kot polovica mest v avtobusu že zasedenih. Zaradi pestrega in napornega programa odsvetujemo potovanje starejšim in bolnim osebam.